

**UCHWAŁA NR XLIII/737/2021
RADY GMINY TARNOWO PODGÓRNE**

z dnia 24 sierpnia 2021 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne na lata 2021-2030

Na podstawie art. 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U.2021 poz.1372) w związku z art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. 2021 poz.1057) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Strategię Rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne na lata 2021-2030, stanowiącą załącznik będący integralną częścią do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Tarnowo Podgórne.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Gminy Tarnowo Podgórne

mgr Krystyna Semba

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TARNOWO PODGÓRNE do 2030 r.

Na zlecenie Urzędu Gminy w Tarnowie Podgórnym opracował zespół
Centrum Badań Metropolitalnych
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
w składzie:

prof. dr hab. Tomasz Kaczmarek
prof. UAM dr hab. Damian Łowicki
dr hab. Łukasz Mikuła
dr Radosław Bul
dr Urszula Kaczmarek
dr inż. Magdalena Szczepańska
dr Marzena Walaszek
dr Justyna Wilk
mgr inż. Magdalena Karczewicz-Lamparska
mgr inż. arch. Anna Sieniecka

Centrum Badań Metropolitalnych
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ul. B. Krygowskiego 10 , 60-101 Poznań,
tel./fax. 61 829 6336, tel. kom. 516 147 203
cbm@amu.edu.pl
www.cbm.amu.edu.pl

SPIS TREŚCI

1. ZAŁOŻENIA STRATEGII	6
1.1. Zarządzanie strategiczne rozwojem gminy	6
1.2. Podstawy prawne strategii	7
1.3. Proces tworzenia strategii	8
1.4. Podstawy programowe strategii	11
2. ROZWÓJ GMINY W PERSPEKTYWIE 2030 R.	15
2.1. Stan wyjściowy - wnioski z diagnozy strategicznej	15
2.2. Zadania i priorytety rozwoju gminy	22
2.3. Misja i wizja rozwoju gminy	25
2.4. Zasady rozwoju gminy	26
3. CELE STRATEGICZNE I DZIAŁANIA KIERUNKOWE GMINY	27
CEL STRATEGICZNY I EKOLOGICZNA GMINA	32
CEL STRATEGICZNY II GMINA PRZESTRZENNIE ZORGANIZOWANA	49
CEL STRATEGICZNY III GMINA WYSOKICH STANDARDÓW USŁUG SPOŁECZNYCH	71
CEL STRATEGICZNY IV GMINA LIDERM NOWOCZESNEJ GOSPODARKI	96
CEL STRATEGICZNY V GMINA OBYWATELSKA I DOBRZE ZARZĄDZANA	113
4. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY	127
4.1. Gmina w OSI - Poznański Obszar Metropolitalny	127
4.2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	132
4.3. Rekomendacje w zakresie polityki przestrzennej w gminie	135
5. PROCES REALIZACJI STRATEGII	137
5.1. Wdrażanie Strategii	137
5.2. Monitoring Strategii	138
5.3. Ewaluacja Strategii	140
Literatura	141
Spis dokumentów	141
Źródła internetowe	143
Źródła prawa	143
Wykaz skrótów	143
Spis rycin	144
Spis tabel	144

Słowo wstępne

Szanowni Mieszkańcy,

W 2020 r. miał miejsce jubileusz 30-lecia samorządu terytorialnego w Polsce, którego bardzo ważną kompetencją jest samodzielne kreowanie polityki rozwoju lokalnego. Samorząd gminy Tarnowo Podgórne od lat konsekwentnie realizuje wieloletnie plany rozwoju, ze strategią rozwoju na czele. Ostatni dokument tej rangi powstał w 2009 r. z perspektywą docelową 2020 r. i był systematycznie wdrażany przez ostatnie 10 lat. Po ich upływie zaistniała potrzeba stworzenia nowego dokumentu, która wynika ze zmieniających się dynamicznie uwarunkowań rozwoju naszej gminy, zarówno wewnętrznych: środowiskowych, przestrzennych, demograficzno-społecznych i gospodarczych, jak i zewnętrznych, takich jak zmiany w prawie, politykach i finansach publicznych kraju oraz trendach o charakterze europejskim i globalnym.

W mijającej dekadzie (2011-2020) liczba mieszkańców gminy Tarnowo Podgórne zwiększyła się z 21,4 tys. do 27,8 tys. tj. o 30% a liczba podmiotów gospodarczych z 4,2 tys. do 6,1 tys. tj. o 46 %. W okresie tym w gminie powstało blisko 3 tys. nowych mieszkań, 5 tys. nowych miejsc pracy, kilometry dróg oraz wiele nowych obiektów infrastruktury technicznej i społecznej. Już tych kilka liczb świadczy o tempie i skali zmian społeczno-gospodarczych w gminie, uznawanej za jedną z najprężniej rozwijających się gmin nie tylko w Wielkopolsce ale i w skali całego kraju. Projekcje demograficzne i gospodarcze zapowiadają kontynuację tych trendów również w najbliższych 10 latach, choć tempo zmian może być spowolnione sytuacją kryzysową związaną ze skutkami pandemii COVID-19. Według prognoz demograficznych liczba mieszkańców naszej gminy ma wzrosnąć do 2030 r. o kolejnych 25%, do 33-34 tys. osób. Stawia to przed samorządem gminy wyzwania, tak w zakresie zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców, rozwoju gminnej infrastruktury, zwiększania dostępności i podnoszenia jakości usług publicznych jak i wspierania rozwoju lokalnej gospodarki, kształtowania i ochrony otaczającej nas przestrzeni, środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego.

Niniejszy dokument, nakierowany na perspektywę 2021-2030, zawiera zbiór celów i działań strategicznych, jakie w okresie najbliższych 10 lat stawiamy sobie jako samorząd i których wdrażanie powinno skutecznie oddziaływać na rozwój przestrzenny i społeczno-gospodarczy gminy Tarnowo Podgórne a w ślad za tym na poprawę jakości życia mieszkańców. W oparciu o zapisy Strategii realizowana będzie misja gminy oraz tworzone szczegółowe dokumenty operacyjne w najbliższej dekadzie. Stanowi ona także podstawę do ubiegania się o różnego rodzaju zewnętrzne środki wsparcia rozwoju gminy, w tym pochodzące z Unii Europejskiej.

Strategia Gminy Tarnowo Podgórne na lata 2021-2030 została przygotowana z należytą starannością przez Centrum Badań Metropolitalnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, przy ścisłej współpracy z władzami i kadrą administracyjną gminy, w konsultacji z jej mieszkańcami i reprezentującymi ich organizacjami społecznymi i gospodarczymi. Strategia opiera się na wynikach diagnozy kluczowych dla funkcjonowania gminy dziedzin (Sytuacja społeczna, gospodarcza i przestrzenna gminy Tarnowo Podgórne, 2021).

Novum Strategii stanowi oparcie jej na wynikach badań ankietowych na temat zaspokajania potrzeb mieszkańców, prowadzonych regularnie w gminie od kilku lat. Dzięki nim pozyskiwane są informacje na temat warunków życia, zadowolenia z usług świadczonych przez Urząd Gminy i podległe mu placówki, a także priorytetów i postulatów, co do kierunków

rozwoju gminy w przyszłości. To także dokument w większym niż dotychczas stopniu akcentujący programowanie rozwoju zintegrowane z planowaniem przestrzennym a także partycypację społeczną w zarządzaniu gminą, współpracę z organizacjami społecznymi, przedsiębiorcami oraz z samorządami województwa wielkopolskiego, miasta Poznania, powiatu poznańskiego i gmin aglomeracji poznańskiej.

Společną korzyścią Strategii jest potrzeba zapewnienia poczucia stabilizacji, bezpieczeństwa i perspektyw na przyszłość dla mieszkańców naszej gminy. Jest to szczególnie istotne w obliczu tak rzadkiego a jednocześnie niebezpiecznego zjawiska jakim okazała się pandemia choroby COVID-19, która pojawiła się niespodziewanie również w naszej gminie wiosną 2020 r. Konsekwencje wywołane pandemią: zagrożenie dla zdrowia i życia mieszkańców, zaburzenia w życiu społecznym oraz zakłócenia w funkcjonowaniu gospodarki bierzemy także pod uwagę w kontekście długofalowego planowania rozwoju naszej gminy.

Jako Wójt gminy Tarnowo Podgórne wyrażam nadzieję, że Strategia będzie miała charakter integrujący wszystkich mieszkańców wokół najważniejszych priorytetów jej rozwoju. Władze i administracja gminy będą wzmacniały współpracę z organizacjami pożytku publicznego, przedsiębiorstwami i wszelkimi instytucjami działającymi w gminie i dla dobra gminy. Osobiście będę informował mieszkańców o postępach w realizacji Strategii. Systematyczne komunikowanie się jest elementem niezbędnym w tworzeniu korzystnego klimatu wokół podejmowanych działań. W trakcie realizacji strategii istotne będzie również reagowanie na wszelkie uwagi płynące od mieszkańców i organizacji lokalnych, władz samorządowych powiatu poznańskiego i województwa wielkopolskiego. Strategia będzie monitorowana i jeśli zajdzie taka potrzeba modyfikowana a zapisy celów strategicznych i narzędzia ich realizacji adaptowane do nowych, jak się okazuje nie zawsze przewidywalnych warunków.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne na lata 2021-2030 jest zadaniem nie tylko dla władz i administracji gminy. To wyzwanie dla całej wspólnoty samorządowej, której członkowie poprzez swoje codzienne działania przyczyniają się do rozwoju naszej małej ojczyzny. Tak rozumiana realizacja misji, celów i działań Strategii powinna zapewnić dynamiczny i jednocześnie zrównoważony rozwój, a w ślad za tym, stałe podnoszenie poziomu życia obecnych i przyszłych pokoleń mieszkańców naszej gminy.

Tadeusz Czajka
Wójt Gminy Tarnowo Podgórne

1. ZAŁOŻENIA STRATEGII

1.1. Zarządzanie strategiczne rozwojem gminy

W Polsce po wprowadzeniu w 1990 r. reformy ustanawiającej samorząd terytorialny na szczeblu gminnym możliwe stało się zastosowanie strategicznego programowania rozwoju zgodnego ze standardami nowoczesnego samorządu europejskiego. Zarządzanie strategiczne to proces informacyjno-decyzyjny, wspomagany funkcjami planowania, organizacji i kontroli, którego celem jest rozstrzygnięcie o kluczowych problemach funkcjonowania i rozwoju samorządu terytorialnego, ze szczególnym uwzględnieniem własnego potencjału oraz uwarunkowań i oddziaływań otoczenia.

Tradycyjne podejście do zarządzania gminą, oparte na bieżącym podejmowaniu decyzji i administrowaniu, nie jest w stanie w pełni sprostać realizowanym zadaniom i wymaganiom stawianym przez samych mieszkańców, odbiorców usług publicznych. Współczesne zarządzanie strategiczne wykorzystuje koncepcje oparte na współzarządzaniu angażującym nie tylko instytucje publiczne ale także organizacje społeczne i podmioty gospodarcze. Współzarządzaniem określa się obecnie proces koordynacji działań wszystkich podmiotów wspierających rozwój terytorialny, wykorzystujący jego zasoby i kapitał.

Podstawowym narzędziem zarządzania strategicznego jest strategia rozwoju jednostki terytorialnej. Strategia to najprościej rzecz ujmując zapis skoordynowanych i zintegrowanych działań przedstawiający cele do osiągnięcia oraz zadania do wykonania w określonym czasie, w odniesieniu do wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań oraz przy uwzględnieniu dostępnych zasobów dziś i w przyszłości.

Strategia rozwoju gminy Tarnowo Podgórne pełni cztery zasadnicze funkcje:

1. **Operacyjną** (normatywną): określa jasne i sprecyzowane kierunki działań samorządu gminy, których celem jest podnoszenie poziomu życia mieszkańców, rozwój gospodarczy i przestrzenny, w trosce o stan środowiska przyrodniczego i kulturowego gminy. Strategia kierunkuje polityki rozwoju gminy w dłuższym horyzoncie czasu oraz gwarantuje ciągłość ich realizacji;
2. **Informacyjną**: informuje społeczność lokalną, mieszkańców, przedsiębiorców i instytucje działające w gminie o kierunkach rozwoju przyjętych przez samorząd lokalny w perspektywie 10 lat, stwarza możliwości do wspólnego poznawania i śledzenia procesu zarządzania rozwojem gminy;
3. **Integracyjną**: zachęca do współpracy, integruje lokalną wspólnotę wokół procesu formułowania strategii i jej realizacji, mobilizuje do osiągania wspólnych celów rozwojowych i pozyskiwania partnerów ze środowisk społecznych i gospodarczych działających na terenie gminy, stwarza możliwości do doskonalenia procesu zarządzania rozwojem gminy, tworzy podstawę do kontroli wspólnych ustaleń.
4. **Wspomagającą**: stanowi podstawę do wnioskowania o dofinansowanie ze środków zewnętrznych, europejskich i krajowych, w celu realizacji konkretnych projektów, inwestycji i działań niezbędnych bądź istotnych z perspektywy prowadzenia długofalowej polityki rozwoju.

1.2. Podstawy prawne strategii

Gmina Tarnowo Podgórne od lat konsekwentnie realizuje politykę rozwoju w oparciu o strategię rozwoju. Ostatnie opracowanie tej rangi, obowiązujące w latach 2009-2020 traci moc. Powoduje to konieczność opracowania i wdrażania nowego dokumentu, uwzględniającego kolejną, 10-letnią perspektywę do 2030 r.

Podstawę prawną tworzenia strategii rozwoju gminy stanowią:

- Ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 r.,
- Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z 6 grudnia 2006 r.
- Uchwała Rady Gminy Tarnowo Podgórne Nr XXXV/610/2021 z dnia 26 stycznia 2021 r.

Przepisem, który wskazuje na możliwość planowania i programowania rozwoju gminy w postaci strategii jest art. 10e ust. 1 **Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym**. Ustawa ta (art. 10e ust. 3) określa również wymogi dotyczące zakresu dokumentu strategicznego. Najważniejsze z nich to: wnioski z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej gminy, sformułowanie priorytetów oraz celów strategicznych rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, wskazanie kierunków działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych, przedstawienie oczekiwanych rezultatów wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia oraz modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie. Ponadto strategia wg zapisów ww. ustawy powinna zawierać system realizacji strategii i źródła jej finansowania oraz nawiązywać do strategii rozwoju jednostek terytorialnych wyższych szczebli.

Strategia Rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne do 2030 r. spełnia wyżej wymienione kryteria. Na podstawie wyników diagnozy strategicznej (Sytuacja społeczna, gospodarcza i przestrzenna gminy Tarnowo Podgórne, 2021), formułuje główne cele strategiczne i działania gminy, określa system ich wdrażania oraz zakres i formy współpracy z innymi podmiotami publicznymi i komercyjnymi działającymi w gminie i jej otoczeniu, w tym z innymi samorządami terytorialnymi (szczególnie miastem Poznań, powiatem poznańskim, gminami aglomeracji poznańskiej i województwem wielkopolskim). Strategia dotyczy obszarów i zagadnień, które są przedmiotem interwencji publicznej i odnosi się do zadań i kompetencji jakie posiada samorząd lokalny, a które określa Ustawa o samorządzie gminnym z 1990 r. Strategia jest spójna ze Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego. Wielkopolska 2030.

Podstawą prawa lokalnego do opracowania strategii rozwoju gminy Tarnowo Podgórne jest **Uchwała Rady Gminy Tarnowo Podgórne Nr XXXV/610/2021 z dnia 26 stycznia 2021 r.** w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne na lata 2021-2030. Dokument po jego uchwaleniu staje się podstawą tworzenia krótko – i długookresowych programów sektorowych oraz podejmowania decyzji związanych z rozwojem gminy.

1.3. Proces tworzenia strategii

Informacje i wiedza niezbędna do opracowania strategii są rozproszone w różnych instytucjach i organizacjach oraz w umysłach ekspertów (Kozuch 2011). Dlatego opracowanie strategii powierzono zespołowi Centrum Badań Metropolitalnych Uniwersytetu im Adama Mickiewicza w Poznaniu, którego eksperci współtworzyli m.in. strategię rozwoju: aglomeracji poznańskiej, powiatu poznańskiego czy województwa wielkopolskiego. Zespół ten współpracował z władzami i pracownikami Urzędu Gminy Tarnowo Podgórne. Przystępując do tworzenia strategii przyjęto założenie unikania głównych grzechów strategii samorządowych, takich jak przerost części opisowych, dominacja historii nad przyszłością, naśladownictwo, przyjmowanie obcych pomysłów. Uznano, że praca nad strategią jest jak jazda samochodem - „lusterko wsteczne nie bez powodu jest mniejsze, niż przednia szyba i koncentracja na przyszłości” (Nosarzewski 2016).

Cykl prac nad strategią rozwoju gminy Tarnowo Podgórne składał się z następujących pięciu etapów (ryc. 1):

1. Określenie założeń strategii, przygotowanie i organizacja procesu strategicznego .
2. Diagnoza strategiczna – opracowanie raportu o sytuacji gminy (Sytuacja społeczna, gospodarcza i przestrzenna gminy Tarnowo Podgórne, 2021), którego celem była identyfikacja uwarunkowań i trendów rozwojowych gminy w latach obowiązywania poprzedniej strategii 2010-2020, analiza poziomu rozwoju gminy na tle aglomeracji poznańskiej i gmin referencyjnych, określenie silnych i słabych stron oraz sformułowanie wyzwań rozwojowych gminy Tarnowo Podgórne.
3. Określenie kierunków rozwoju gminy spójnych z politykami publicznymi wyższego rzędu oraz wyzwaniem przed jakimi stoją władze i społeczność lokalna gminy. Na tym etapie sformułowano misję i wizję rozwoju gminy, cele strategiczne i operacyjne oraz działania strategiczne, ich realizatorów, beneficjentów, efekty oraz źródła finansowania.
4. Opracowanie zasad wdrażania, monitorowania i ewaluacji strategii.
5. Konsultacje społeczne projektu strategii.
6. Przyjęcie strategii przez Radę Gminy Tarnowo Podgórne.

Bardzo ważnym elementem procesu tworzenia strategii rozwoju jest jego uspołecznienie na możliwie wszystkich etapach, od zbierania informacji o gminie po określanie priorytetów i tworzenie programów jej rozwoju. W diagnozie sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Tarnowo Podgórne wykorzystano wyniki **Badania opinii mieszkańców gminy Tarnowo Podgórne o warunkach życia i oczekiwaniach wobec administracji samorządowej**. W zaplanowanym procesie tworzenia strategii jednym z kluczowych narzędzi partycypacji społecznej są spotkania z mieszkańcami, które z uwagi na wprowadzone obostrzenia z tytułu pandemii COVID-19 nie mogły zostać przeprowadzone.

Projekt strategii poddany został **internetowym konsultacjom społecznym**, polegającym na przesyłaniu uwag i komentarzy do zamieszczonej na portalu gminnym elektronicznej wersji strategii. Za pośrednictwem portalu mieszkańcy gminy zostali

poinformowani o możliwości wniesienia uwag do powstającego dokumentu. Sugestie i uwagi w ten sposób zgromadzone zostały poddane weryfikacji, a sprawy pominięte w diagnozie lub strategii uwzględnione w ostatecznym dokumencie. Z zachowaniem stosownych warunków sanitarnych w okresie pandemii, miały miejsce spotkania członków zespołu opracowującego strategię z władzami i pracownikami urzędu gminy na każdym etapie procesu strategicznego.

Strategia Rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne do 2030 r. została wykonana w oparciu o następujące **źródła informacji**:

1. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Tarnowo Podgórne (CBM UAM, 2021),
2. Strategie i programy rozwoju jednostek terytorialnych wyższego rzędu (powiat, województwo, kraj, UE),
3. Strategia Rozwoju Gminy na lata 2009 – 2020,
4. Inne plany i strategie gminy m.in. Strategie Promocji, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnowo Podgórne na lata 2019 – 2024, Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2017-2020,
5. Sprawozdania z wykonania budżetu gminy, Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy,
6. Dane Urzędu Gminy Tarnowo Podgórne, Dane Banku Danych Lokalnych GUS i innych instytucji publicznych i komercyjnych,
7. Źródła kartograficzne i własne badania terenowe,
8. Spotkania i dyskusje w ramach Zespołu Strategicznego Gminy Tarnowo Podgórne,
9. Wyniki ankiety wśród mieszkańców dotyczące potrzeb, preferencji, oczekiwań i postulatów lokalnej społeczności,
10. Wyniki konsultacji społecznych strategii.

Strategia Rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne do 2030 r. składa się z pięciu części:

1. Założenia, podstaw prawne i programowe strategii.
2. Wnioski z diagnozy strategicznej, określenie priorytetów oraz misji i wizji rozwoju gminy w perspektywie 10 lat.
3. Cele strategiczne i działania niezbędne do ich osiągnięcia, z uwzględnieniem oczekiwanych rezultatów i źródeł finansowania.
4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy wraz z rekomendacjami w zakresie kształtowania polityki przestrzennej.
5. System realizacji strategii, zasady i procedury jej wdrażania.

Strategia rozwija priorytety rozwoju gminy w długoterminowe cele i działania. Uwzględnia tam, gdzie to konieczne, zmiany w kontynuowanych działaniach oraz wprowadza do realizacji nowe zadania, oparte o wewnętrzne i zewnętrzne źródła finansowania. W charakterystyce działań strategicznych znajdują się zapisy na temat uzasadnienia ich podjęcia, wykonawców i partnerów, źródeł finansowania, opomiarowania a także oczekiwanych efektów ich realizacji. W Strategii zapisano zasady jej wdrażania, monitoringu i ewaluacji. Na końcu dokumentu znajduje się wykaz źródeł informacji, aktów prawnych, literatury oraz wyjaśnienia niezbędnych dla jego lektury pojęć i skrótów.

Ryc. 1. Proces budowy strategii – etapy

Strategia Rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne do 2030 r. to dokument zarządzania strategicznego władz i administracji gminy. Jest on skierowany do mieszkańców gminy, organizacji pozarządowych oraz jednostek administracji publicznej wszystkich szczebli, świadczących usługi na terenie gminy oraz sektora niepublicznego, z olbrzymią liczbą przedsiębiorstw działających w gminie na czele. Strategia będzie podlegać systematycznemu monitorowaniu i ewaluacji. Dzięki nim uniknie się problemu dezaktualizacji założeń strategii w 10-letnim okresie jej obowiązywania.

1.4. Podstawy programowe strategii

Efektywne wykorzystanie zarządzania strategicznego powinno opierać się na spójności opracowań strategicznych na wszystkich poziomach zarządzania, czyli na poziomie Unii Europejskiej, kraju, województwa, powiatu i gminy, tak pod względem metody sporządzania, jak i uwzględnianej problematyki. Umożliwia to zachowanie spójności i ciągłości polityki rozwoju, wpisanie ustaleń strategicznych w proces podejmowania decyzji i wprowadzenie zasad zintegrowanego zarządzania, tak ważnych na obszarach wielkomiejskich jakim jest aglomeracja poznańska.

Strategia Rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne do 2030 r. jest elementem systemu programowania strategicznego i przestrzennego na różnych poziomach zarządzania. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów strategicznych wyższego rzędu, w tym zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych: Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (SOR) z perspektywą do 2030 r., Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR), Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego - Wielkopolska 2030 oraz strategii lokalnych: przede wszystkim Strategii Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 r. oraz dokumentów wypracowanych przez samorządy aglomeracji poznańskiej takich jak: Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej - Metropolia Poznań 2020, Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania, Plan Transportowy Aglomeracji Poznańskiej oraz Koncepcja Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań. Wszystkie te dokumenty zawierają rekomendacje dla polityk publicznych, w tym prowadzonych także przez jednostki samorządu lokalnego. Obecna strategia nawiązuje także do tracącej moc Strategii Rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne na lata 2009 – 2020, stanowiąc kontynuację niektórych zapisanych w niej i wdrażanych celów rozwojowych.

W formułowaniu wyzwań i priorytetów rozwoju gminy Tarnowo Podgórne warto wskazać na **Agendę na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030** (Agenda 2030), z uwagi na znaczenie tego dokumentu w globalnej polityce rozwojowej. Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 przyjęta przez przywódców państw ONZ w dniu 25 września 2015 r. określa ambitny plan służący transformacji w pięciu dziedzinach mających kluczowe znaczenie dla ludzkości, do których należą: ludzie, planeta/środowisko, dobrobyt, pokój i partnerstwo. W Agendzie 2030 podejmuje się zarówno kwestie nowoczesnej, innowacyjnej gospodarki, jak i jakości życia. Agenda formułuje szereg działań ukierunkowanych na obszary związane ze zrównoważonym rolnictwem i produkcją żywności, technologiami środowiskowymi. Istotne z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju jest zapewnienie dostaw czystej i dostępnej dla wszystkich energii, wody i warunków sanitarnych oraz promocja wzorców zrównoważonej produkcji i konsumpcji. Szczególny nacisk położony jest na walkę ze zmianami klimatu i zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych i wodnych. Wizja i cele rozwojowe gminy Tarnowo Podgórne wychodzą naprzeciw oczekiwaniom sformułowanym w Agendzie 2030.

Polityka spójności Unii Europejskiej jest najważniejszą płaszczyzną, obok dokumentów krajowych, do której odnoszą się zapisy Strategii Tarnowo Podgórne 2030. Wynika to z faktu, iż jest to podstawowy instrument wyrównywania różnic rozwojowych i uruchamiania potencjałów wewnętrznych, także na poziomie lokalnym. W dyskusji nad kształtem polityki spójności po 2020 r. wskazuje się, że powinna ona koncentrować się na innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej (cel polityki spójności UE: „Europa bardziej inteligenta”), promocji czystej i sprawiedliwej transformacji energetyki, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem (cel: „niskoemisyjna Europa bardziej przyjazna dla środowiska”), zwiększeniu mobilności i doskonaleniu regionalnych połączeń teleinformatycznych (cel: „Europa lepiej połączona”), wdrażaniu europejskiego filaru praw socjalnych (cel: „Europa o silniejszym wymiarze społecznym”) oraz wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich i wiejskich w ramach inicjatyw lokalnych (cel: „Europa bliżej obywateli”).

W nawiązaniu do realizacji celów **Strategii Europa 2020**, warto zwrócić także uwagę na wprowadzenie do polityki rozwoju nowych podmiotów - miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF). Ich wyodrębnienie wynika z jednej strony z potrzeby integracji zarządzania w tych obszarach, a z drugiej terytorializacji interwencji, która eliminuje negatywne skutki istnienia granic administracyjnych i przekłada się na większą efektywność działań w MOF. Ugruntowanie roli miast i ich obszarów funkcjonalnych w polityce regionalnej UE wiąże się z potrzebą zwiększenia efektywności zarządzania, szczególnie w obszarach metropolitalnych, takich jak aglomeracja poznańska. Na obszarze tym samorządy skupione w Stowarzyszeniu Metropolia Poznań, od 2015 r. wdrażają wspólną strategię rozwoju wykorzystując wsparcie finansowe unijnego programu **Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)**. Według UE obszary metropolitalne powinny być spójnie zarządzane, aby ich potencjał wpływał na podnoszenie konkurencyjności krajów i regionów. Takie podejście terytorialne jest realizowane najpełniej poprzez zarządzanie wielopoziomowe oraz partnerstwo międzysamorządowe, które w polityce terytorialnej UE będzie stawiane jako jeden z warunków korzystania z instrumentów wspólnotowego wsparcia.

Podstawowym dokumentem rozwoju kraju jest **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju**, przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. Jest ona kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Uwypukla cele społecznie wrażliwe, zaznacza efektywny i konkurencyjny rozwój gospodarczy, niemożliwy do osiągnięcia bez równoważenia go polityką solidarnościową, podkreśla rozwój zrównoważony i zapewniający spójność terytorialną.

Zapisy te rozszerza **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR)**, wskazując cele polityki regionalnej, które powinny zostać podjęte zarówno przez rząd, jak i samorząd terytorialny. Są to: podnoszenie jakości kapitału ludzkiego i społecznego, rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności, a także kompetencji niezbędnych do prowadzenia efektywnej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym.

KSRR koncentruje działania na wyrównywaniu poziomu życia i szans rozwojowych mieszkańców w szczególności gmin położonych na obszarach wiejskich, zagrożonych trwałą marginalizacją tracąc mieszkańców i funkcje gospodarcze (do których gmina Tarnowo Podgórne się nie zalicza). Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 z kolei podkreślała kwestie ochrony środowiska przyrodniczego, ładu przestrzennego i efektywnego wykorzystania przestrzeni, wewnętrznej spójności i dostępności terytorialnej usług oraz rozwiązywania problemów transportowych, szczególnie obszarów silnie zurbanizowanych takich jak aglomeracja poznańska, której częścią jest gmina Tarnowo Podgórne.

Strategia Gminy Tarnowo Podgórne uwzględnia podstawowe cele rozwojowe województwa wielkopolskiego, zapisane w **Strategii Wielkopolska 2030**, tj.:

1. Wzrost gospodarczy, w tym utrzymanie stabilności rynku pracy i poziomu zatrudnienia,
2. Rozwój społeczny, w tym przeciwdziałanie marginalizacji słabszych grup społecznych,
3. Rozwój infrastruktury i poprawa stanu środowiska,
4. Wzrost skuteczności i sprawności zarządzania regionem.

W ramach realizacji polityki regionalnej Strategia Wielkopolska 2030 wskazuje **Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)**, określone także w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+. Są one, zgodnie ze strategiami krajowymi, podstawą terytorialnego ukierunkowania interwencji publicznej. Gmina Tarnowo Podgórne została zaliczona do OSI Poznański Obszar Metropolitalny (POM), uznanego za obszar o najintensywniejszej sile oddziaływania Poznania na otoczenie, w którym występują silne powiązania funkcjonalno-przestrzenne. Cele realizowane przez samorząd województwa na obszarze OM szczególnie ważne dla rozwoju gminy Tarnowo Podgórne przedstawiono w rozdziale 4.1. Jak zapisano w strategii województwa, projektowanie interwencji będzie przebiegać zgodnie z zasadami wielopoziomowego zarządzania, subsydiarności, partycypacji społecznej, w dialogu z partnerami społeczno-gospodarczymi (tab. 1).

Tab. 1. Zasady planowania interwencji samorządu województwa wielkopolskiego

Koordinacja i subsydiarność	Odpowiednia koordynacja z poszanowaniem zasady wielopoziomowego zarządzania oraz subsydiarności
Partycypacja społeczna	Uwzględnienie partycypacji społecznej oraz włączania partnerów społecznych i gospodarczych
Lokalna polityka innowacji	Wsparcie dla prowadzenia lokalnej polityki innowacyjnej w dialogu z przedsiębiorcami oraz innymi lokalnymi partnerami innowacji
Integracja działań	Inwestycje zintegrowane a nie rozproszone
Realność	Planowanie oparte na realnych możliwościach finansowania oraz odpowiednio rozpoznanych i przewyższonych ograniczeniach
Efekt synergii	Zintegrowana interwencja umożliwi osiągnięcie efektu synergii

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2030.

Wymienione w Strategii Wielkopolska 2030 zasady i obszary interwencji stanowią podstawę, pozwalającą powiązać cele rozwojowe gminy z obszarami polityki regionalnej województwa.

Strategia Gminy Tarnowo Podgórne wpisuje się także w priorytety **Strategii Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 r.**, który wyznaczyła pięć celów strategicznych:

1. Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego powiatu;
2. Poprawa zdrowotności, zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i socjalnego oraz wzrost integracji społecznej mieszkańców powiatu;
3. Rozwój edukacji, rynku pracy i wspieranie rozwoju gospodarczego powiatu i całej aglomeracji poznańskiej);
4. Rozwój zrównoważonego i zintegrowanego transportu na terenie powiatu;
5. Rozwój przyjaznej administracji, współpraca samorządowa i kształtowanie wizerunku powiatu.

Istotne dla gminy Tarnowo Podgórne są realizowane przez Starostwo Powiatowe w Poznaniu programy wspierające rozwój dróg lokalnych, organizację transportu międzygminnego, poprawę bezpieczeństwa publicznego oraz inicjatywy prozdrowotne, kulturalne, sportowe i turystyczne wraz z ich promocją i realizacją w gminach powiatu. W obliczu istnienia i narastania międzygminnych problemów społecznych, środowiskowych, transportowych i infrastrukturalnych, władze powiatu poznańskiego w celu operacyjnym **Rozwój współpracy samorządowej w aglomeracji poznańskiej** deklarują kontynuację i pogłębianie współpracy w zakresie zarządzania i planowania w miejskim obszarze funkcjonalnym Poznania na różnych polach i w oparciu o różne formy prawne.

Wskazane wyżej kluczowe cele polityk globalnych, europejskich, krajowych, regionalnych i lokalnych uwzględnia Strategia Gminy Tarnowo Podgórne 2030. Spójność polityki lokalnej z celami polityk publicznych na wyższych szczeblach zarządzania, nie tylko zwiększa szanse na finansowanie celów rozwojowych gminy, ale także przynosi dodatkowy efekt synergii wynikający z koordynacji tych polityk oraz korzyści ze współpracy z samorządami o podobnych wizjach i celach rozwoju. Strategia nakierowana na rozwój i rozwiązywanie problemów ważnych nie tylko w skali lokalnej, ale także regionalnej i globalnej buduje klimat solidarności i odpowiedzialności. Daje też poczucie satysfakcji ze spełniania - jako lokalna wspólnota - standardów rozwoju zrównoważonego oraz dbania o dobro wspólne i wysoką jakość życia nie tylko obecnych, ale i przyszłych pokoleń mieszkańców gminy.

2. ROZWÓJ GMINY W PERSPEKTYWIE 2030 R.

2.1. Stan wyjściowy - wnioski z diagnozy strategicznej¹

Bez kompleksowej wiedzy o realnych procesach trudno jest programować rozwój. Podstawą do formułowania kierunków rozwoju gminy była opracowana przez Centrum Badań Metropolitalnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza diagnoza strategiczna **Sytuacja społeczna, gospodarcza i przestrzenna gminy Tarnowo Podgórne** (2021). Stanowiła ona źródło wiedzy o procesach i zjawiskach w gminie oraz jej otoczeniu regionalnym i krajowym. Opracowana diagnoza objęła szerokie spektrum zagadnień na temat dynamiki i poziomu rozwoju gminy, jakości życia i standardu dostarczanych usług publicznych. Diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej gminy, z określeniem charakteru zmian w latach 2010-2020 sporządzono dla 7 obszarów tematycznych, istotnych dla funkcjonowania gminy: 1. Środowisko przyrodnicze i infrastruktura komunalna, 2. Sytuacja demograficzna i jej prognoza, 3. Infrastruktura i usługi społeczne, 4. Gospodarka, przedsiębiorczość i rynek pracy, 5. Infrastruktura i organizacja transportu, 6. Gospodarka przestrzenna, 7. Administracja, finanse i współpraca samorządowa. Metodą benchmarkingu dokonano także porównania sytuacji w gminie z jednostkami referencyjnymi - gminami podmiejskimi o podobnym profilu funkcjonalnym w innych dużych polskich aglomeracjach oraz na tle aglomeracji poznańskiej i Wielkopolski. Na podstawie obszernej, blisko 300 stronicowej diagnozy sformułowano szczegółowe wyzwania jakie stoją przed władzami i społecznością lokalną gminy oraz priorytety w zakresie tworzenia długofalowych programów rozwoju gminy (zob. Sytuacja..., 2021).

W formułowaniu diagnozy strategicznej w wyżej wymienionych obszarach oparto się na oficjalnych statystykach GUS, danych źródłowych Urzędu Gminy, opracowaniach studialnych wykonywanych dla gminy (m.in. Analiza potrzeb i możliwości rozwoju gminy Tarnowo Podgórne, 2018, Badania opinii mieszkańców gminy Tarnowo Podgórne o warunkach życia i oczekiwaniach wobec administracji samorządowej wykonanego w 2019 r. przez Pracownię Badań Opinii Publicznej Społeczności Lokalnej i Rynku) oraz uzupełniających analizach eksperckich Centrum Badań Metropolitalnych UAM. Diagnozy zagadnień, uznanych za obszar zadań własnych oraz interwencji samorządu gminy, podsumowane zostały wskazaniem **silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń rozwojowych (analiza SWOT)** w perspektywie najbliższych 10 lat. Poniższa analiza SWOT akcentuje najważniejsze zdiagnozowane problemy rozwoju gminy Tarnowo Podgórne w pięciu dziedzinach:

1. Środowisko przyrodnicze i gospodarka komunalna
2. Transport i zagospodarowanie przestrzenne
3. Demografia i usługi społeczne
4. Gospodarka i rynek pracy
5. Zarządzanie gminą, partycypacja i współpraca

¹ Szczegółowe przedstawienie sytuacji i trendów rozwojowych gminy Tarnowo Podgórne wraz z analizą SWOT i określeniem wyzwań rozwojowych zawiera opracowanie: Sytuacja społeczna, gospodarcza i przestrzenna gminy Tarnowo Podgórne, 2021. CBM UAM.

Analiza SWOT – ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I GOSPODARKA KOMUNALNA

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Zasoby naturalne: rozpoznane i udokumentowane złoża kruszyw naturalnych i gazu, dostępność energii pochodzącej ze złóż geotermalnych. Korzystne warunki rozwoju rolnictwa, duży udział dobrej klasy gleb. Obszar Chronionego Krajobrazu Rynny Jeziora Lusowskiego i Doliny Samy. Dobry stan sanitarny wód w kąpielisku Lusowo. Monitoring jakości powietrza oraz hałasu prowadzony przez WIOŚ i gminę. Inwestycje mające na celu zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza. Wysokie zwodociągowanie i skanalizowanie gminy. Systematyczne inwestycje w zakresie systemu uzdatniania i dystrybucji wody. Wysokowydajna i nowoczesna oczyszczalnia ścieków. Monitoring stanu wód powierzchniowych prowadzony przez gminę i WIOŚ. Racjonalna i efektywna gospodarka odpadami. Zapisy w dokumentach planistycznych oraz decyzjach administracyjnych dotyczące ochrony krajobrazu i środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> Tereny wyrobiskowe wymagające rekultywacji. Niekorzystny bilans wodny – obszar gminy zaliczany do deficytowych w zasoby wodne, przesuszenie gleb. Mała retencja wód opadowych i roztopowych, zdekapitalizowana infrastruktura melioracyjna. Zła jakość wód powierzchniowych (spływy powierzchniowe z pól uprawnych) i pogarszająca się jakość wód podziemnych. Niskie wykorzystanie zasobów odnawialnych źródeł energii. Mała liczba form ochrony przyrody, zwłaszcza użytków ekologicznych. Mała lesistość, zbyt mała ilość zieleni izolacyjnej i estetycznej na terenach mieszkaniowych, działalności gospodarczej, usług oraz przy trasach komunikacyjnych. Wysokie emisje przemysłowe, przekroczenia dopuszczalnych poziomów pyłu PM_{2,5}, PM₁₀ i benzo(a)pirenu w powietrzu. Przekroczone standardy hałasu na wielu odcinkach dróg i w okolicach lotniska Ławica.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Możliwości szerszego wykorzystania energii geotermalnej. Możliwości odtworzenia zbiorników wodnych położonych wzdłuż rz. Samy na terenie łąk i pastwisk podmokłych. Rozwój technologii eksploatacji surowców mineralnych i energetycznych przyjaznych środowisku. Programy wspomagające rolnictwo ekologiczne. Udział gminy w programach zalesień. Wzrost wymagań dla dużych zakładów przemysłowych w zakresie ochrony gleb i wód gruntowych. Ograniczenie emisji do powietrza w przemyśle (stosowanie najlepszych dostępnych technologii, określanie wysokich standardów emisyjnych w wydawanych decyzjach). Możliwości dofinansowania inwestycji w realizacji planów gospodarki niskoemisyjnej i programów ochrony przed hałasem. 	<ul style="list-style-type: none"> Postępujące zmiany klimatyczne, zjawiska ekstremalne w przyrodzie (susze, huragany). Antropopresja, przekształcania gleb rolnych na cele nierolnicze, rozproszona urbanizacja i rozbudowa sieci drogowej. Okresowe występowanie deficytu wody. Zanieczyszczenia powietrza i wód, w tym powstające poza granicami gminy. Zanieczyszczenia wód ze strony rolnictwa, w tym powstające poza granicami gminy. Zwiększające się natężenie ruchu drogowego, przekroczenia standardów hałasu. Wysokie koszty stosowania niskoemisyjnych źródeł energii, np. gazu. Prawo krajowe utrudniające lokalizację farm wiatrowych. Zwiększenie korzystania z transportu samochodowego w związku z pandemią (COVID-19).

Analiza SWOT – TRANSPORT I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Bardzo dobra dostępności transportowa w sieci drogowej. • Dobry stan i parametry techniczne głównych szlaków drogowych. • Brak obszarów wykluczonych komunikacyjnie. • Gęsta sieć transportu zbiorowego, dobry stan taboru autobusowego, gęsta sieć zmodernizowanych przystanków. • Czytelna struktura przestrzenna gminy i specjalizacja funkcjonalna jej poszczególnych części. • Dwa silne ośrodki centralne z dużym zakresem usług publicznych i komercyjnych (Tarnowo Podgórne, Przeźmierowo). • Wysoki wskaźnik pokrycia gminy aktualnymi planami miejscowymi. • Duże rezerwy terenów inwestycyjnych w planach miejscowych. • Wysoka i stabilna dynamika ruchu budowlanego. • Wysokie wskaźniki warunków mieszkaniowych i zadowolenia mieszkańców z sytuacji mieszkaniowej. • Dbłość o dziedzictwo kulturowe gminy, remonty i aktywne wykorzystanie zabytków. 	<ul style="list-style-type: none"> • Duże natężenie ruchu na drogach wszystkich kategorii, negatywne oddziaływanie akustyczne i emisji spalin na głównych szlakach drogowych. • Istnienie barier przestrzennych w postaci dróg S11 i DK92. • Brak obwodnic miejscowości (Tarnowo Podgórne – cz. północna, Przeźmierowo). • Brak linii kolejowej i transportu szynowego w gminie, ograniczone możliwości poprowadzenia linii kolejowej przez obszar gminy. • Umiarkowana dostępność czasowa gminy przy wykorzystaniu transportu publicznego. • Wkraczanie zabudowy mieszkaniowej na tereny rolne na terenach wartościowych krajobrazowo i wokół miejscowości o stosunkowo słabych funkcjach usługowych. • Spora nadwyżka terenów inwestycyjnych w stosunku do realnych potrzeb. • Mała dywersyfikacja oferty mieszkaniowej – niewielki udział zabudowy innej niż jednorodzinna. • Ulegające degradacji zabytki i parki będące we własności prywatnej.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa linii transportu szynowego na obszarze gminy (uwzględniona w planach województwa wielkopolskiego i gminy). • Dofinansowanie inwestycji transportowych z funduszy UE. • Budowa węzła przesiadkowego przy Al. Polskiej oraz przebudowa torowiska tramwajowego w ciągu ul. Dąbrowskiego w Poznaniu. • Wdrażanie Gminnego Programu Budowy Mieszkań z Dojściem do Własności. • Udział w krajowych programach mieszkaniowych. • Postępująca racjonalizacja polityki przestrzennej w skali obszaru metropolitalnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dalszy wzrost natężenia ruchu tranzytowego przez obszar gminy. • Powstawanie zabudowy mieszkaniowej w oderwaniu od istniejącej sieci transportu publicznego. • Niedostateczne środki finansowe na rozbudowę i utrzymanie sieci drogowej oraz funkcjonowanie transportu zbiorowego. • Zwrot w kierunku transportu indywidualnego, spadek popytu na usługi transportu zbiorowego z uwagi na zagrożenia epidemiologiczne. • Presja właścicieli gruntów prywatnych na przekształcanie dużych terenów pod cele inwestycyjne w dokumentach planistycznych. • Załamanie lub zastój na rynku budowlanym jako skutek recesji związanej z pandemią.

Analiza SWOT – DEMOGRAFIA I USŁUGI SPOŁECZNE

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Korzystna sytuacja demograficzna: stały wzrost liczby mieszkańców, dodatni przyrost naturalny i dodatnie saldo migracji, także zagranicznych. Duży odsetek dzieci objętych opieką żłobkową i wychowaniem przedszkolnym, dobra dostępność szkół podstawowych, szeroka oferta kształcenia ponadpodstawowego, dobre wyniki edukacyjne. Wysoki poziom dostępności usług podstawowej opieki zdrowotnej, duża liczba prywatnych podmiotów leczniczych. Zaangażowanie gminy w tworzenie, finansowanie i realizację leczniczych i profilaktycznych programów polityki zdrowotnej. Mieszkania społeczne w ramach gminnego programu mieszkaniowego. Bogata oferta programu senioralnego gminy. Wysoki poziom działalności placówek kulturalnych, rozwinięta baza sportowo – rekreacyjna, liczne imprezy czasu wolnego. Dobra dostępność służb ratownictwa, gwarantujących sprawność działań w przypadku sytuacji kryzysowych (potwierdzone w czasie pandemii COVID 19). Gminne wsparcie finansowe działań i programów prewencyjnych służb. Duża liczba organizacji pozarządowych i ich obszarów działań na terenie gminy, aktywna społeczność lokalna. 	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost obciążenia demograficznego, ludności w wieku produkcyjnym przez ludność w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Brak samorządowej oferty sieci żłobków. Brak oferty edukacyjno-opiekuńczej dla dzieci niepełnosprawnych, konieczność dowozu do Poznania. Dojazdy znacznej części uczniów szkół ponadpodstawowych do szkół w Poznaniu Niewystarczająca dostępność lekarzy specjalistów w ramach NFZ (służba zdrowia najniżej ocenianym przez mieszkańców elementem jakości życia). Braki lokalowe GOK w Tarnowie Podgórnym. Wysoki poziom przestępczości drogowej na tle gmin powiatu poznańskiego z uwagi na tranzytowy charakter gminy (rosnąca liczba wypadków drogowych). Niski stopień integracji i znajomości siebie nawzajem w środowisku organizacji pozarządowych, zidentyfikowany w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Korzystna prognoza demograficzna. Przewidywany stały wzrost liczby ludności do 2030 r. Napływ młodych mieszkańców (w wieku 24-39 lat) do gminy. Napływ względnie zasobnych oraz przedsiębiorczych mieszkańców ograniczający zagrożenie problemami społecznymi i dający szanse zarówno na rozwój gospodarczy jak i wzrost aktywności obywatelskiej. Wysokie aspiracje młodzieży związane z kontynuacją nauki w szkołach ponadpodstawowych i na studiach. Ponadlokalny zasięg liceum ogólnokształcącego, technikum i branżowej szkoły I stopnia przyciągający uczniów spoza obszaru gminy. Uruchomienie usług przyrodoleczniczych (tężnie), które będą wpływać na polepszenie stanu zdrowia mieszkańców i podniosą atrakcyjność gminy jako miejsca zamieszkania. Nowe inwestycje w infrastrukturę społeczną. 	<ul style="list-style-type: none"> Zbyt duży wzrost zaludnienia, możliwość pogorszenia się dostępności do usług oraz wzrostu kosztów ich świadczenia. Kontynuacja wieloletnich zaniedbań w zakresie rozwiązywania problemów funkcjonowania służby zdrowia w Polsce na poziomie centralnym. Zagrożenie stanu zdrowia ze strony transportu, niskiej emisji, działalności uciążliwych zakładów pracy. Występowanie epidemii wirusowych, bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia i życia dużych grup społeczeństwa. Ograniczenie aktywności społecznej i mobilności przestrzennej wobec zagrożeń epidemiologicznych. Problemy integracji z grupą obcokrajowców zarobkowych, ograniczone wsparcie programowe i finansowe ze strony rządu dla imigrantów. Zmieniające się na niekorzyść warunki prawne i finansowe funkcjonowania organizacji pozarządowych.

Analiza SWOT – GOSPODARKA I RYNEK PRACY

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Szybkie tempo wzrostu gospodarczego i rozwoju przedsiębiorczości. Struktura wielkościowa gospodarki oparta na rozwoju sektora MŚP, w szczególności mikroprzedsiębiorstw. Obecność dużych koncernów zagranicznych. Proinwestycyjne działania samorządu gminy, promowanie lokalnej przedsiębiorczości. Sprawne działanie lokalnych instytucji wspierania biznesu. Systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych, w szczególności osób fizycznych i spółek handlowych. Duże zasoby uzbrojonych terenów inwestycyjnych. Bardzo wysokie wpływy z podatków dochodowych od osób prawnych i z podatku od nieruchomości. Bliskość usług sektora B+R (instytucje naukowo-badawcze) i <i>high-tech</i> (parki technologiczne) w Poznaniu. Ponadlokalny rynek pracy, bardzo wysoki poziom zatrudnienia, wysoka aktywność zawodowa mieszkańców, duże samozatrudnienie, minimalne bezrobocie. 	<ul style="list-style-type: none"> Relatywnie słabe nasycenie instytucjami otoczenia biznesu, w szczególności takimi jak inkubatory przedsiębiorczości i parki technologiczne. Spadek liczby spółek z udziałem kapitału zagranicznego w ostatnich latach. Spadek zainteresowania dużych przedsiębiorstw w inwestowaniu na terenie gminy. Niedobór pracowników produkcyjnych z wykształceniem zawodowym i technicznym, Niskie zapotrzebowanie na pracowników o wysokich kwalifikacjach zawodowych. Braki w bieżącej aktualizacji informacji gospodarczych na stronie gminy i TCWP.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Rozwój sektora usług okołobiznesowych wspierających MŚP i klastrów gospodarczych. Przyciąganie podmiotów sektora kreatywnego, opartego na wiedzy i <i>high-tech</i>. Wzrost znaczenia pracy zdalnej, a tym samym możliwość obniżenia kosztów pracy. Zmiany zachowań konsumenckich (<i>bay local</i>), promocja lokalnych wytwórców i produktów. Rozwój szkolnictwa zawodowego: branżowego i technicznego. Rozwój rolnictwa ekologicznego i gospodarstw specjalistycznych na potrzeby rynku aglomeracji poznańskiej. Utrzymanie obecnych i pozyskanie nowych inwestorów, w tym kapitału zagranicznego. Współpraca z gminami obszaru metropolitalnego Poznania w pozyskiwaniu inwestorów i kształceniu pracowników. Napływ siły roboczej z zagranicy. 	<ul style="list-style-type: none"> Globalny kryzys, spowolnienie tempa rozwoju gospodarczego w kraju i ryzyko recesji gospodarczej w związku np. z pandemią (COVID-19). Centralne regulacje ograniczające rozwój przedsiębiorczości (zwiększone podatki). Pogarszająca się sytuacja finansowa i pozycja rynkowa mikro i małych przedsiębiorstw. Zmniejszenie wpływów do gminy z udziału w podatkach PIT i CIT, a także podatku od nieruchomości. Spadek dochodów mieszkańców gminy, a tym samym zdolności nabywczej, skutkujący znacznym obniżeniem wydatków na dobra i usługi oferowane przez przedsiębiorstwa lokalne. Perspektywa wzrostu bezrobocia wśród mieszkańców gminy. Niekorzystne zjawiska pogodowe i zmiany klimatyczne (np. susza) dla produkcji rolniczej.

Analiza SWOT – ZARZĄDZANIE GMINĄ, PARTYCYPACJA I WSPÓŁPRACA

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Uporządkowana struktura organizacyjna pionów zarządzania w urzędzie gminy, gminnych jednostek organizacyjnych i spółek komunalnych. • Utworzenie centrum usług wspólnych, integrującego procesy administracyjne jednostek organizacyjnych. • Wysoka ocena pracy administracji gminnej: urzędników i aplikacji mobilnej „e-urząd” przez mieszkańców. • Wysoki poziom dochodów gminy, zdywersyfikowana struktura dochodów, wysoka aktywność inwestycyjna. • Relatywnie niski stopień zadłużenia gminy i bezpieczna relacja jego obsługi do nadwyżki operacyjnej. • Przynależność gminy do krajowych i regionalnych reprezentacji samorządów gminnych, współpraca z gminami partnerskimi w Polsce i zagranicą. • Aktywny udział gminy w różnych formach kooperacji w aglomeracji poznańskiej, w tym w Stowarzyszeniu Metropolia Poznań. • Zinstytucjonalizowane formy współpracy i wsparcia dla przedsiębiorców i organizacji pozarządowych. • Rozwijanie instrumentu budżetu partycypacyjnego. • Zwiększanie partycypacji społecznej w procesach decyzyjnych. • Wdrażanie strategii promocji. • Spójny i dobrze zorganizowany system identyfikacji wizualnej gminy, zróżnicowane kanały komunikowania się z mieszkańcami. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewielki odsetek mieszkańców korzystających z portalu i aplikacji mobilnej „e-Urząd”. • Coroczna utrata części uzyskiwanych dochodów poprzez konieczność wpłaty tzw. „janosikowego”. • Relatywnie niska wysokość kwoty przeznaczonej do rozdysponowania w ramach budżetu partycypacyjnego. • Brak własnej telewizji lokalnej jako jednego z kanałów informacji o życiu gminy i komunikacji z mieszkańcami. • Niewielki stopień koordynacji metropolitalnej w sferze gospodarki komunalnej i polityki oświatowej. • Poczucie niewystarczającego wpływu na życie gminy wśród mieszkańców, uczestników badania opinii społecznej.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Wykorzystanie środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027. • Rozwój technik teleinformatycznych ułatwiających obsługę administracyjną mieszkańców i podmiotów gospodarczych. • Pojawienie się nowych instrumentów prawnych, organizacyjnych i finansowych dla pogłębiania integracji zarządzania terytorialnego w ramach Metropolii Poznań. • Nowe formy aktywizacji mieszkańców w oparciu o Centra Integracji Obywatelskiej w Tarnowie Podgórnym i Przeźmierowie. • Dalszy rozwój form partycypacji społecznej, w tym e-partycypacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • Odpływ merytorycznych pracowników administracji gminnej do sektora prywatnego. • Niestabilność systemu finansowania samorządów, ograniczanie dochodów własnych gminy. • Ograniczanie strumienia dochodów podatkowych w następstwie pandemii COVID-19. • Osłabienie dynamiki procesu integracji metropolitalnej ze względu na brak nowych koncepcji programowych i projektów strategicznych.

Zidentyfikowane **silne strony** informują o potencjałach gminy, jej przewagach konkurencyjnych szczególnie w zakresie rozwoju gospodarczego, finansów i zarządzania, dostępności i jakości usług społecznych, infrastruktury technicznej i usług komunalnych. Świadczą o efektywnym wykorzystaniu zasobów przyrodniczych i kulturowych, dobrej kondycji lokalnej przedsiębiorczości, zróżnicowanej oferty na rynku pracy, atrakcyjności gminy jako miejsca prowadzenia działalności biznesowej, konsekwentnie realizowanej promocji gminy, bardzo korzystnej sytuacji demograficznej, dobrej organizacji transportu publicznego, wysokim poziomie edukacji, kultury, sportu i wypoczynku, a więc zaspokajaniu wielu potrzeb mieszkańców oraz umożliwiania realizacji ich własnych pasji na terenie gminy.

Słabe strony rozumiane są natomiast jako deficyty, utrudnienia, negatywne skutki, niepożądane kierunki zmian i kwestie wymagające szczególnej uwagi. Poszukiwanie adekwatnych rozwiązań i podjęcie działań naprawczych nie zawsze leży po stronie gminy i działań lokalnego samorządu. Do słabości gminy zaliczono nadmierny ruch transportowy związany z tranzytowym jej położeniem i zagrożenia z tego tytułu dla środowiska i bezpieczeństwa mieszkańców, stosunkowo niską innowacyjność gospodarki i niewielki w niej udział najnowocześniejszych technologii. Słabiej oceniane, także w opinii mieszkańców, elementy zależą często od uwarunkowań zewnętrznych i dotyczą takich sfer jak organizacja i funkcjonowanie służby zdrowia, planowanie przestrzenne, antropopresja na tereny rolnicze i zielone, jakość powietrza, czy też ograniczone dysponowanie wypracowanymi w gminie dochodami.

Szanse rozwoju gminy Tarnowo Podgórne dotyczą tendencji i kierunków zmian mogących pozytywnie wpłynąć na sytuację przestrzenną, społeczną i gospodarczą, a także zwiększyć jej potencjały poprzez czynniki rozwoju płynące z najbliższego otoczenia (gmin sąsiadujących), a także otoczenia dalszego (koniunktura gospodarcza, trendy gospodarcze, polityka makroekonomiczna, strategia rozwoju regionalnego kraju, rozwiązania administracyjno-prawne, polityka Unii Europejskiej itd.), w tym ogólnych trendów i długookresowych procesów takich jak metropolizacja, globalizacja, rozwój technologii i e-usług.

Zagrożenia postrzegane są natomiast jako wyzwania dla rozwoju gminy, z jednej strony dla sektora publicznego, samorządu i aktywności obywatelskiej a z drugiej lokalnej przedsiębiorczości wobec zmian rynkowych rosnącej konkurencji a także od niedawna skutków pandemii COVID-19 dla życia społecznego i gospodarki gminy. Identyfikacja czynników, które mogą mieć negatywny wpływ na sytuację przestrzenną, ekologiczną i społeczno-gospodarczą gminy, wymaga rozważenia potencjalnych skutków i poszukiwania adekwatnych rozwiązań w perspektywie wdrażania nowej strategii rozwoju gminy do 2030 r.

2.2. Zadania i priorytety rozwoju gminy

Do zakresu działania samorządu gminnego w myśl **Ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym** (art. 7) należą sprawy: ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, gminnych dróg i organizacji ruchu drogowego; wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz, lokalnego transportu zbiorowego, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, gminnego budownictwa mieszkaniowego, edukacji publicznej, kultury, ochrony zabytków, kultury fizycznej i turystyki, zieleni gminnej, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, promocji gminy wspierania i upowszechniania idei samorządowej, pobudzania aktywności obywatelskiej, współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Podstawową funkcją jaką pełni samorząd wobec mieszkańców jest zaspokojenie ich potrzeb w ramach określonych ustawowo zadań i kompetencji. Zakres ten w przypadku gminy Tarnowo Podgórne jest niepełny. Od blisko 30 lat władze gminy podejmują liczne działania o charakterze inicjującym, koordynującym i wspierającym rozwój gospodarczy i społeczny, wykraczające poza wymogi ustawowe. Wynikają one z potencjału oraz roli jaką pełni gmina Tarnowo Podgórne w układzie osadniczym i gospodarczym aglomeracji poznańskiej oraz z jej silnej pozycji w procesie integracji tego obszaru, roli gminy w Stowarzyszeniu Metropolia Poznań oraz w innych związkach i partnerstwach samorządowych. **Do wykraczających poza standardowe zadania gminy należą także:**

- wspieranie działań przedsiębiorstw i organizacji społecznych na terenie gminy,
- realizacja nieobligatoryjnych, ale ważnych społecznie programów np. związanych z ochroną zdrowia, polityką prourodzeniową i prorodziną,
- oferowanie usług publicznych o charakterze ponadgminnym, aglomeracyjnym, leżących w kompetencji podmiotów wyższego rzędu (np. edukacja ponadpodstawowa),
- wspieranie rynku lokalnej gospodarki, oferującej miejsca pracy nie tylko mieszkańcom gminy, ale i znacznej części Wielkopolski,
- wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego dla chętnych do osiedlenia się na terenie gminy,
- wspieranie rozwoju infrastruktury międzygminnej, dbanie o środowisko przyrodnicze w skali całej aglomeracji jako wspólnej przestrzeni bez granic administracyjnych,
- kooperacja z miastem Poznań i sąsiednimi gminami w zakresie usług zintegrowanych,
- współdziałanie z samorządem powiatu poznańskiego i województwa wielkopolskiego w zakresie realizacji zadań o charakterze lokalnym i regionalnym,
- budowanie Metropolii Poznań – zintegrowanego wielkomiejskiego obszaru funkcjonalnego o liczbie 1 mln mieszkańców.

Dynamika rozwoju gminy w relacji do rozwoju procesów przyrodniczych, gospodarczych, społecznych i przestrzennych wymaga od administracji publicznej ciągłego uczenia się i zmian zarówno co do zakresu działań, jak i metod ich realizacji. Wzrost efektywności zarządzania publicznego rodzi konieczność racjonalizacji struktur zarządzania, większej elastyczności i tworzenia ram do współpracy różnych podmiotów publicznych i komercyjnych działających w gminie i jej otoczeniu.

Położenie gminy, jej aglomeracyjny charakter, wysokie jak na gminy wiejskie zurbanizowanie, ogromny potencjał gospodarczy i regionalny rynek pracy, składają się na jej przewagi konkurencyjne wobec innych gmin w Polsce. Jednocześnie skala i dynamika zjawisk, stawia przed samorządem gminy duże wyzwania, a standardowo realizowane w innych jednostkach działania wymagają od władz i administracji gminy zdwojonych wysiłków, które powinny wyznaczać innowacyjne rozwiązania organizacyjne w skali kraju. Gmina Tarnowo Podgórne jest od lat swoistym **laboratorium dynamicznych procesów suburbanizacyjnych** i rosnącej skali problemów środowiskowych, infrastrukturalnych, gospodarczych i społecznych. Intensywność ich na terenie gminy jest bardzo duża, co przekłada się na problemy rozwojowe i konieczność ich rozwiązywania poprzez realizację wielu zadań, leżących u podstaw planowania strategicznego.

Bardzo istotnym problemem rozwoju gminy Tarnowo Podgórne jest utrzymanie równowagi w rozwoju całego układu osadniczego i wzmacniania więzi przestrzenno-funkcjonalnych miejscowości oraz całej gminy z rdzeniem aglomeracji – miastem Poznań i jego otoczeniem. Przed takim wyzwaniem stoi gmina, realizując politykę, która integruje działania w różnych dziedzinach życia gospodarczo-społecznego. Określenie priorytetowych kierunków rozwoju gminy wynika z różnorodności funkcji tej jednostki terytorialnej, jako dużego rynku pracy, atrakcyjnego miejsca zamieszkania oraz usług na wysokim poziomie.

W odniesieniu do obserwowanych już od 30 lat, korzystnych trendów rozwojowych, **głównym wyzwaniem gminy Tarnowo Podgórne w nadchodzących latach jest stałe podnoszenie poziomu życia mieszkańców. Kluczem jest tu utrzymanie wysokiego poziomu rozwoju lokalnej gospodarki oraz kapitału ludzkiego i społecznego, z poszanowaniem zasobów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego oraz zachowaniem ich dla obecnych i przyszłych pokoleń mieszkańców.** W związku z tym sformułowanych zostało czternaście priorytetów rozwoju gminy Tarnowo Podgórne w najbliższej dekadzie.

Wskazane poniżej priorytety prowadzą do wyznaczenia **głównego celu rozwoju gminy Tarnowo Podgórne, jakim jest zapewnienie wysokiej jakości życia jego mieszkańcom oraz utrzymanie silnej pozycji gospodarczej gminy w skali regionu i kraju.** Ten nadrzędny cel samorząd gminy Tarnowo Podgórne będzie realizował w zakresie swoich ustawowo określonych zadań i kompetencji.

Priorytety rozwoju gminy Tarnowo Podgórne w perspektywie 2030 r.

1. Zapewnienie przestrzennie i funkcjonalnie zrównoważonego rozwoju gminy, w myśl europejskich zasad środowiskowych, krajobrazowych i urbanistycznych.
2. Ochrona, rewitalizacja, udostępnianie i popularyzacja zasobów dziedzictwa przyrodniczego i historycznego - kultury materialnej i niematerialnej - gminy.
3. Zapewnienie dobrych warunków mieszkaniowych dla dynamicznie rozwijającej się populacji mieszkańców gminy, przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe, z preferencją dla rozwiązań energooszczędnych.
4. Modernizowanie i rozwijanie przyjaznej środowisku infrastruktury technicznej oraz zapewnienie dobrej organizacji usług komunalnych.
5. Rozbudowa i modernizacja sieci dróg lokalnych, zapewnienie bezpieczeństwa na drogach, rozwój i promocja mikromobilności, w tym transportu rowerowego.
6. Rozwijanie transportu zbiorowego, zapewnienie dobrej dostępności do węzłów transportu publicznego, który będzie konkurencyjny w stosunku do transportu indywidualnego.
7. Podtrzymanie korzystnego rozwoju demograficznego, wspieranie macierzyństwa, działania prorodzinne, w tym na rzecz poprawy życia osób niepełnosprawnych, stwarzanie warunków do aktywności starszego pokolenia oraz różnorodnych form aktywności społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami.
8. Rozwijanie sieci placówek infrastruktury społecznej (zdrowotnej, socjalnej, edukacyjnej, kulturalnej) oraz podnoszenie dostępności i jakości usług publicznych na terenie gminy, zgodnie z potrzebami mieszkańców.
9. Promowanie zdrowego stylu życia, tworzenie i rozwijanie stref wypoczynku, rekreacji oraz możliwości uprawiania sportu, zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców.
10. Wprowadzanie przyjaznych i innowacyjnych rozwiązań organizacyjnych w obszarze świadczenia usług administracyjnych dla ludności, podnoszących ich jakość i zwiększających dostępność, także w postaci e-usług.
11. Podtrzymywanie dynamiki rozwoju gospodarczego poprzez wspieranie lokalnych przedsiębiorców i przyciąganie inwestorów spoza gminy a tym samym zaspokajanie potrzeb mieszkańców gminy i aglomeracji w zakresie rynku pracy.
12. Aktywne współdziałanie, w duchu współzarządzania z instytucjami sektora publicznego i komercyjnego, organizacjami społecznymi i przedsiębiorcami działającymi na terenie gminy.
13. Współpraca terytorialna z miastem Poznań, gminami aglomeracji poznańskiej, powiatem poznańskim oraz samorządem województwa wielkopolskiego w rozwiązywaniu problemów: środowiskowych, infrastrukturalnych, gospodarczych i społecznych gminy.
14. Umacnianie pozycji konkurencyjnej wobec innych gmin w Polsce, poprzez budowę marki i promowanie gminy jako dobrego miejsca do inwestowania, pracy, zamieszkania, edukacji oraz wypoczynku.

2.3. Misja i wizja rozwoju gminy

Misja samorządu w zwięzły sposób precyzuje istotę jego działań i podstawowe funkcje do spełnienia na rzecz zrównoważonego rozwoju i zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy Tarnowo Podgórne. Kierując się tymże postannictwem sformułowana **misja samorządu gminy Tarnowo Podgórne** brzmi następująco:

Rozwijamy potencjał społeczny, przyrodniczy, kulturowy i gospodarczy naszej gminy dla dobra obecnych i przyszłych jej mieszkańców.

Kierujemy się zasadą zrównoważonego rozwoju, którego podstawą jest dbanie o środowisko przyrodnicze i rozwój społeczeństwa obywatelskiego, narzędziem silna i racjonalna gospodarka i nowoczesne technologie a celem wysoka jakość życia społeczności gminy Tarnowo Podgórne.

Tak określona misja pozwala na wyznaczenie wizji rozwoju gminy, rozumianej jako projekcja stanu, do jakiego dąży samorząd w perspektywie 2030 r. Ze względu na nadrzędny cel rozwoju gminy, jakim jest zapewnienie jej mieszkańcom wysokiej jakości życia oraz utrzymanie silnej pozycji gospodarczej gminy w skali aglomeracji poznańskiej, regionu Wielkopolski i kraju, realizowana będzie następująca **wizja gminy Tarnowo Podgórne**:

Gmina Tarnowo Podgórne w 2030 r. wyróżnia się w kraju wysokim poziomem rozwoju przestrzennego, społecznego i gospodarczego.

Oferuje swoim mieszkańcom czyste środowisko, bardzo dobre warunki zamieszkania, pracy i wypoczynku oraz wysoki standard usług komunalnych i społecznych.

Realizacji wizji rozwoju będzie towarzyszyć ścisła współpraca władz gminy z instytucjami i organizacjami działającymi na jej terenie, wsparcie i zaangażowanie mieszkańców oraz podmiotów gospodarczych, wreszcie współpraca z samorządami aglomeracji poznańskiej: miastem Poznań, powiatem poznańskim i sąsiadującymi gminami oraz samorządem województwa wielkopolskiego. Tylko efektywne wykorzystanie potencjałów i aktywności wszystkich ww. partnerów i interesariuszy daje szansę na pomysłny i trwały rozwój gminy Tarnowo Podgórne.

Rozwinięcie wizji znajduje wyraz w realizacji pięciu celów strategicznych gminy, do osiągnięcia których zmierza samorząd w myśl haseł promujących rozwój gospodarczy i społeczny: „**Tarnowo Podgórne – poziom wyżej**” i „**Tarnowo Podgórne – poziom bliżej**”.

2.4. Zasady rozwoju gminy

Równie ważne jak nakreślenie docelowej wizji rozwoju gminy Tarnowo Podgórne jest zdefiniowanie zasad jej rozwoju – swoistego dekalogu postępowania w trudnym, długim i często nieprzewidywalnym procesie wdrażania strategii. Podstawową zasadą rozwoju gminy Tarnowo Podgórne, zawartą w misji samorządu jest zasada zrównoważonego rozwoju. W swoich działaniach samorząd gminy Tarnowo Podgórne kieruje się także następującymi, szczegółowymi zasadami mającymi na celu zrównoważony rozwój przestrzenny, gospodarczy i społeczny.

Tab. 2. Zasady rozwoju gminy Tarnowo Podgórne

1. Konkurencyjność i poszukiwanie przewag	Zapewnienie innowacyjności i skuteczności programów gminnych, umożliwiających konkurowanie na samorządowej arenie krajowej.
2. Otwartość na potrzeby i nowe idee	Otwartość na potrzeby mieszkańców, oddolną aktywność i inicjatywy społeczne.
3. Rozwijanie endogenego potencjału	Rozwijanie potencjału gminy, własnego kapitału społecznego, infrastrukturalnego i gospodarczego, stwarzanie warunków realizacji aspiracji mieszkańców.
4. Przeciwdziałanie ekskluzji	Przeciwdziałanie wszelkim formom wykluczenia z tytułu ubóstwa, niepełnosprawności, odmienności kulturowej, religijnej i światopoglądowej.
5. Współzarządzanie i wielowymiarowa współpraca	Inicjowanie i wspieranie współpracy administracji publicznej z biznesem, nauką, społeczeństwem i organizacjami je reprezentującymi. Wspólne wypracowywanie rozwiązań i podejmowanie decyzji przez gminę oraz jej partnerów społecznych i gospodarczych.
6. Odpowiedzialność	Odpowiedzialność za środowisko przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe, szczególnie w kontekście zapewnienia wysokiej jakości życia przyszłych pokoleń, zgodnie z tradycjami pracy organicznej Wielkopolan.
7. Elastyczność i odporność	Zdolność adaptacji do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych, środowiskowych i prawnych. Tworzenie mechanizmów odpornościowych na kryzysy i nadzwyczajne zjawiska.
8. Transparentność	Zrozumiałość działań samorządu gminy dla mieszkańców, poprzez dostępność do wiedzy i informacji o realizowanych politykach, wdrażanych programach, ich efektach i skutkach środowiskowych, społecznych, gospodarczych i przestrzennych.
9. Subsydiarność (pomocniczość)	Inicjowanie i realizowanie działań, które są skuteczniejsze i mniej kosztowne, na możliwie najniższym poziomie i wspomaganie ich przez samorząd gminy.
10. Synergia i integracja	Tworzenie wartości dodanej rozwoju gminy w powiązaniach sektorowych i partnerstwach terytorialnych z sąsiadami, miastem Poznań i gminami aglomeracji poznańskiej.

3. CELE STRATEGICZNE I DZIAŁANIA KIERUNKOWE GMINY

Cele rozwoju gminy wynikają ze zidentyfikowanych wyzwań i wskazanych priorytetów oraz uwzględniają podejście koncentracji tematycznej. Tworzą one spójny i komplementarny system. Wyróżniono pięć celów strategicznych, a w ich obrębie osiemnaście celów operacyjnych. W ramach celów wyróżnione zostały działania. Dzięki temu Strategia Rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne 2030 łączy w sobie wymiar strategiczny z operacyjnym – wskazuje nie tylko kierunki, ale i niezbędny zakres działań, wokół których samorząd w horyzoncie najbliższej dekady będzie koncentrować swoją aktywność programową, finansową i organizacyjną, dążąc tym samym do osiągnięcia określonej w strategii wizji rozwoju. Opis działań operacyjnych zawiera ich uzasadnienie, oczekiwane rezultaty, realizatorów, partnerów i beneficjentów oraz ogólne źródła finansowania.

Cele strategiczne i odpowiadające im cele operacyjne realizowane przez samorząd gminy Tarnowo Podgórne są następujące:

Cel I: EKOLOGICZNA GMINA

- 1.1. Zwiększenie powierzchni lasów i terenów zieleni oraz ochrona miejsc cennych przyrodniczo
- 1.2. Rozwijanie małej retencji wodnej i polepszenie jakości wód
- 1.3. Ochrona powietrza i ochrona przed hałasem

Cel II: GMINA PRZESTRZENNIE ZORGANIZOWANA

- 2.1. Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią
- 2.2. Harmonijny krajobraz i zadbane otoczenie
- 2.3. Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego
- 2.4. Transport przyjazny środowisku i mieszkańcom

Cel III: GMINA WYSOKICH STANDARDÓW USŁUG SPOŁECZNYCH

- 3.1. Bogactwo oferty wychowawczej i edukacyjnej
- 3.2. Zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców
- 3.3. Włączenie społeczne
- 3.4. Organizacja i uczestnictwo w kulturze
- 3.5. Rozwój turystyki, sportu i rekreacji

Cel IV: GMINA LIDEREM NOWOCZESNEJ GOSPODARKI

- 4.1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka
- 4.2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości
- 4.3. Rynek pracy w aglomeracji poznańskiej

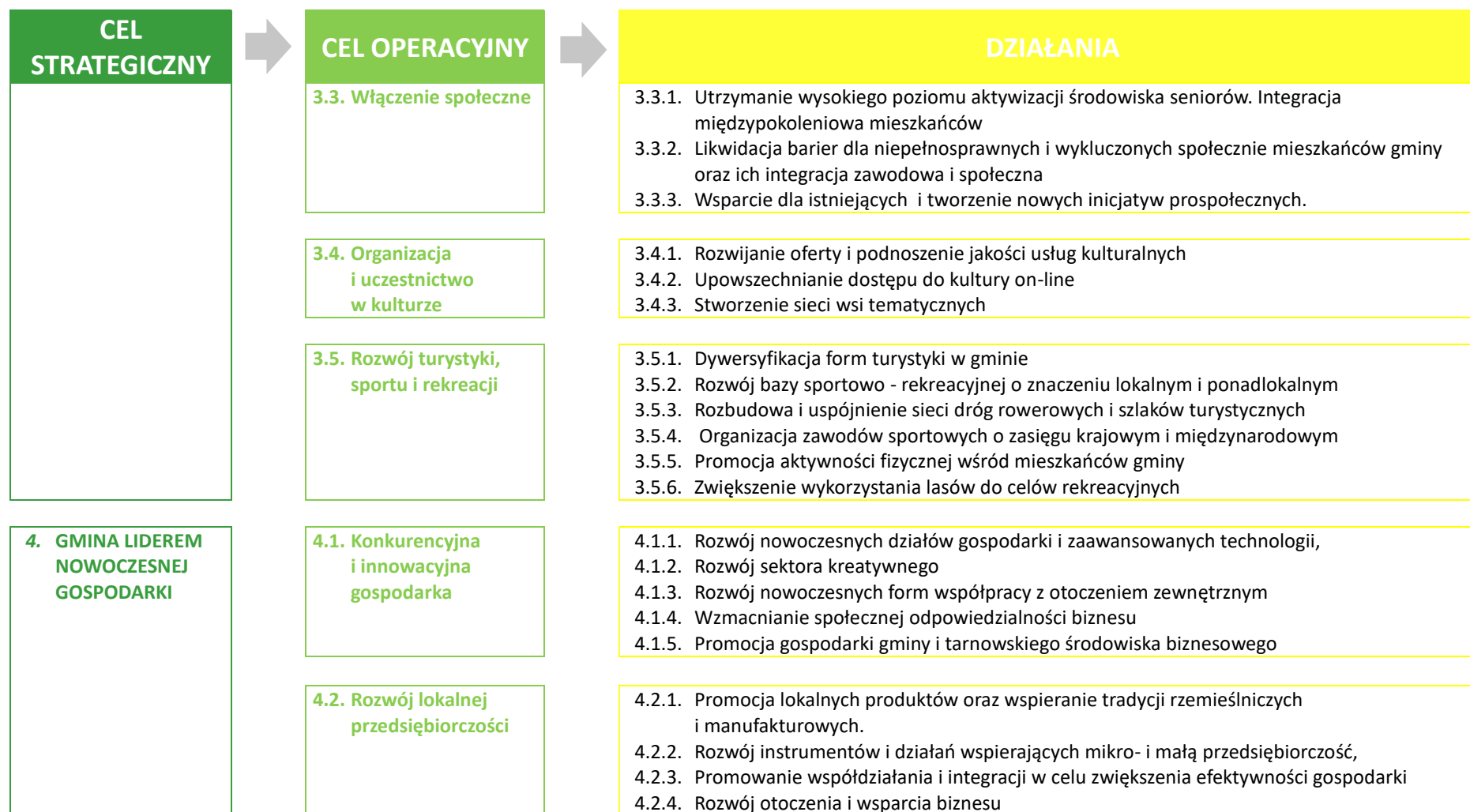
Cel V: GMINA OBYWATELSKA I DOBRZE ZARZĄDZANA

- 5.1. Sprawny samorząd i profesjonalna administracja
- 5.2. Współpraca ze społeczeństwem obywatelskim i samorządami
- 5.3. Budowa marki i promocja wizerunku gminy

Tab. 3. Cele strategiczne, cele operacyjne i odpowiadające im działania

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA
1. EKOLOGICZNA GMINA	1.1. Zwiększenie powierzchni lasów i terenów zieleni oraz ochrona miejsc cennych przyrodniczo	1.1.1. Zalesianie gruntów porolnych o niskich klasach bonitacyjnych i gleb zdegradowanych oraz gospodarowanie nimi 1.1.2. Jakościowa przebudowa monokultur leśnych 1.1.3. Zwiększenie liczby drzew i krzewów na terenach zurbanizowanych 1.1.4. Tworzenie nowych form ochrony przyrody 1.1.5. Edukacja ekologiczna mieszkańców 1.1.6. Przeciwdziałanie powstawaniu i eliminacja nielegalnych wysypisk odpadów
	1.2. Rozwijanie małej retencji wodnej i polepszenie jakości wód	1.2.1. Wsparcie małej retencji wodnej, zakładanie oczek śródpolnych i stawów 1.2.2. Udrożnienie systemu nawodnień i odwodnień gruntów rolnych oraz podpiętrzenie Jeziora Lusowskiego i zbiornika w Baranowie 1.2.3. Rozwijanie bioretencji i małej retencji na terenach zurbanizowanych 1.2.4. Zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych
	1.3. Ochrona powietrza i ochrona przed hałasem	1.3.1. Inwentaryzacja źródeł ogrzewania indywidualnego na terenie gminy i wsparcie procesu przechodzenia na czystsze rodzaje paliw 1.3.2. Wspieranie efektywności energetycznej i inteligentnego zarządzania energią, w tym w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym 1.3.3. Zwiększenie udziału OZE w produkcji energii 1.3.4. Kontrola standardów emisyjnych oraz monitorowanie jakości powietrza 1.3.5. Monitoring i ograniczenie hałasu
2. GMINA PRZESTRZENNIE ZORGANIZOWANA	2.1. Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią	2.1.1. Rozwój funkcjonalnych centrów lokalnych w Tarnowie Podgórnym i Przeźmierowie 2.1.2. Ochrona przed zabudową elementów metropolitalnego zielonego pierścienia i sieci korytarzy ekologicznych 2.1.3. Powstrzymywanie zamierzeń inwestycyjnych niezgodnych z polityką przestrzenną gminy 2.1.4. Uporządkowanie struktur urbanistycznych w południowej części gminy 2.1.5. Dywersyfikacja oferty mieszkaniowej gminy pod kątem usamodzielniających się młodych mieszkańców gminy oraz osób w wieku senioralnym

	<p>4.3. Rynek pracy w aglomeracji poznańskiej</p>	<p>4.3.1. Zwiększenie mobilności siły roboczej</p> <p>4.3.2. Rozwijanie działalności informacyjno-promocyjnej rynku pracy</p> <p>4.3.3. Rozwój nowoczesnych form zatrudnienia</p> <p>4.3.4. Rozwój usług z zakresu HRM i podnoszenia kwalifikacji zawodowych</p>
<p>5. GMINA OBYWATELSKA I DOBRZE ZARZĄDZANA</p>	<p>5.1. Sprawny samorząd i profesjonalna administracja</p>	<p>5.1.1. Stabilny rozwój kadry zarządzającej i administracyjnej</p> <p>5.1.2. Rozszerzanie technik i usług e-administracji</p> <p>5.1.3. Wypracowanie priorytetów inwestycyjnych w perspektywie możliwości uzyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych</p>
	<p>5.2. Współpraca ze społeczeństwem obywatelskim i samorządami</p>	<p>5.2.1. Zwiększanie zaangażowania obywateli w sprawy gminy,</p> <p>5.2.2. Rozwój e-partycypacji</p> <p>5.2.3. Zaangażowanie w pogłębienie integracji Metropolii Poznań</p> <p>5.2.4. Wykorzystywanie sieci kontaktów partnerskich oraz udziału w krajowych i regionalnych organizacjach samorządowych</p>
	<p>5.3. Budowa marki i promocja wizerunku gminy</p>	<p>5.3.1. Budowa silnej marki gminy</p> <p>5.3.2. Promocja dobrego wizerunku gminy</p>

CEL STRATEGICZNY I EKOLOGICZNA GMINA

Cele operacyjne	
1.1.	Zwiększenie powierzchni lasów i terenów zieleni oraz ochrona miejsc cennych przyrodniczo
1.2.	Rozwijanie małej retencji wodnej i polepszenie jakości wód
1.3.	Ochrona powietrza i ochrona przed hałasem

Wizja rozwoju – Ekologiczna gmina 2030. Gmina Tarnowo Podgórne położona jest w najsilniej zurbanizowanym obszarze Wielkopolski, stanowiąc integralną część aglomeracji poznańskiej, jednego z najbardziej rozwiniętych regionów Polski. Dynamika rozwoju gospodarczego, demograficznego i przestrzennego nie przystania troski o ochronę i kształtowanie istniejących zasobów środowiska przyrodniczego, pełniącego rolę zielonej i błękitnej infrastruktury. Dbłość o środowisko przyrodnicze, czystość powietrza i ład przestrzenny tworzą przyjazne warunki do życia, pracy i wypoczynku w oparciu o walory, jakimi są lasy, wody, tereny rolnicze i przyrodniczo cenne oraz estetyka krajobrazu kulturowego. Proekologiczne technologie powodują, że infrastruktura komunalna jest przyjazna środowisku a ścieki i odpady są wykorzystywane w rozwijającej się na terenie gminy gospodarce cyrkularnej. Środowisko przyrodnicze jest ważnym elementem atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy. Samorząd gminy wzmacnia wśród obecnych i kolejnych pokoleń mieszkańców, przedsiębiorców i rolników postawy proekologiczne i poczucie odpowiedzialności środowiskowej.

Cel operacyjny 1.1.

Zwiększenie powierzchni lasów i terenów zieleni oraz ochrona miejsc cennych przyrodniczo

Uzasadnienie celu operacyjnego

Gmina Tarnowo Podgórne należy do gmin w których zachodzą dynamiczne zmiany krajobrazu. Udział terenów zainwestowanych w gminie Tarnowo Podgórne wynosi obecnie 20% i jest najwyższy spośród wszystkich gmin wiejskich województwa wielkopolskiego. Jeśli tendencja ta się utrzyma, presja na środowisko przyrodnicze będzie rosła. Lesistość gminy Tarnowo Podgórne jest bardzo niska, zarówno na tle Polski, jak i powiatu poznańskiego (6,4 % i 8%). Według Krajowego Programu Zwiększania Lesistości gmina ma duże potrzeby zalesieniowe (16,95 pkt.), co daje jej 650 miejsce w skali kraju, a w Planie Zwiększania Lesistości Powiatu Poznańskiego gmina zajmuje 6 miejsce pod tym względem w powiecie. W gminie zdiagnozowano także deficyty zieleni izolacyjnej i estetycznej na terenach mieszkaniowych, działalności gospodarczej, usług oraz przy trasach komunikacyjnych. Zwiększenie powierzchni terenów zieleni wynika z zapotrzebowania społecznego, związanego głównie ze wskazywanym przez mieszkańców brakiem komfortu akustycznego w różnych miejscach w gminie, a także z potrzeby poprawy estetyki otoczenia.

Istniejące formy ochrony przyrody w gminie: Obszar Chronionego Krajobrazu Rynny Jeziora Lusowskiego i Doliny Samy oraz 12 drzew pomnikowych mogą okazać się niewystarczające dla osiągnięcia zakładanych celów. Szczególnie brakuje form ochrony przyrody chroniących małe powierzchniowo refugia dla zwierząt i roślin w krajobrazie rolniczym. Przygotowanie inwentaryzacji przyrodniczej, zarówno botanicznej, jak i zoologicznej i krajobrazowej pozwoli zidentyfikować i chronić najcenniejsze przyrodniczo obszary gminy.

Bardzo ważnym elementem ochrony przyrody w gminie jest ograniczenie likwidacji zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych. Zwarte pasy roślinności wysokiej na terenach rolnych pełnią bardzo istotne funkcje dla człowieka. Przede wszystkim mają duży wpływ na lokalny mikroklimat – modyfikują przepływ mas powietrza, osłabiają siłę wiatru, zmniejszając jednocześnie jego wysuszające działanie. Zmniejsza się parowanie potencjalne, ograniczona zostaje czynne parowanie wody z nadziemnych części roślin uprawnych, dzięki czemu oszczędzone zostają zapasy wody w glebie. Ma to szczególne znaczenie w związku z najniższymi rocznymi opadami atmosferycznymi w Polsce na tym terenie i częstymi niedoborami wody w glebie w okresie wegetacji. Zadrzewienia w okolicach cieków i zbiorników wodnych przeciwdziałają dodatkowo chemicznemu i biologicznemu zanieczyszczaniu wód. W przypadku zadrzewień przydrożnych ważna jest też funkcja sanitarno-higieniczna, czyli zatrzymywanie zanieczyszczeń pyłowych i nieprzyjemnych zapachów (np. z ferm hodowlanych).

Działania celu operacyjnego

- Działanie 1.1.1. Zalesianie gruntów porolnych o niskich klasach bonitacyjnych i gleb zdegradowanych oraz gospodarowanie nimi.**
- Działanie 1.1.2. Jakościowa przebudowa monokultur leśnych.**
- Działanie 1.1.3. Zwiększenie liczby drzew i krzewów na terenach zurbanizowanych.**
- Działanie 1.1.4. Tworzenie nowych form ochrony przyrody.**
- Działanie 1.1.5. Edukacja ekologiczna mieszkańców.**
- Działanie 1.1.6. Przeciwdziałanie powstawaniu i eliminacja nielegalnych wysypisk odpadów.**

Aby zrealizować cel konieczne jest przeprowadzenie analizy potrzeb zalesieniowych w gminie w oparciu o Koncepcję Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne oraz opracowanie Zydronia i Bobera (2013). Dokumenty te wskazują na potrzebę zwiększenia lesistości, głównie ze względu na wzmocnienie funkcji korytarzy ekologicznych, zalesienie najślabszych gleb oraz ochronę brzegów cieków i zbiorników wodnych. Obszar priorytetowy pod tym względem to obszar na południe od rzeki Samy i Jez. Lusowskiego oraz tereny na zachód od miejscowości Rumianek. Istotne jest również zachęcanie rolników do zalesiania gruntów rolnych w ramach działań PROW 2021-2027 oraz ich wsparcie przy wypełnianiu wniosków. Jakościowa przebudowa monokultur leśnych powinna polegać przede wszystkim na przekształcaniu ich w drzewostany wielogatunkowe oraz ograniczeniu zrębów zupełnych.

Nowe nasadzenia drzew i krzewów powinny pojawić się również na terenach działalności gospodarczej, usług i mieszkaniowych oraz przy trasach komunikacyjnych. Bardzo istotne jest także opracowanie standardów środowiskowych do opracowywanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Według Szulczewskiej i innych

(2014) udział powierzchni biologicznie czynnej gwarantujący termiczną i hydrologiczną efektywność środowiskową wynosi ok. 45%. Wskazane jest także zakładanie łąk kwietnych i jak najrzadsze koszenie trawników. Oprócz nowych nasadzeń ważne jest także ograniczenie liczby wydawanych zezwoleń na usunięcie drzew i krzewów, szczególnie przy drogach. Instytucja zgody na realizację inwestycji drogowej bez zezwolenia udzielanego na podstawie ustawy o ochronie przyrody powinna być wykorzystywana tylko w sytuacjach nadzwyczajnych. W odniesieniu do wszystkich zezwoleń konieczne jest wypracowanie jasnych zasad ich udzielania, zwłaszcza naliczania opłat natychmiastowych, a przy opłatach odroczonych – zasad nasadzania drzew i krzewów. Dla polepszenia ochrony prawnej miejsc cennych przyrodniczo niezbędnym działaniem wyjściowym jest przygotowanie inwentaryzacji przyrodniczej, botanicznej, zoologicznej i krajobrazowej. Powinna ona odpowiedzieć na pytanie, jakie tereny powinny zostać objęte ochroną w postaci form ochrony przyrody lub/i poprzez zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Koncepcja kierunków rozwoju przestrzennego Metropolii Poznań szacuje docelową powierzchnię priorytetowych elementów zielonej infrastruktury wskazaną do ochrony prawnej na 51,7 km², a powierzchnię istotnych elementów zielonej infrastruktury wskazaną do ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na 10,1 km². W pierwszej kolejności ochroną należy objąć aleję drzew prowadzącą do dawnego folwarku w Lusówku oraz obszary dawnych użytków ekologicznych w Chybach i Lusowie.

Istotne są też działania gminy mające na celu przeciwdziałanie powstawaniu i eliminację nielegalnych wysypisk odpadów. Obowiązkiem gminy jest szczegółowa inwentaryzacja oraz bieżąca likwidacja nielegalnych składowisk odpadów tzw. dzikich składowisk, bądź też nakazanie ich usunięcia posiadaczowi lub władającemu gruntem.

Ważnym uzupełnieniem działań na rzecz przyrody w gminie jest edukacja ekologiczna mieszkańców, przedsiębiorców i pracowników administracji samorządowej. Może ona przybierać różne formy, zarówno szkoleń i wykładów, jak i akcji społecznych.

Efekty realizacji celu operacyjnego

Na podstawie analizy uwarunkowań środowiskowych, krajobrazowych i przestrzennych (Zydroń, Bober 2013) możliwe jest zalesienie powierzchni nawet 2325 ha, co daje udział lasów na poziomie 31%. W obecnych uwarunkowaniach społeczno-ekonomicznych nie można oczekiwać realizacji tego celu, ale projektowane w Zmianie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne z 2019 r. osiągnięcie lesistości gminy na poziomie 12,4% powinno zostać zrealizowane. Największe powierzchnie zalesień dotyczą użytków rolnych zlokalizowanych na południowy-wschód od miejscowości Jankowice oraz Lusówko.

Zwiększenie powierzchni lasów zapewni poprawę stosunków wodnych na terenie gminy, zapobiegnie erozji gleb, pozytywnie wpłynie na mikroklimat i przyczyni się do ograniczenia zmian klimatycznych poprzez pochłanianie węgla. Zalesianie poprawi także sytuację wielu gatunków zwierząt i roślin, w tym zagrożonych i podlegających ochronie gatunkowej. Nasadzenia drzew i krzewów na terenach działalności gospodarczej, usług

i mieszkaniowych oraz przy trasach komunikacyjnych zwiększą komfort akustyczny oraz estetykę otoczenia, przyczynią się też do obniżenia stężenia pyłów w powietrzu.

Cenne przyrodniczo i krajobrazowo obszary gminy zostaną zabezpieczone poprzez utworzone nowe formy ochrony przyrody oraz zapisy w dokumentach planistycznych. W szczególności, zgodnie z rekomendacją Koncepcji kierunków rozwoju przestrzennego Metropolii Poznań, nastąpi wzmocnienie zielonej infrastruktury na fragmentach obniżeń mogących pełnić funkcje korytarzy ekologicznych, które użytkowane są rolniczo, na powierzchni ok. 2,2% powierzchni gminy. Planowanie nowej infrastruktury drogowej oraz zabudowy nie będzie doprowadzało do przerywania sieci powiązań ekologicznych. Uniknie się w ten sposób fragmentacji siedlisk, która wskazywana jest jako jedno z głównych zagrożeń dla różnorodności biologicznej.

Mienniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mienniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 1.1.1. Zalesianie gruntów porolnych o niskich klasach bonitacyjnych i gleb zdegradowanych oraz gospodarowanie nimi.	– Udział powierzchni lasów w ogólnej powierzchni gminie (%).	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 1.1.2. Jakościowa przebudowa monokultur leśnych.	– Zgodność aktualnego i potencjalnego udziału i rozmieszczenia typów siedliskowych lasu i zespołów leśnych.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 1.1.3. Zwiększenie liczby drzew i krzewów na terenach zurbanizowanych.	– Udział powierzchni terenów zieleni w gminie.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 1.1.4. Tworzenie nowych form ochrony przyrody.	– Udział powierzchni form ochrony przyrody na terenie gminy.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 1.1.5. Edukacja ekologiczna mieszkańców.	– Liczba zrealizowanych akcji, szkoleń i wykładów.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 1.1.6. Przeciwdziałanie powstawaniu i eliminacja nielegalnych wysypisk odpadów.	– Liczba nielegalnych składowisk odpadów na terenie gminy.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Beneficjenci

- Mieszkańcy gminy,
- Turyści odwiedzający gminę.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Krajowy Program Zwiększania Lesistości (2003),

- Polityka Leśna Państwa (1997 r.), Rozdział: III. Cele i priorytety polityki leśnej,
- Polityka Ekologiczna Państwa 2030, Rozdział: 7.5. Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu, Rozdział: 7.6. Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.”, Kierunek interwencji: 1.3. Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna,
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020, Kierunek interwencji: 5.4.1. Racjonalne zwiększenie zasobów leśnych; Kierunek interwencji: 5.4.2. Odbudowa drzewostanów po zniszczeniach spowodowanych katastrofami naturalnymi; Kierunek interwencji: 5.4.4. Wzmacnianie publicznych funkcji lasów,
- Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015-2020, Cel szczegółowy C: Zachowanie i przywracanie siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych gatunków. Cel szczegółowy D: Utrzymanie i odbudowa funkcji ekosystemów będących źródłem usług dla człowieka,
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku, Cel operacyjny 3.2: Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski,
- Program Zwiększania Lesistości Powiatu Poznańskiego (2007),
- Program ochrony środowiska dla Powiatu Poznańskiego na lata 2016-2020, Rozdział 3.2. Cele, kierunki interwencji i zadania, Cel: Ochrona przyrody,
- Strategia Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 r. Cz. II Cele i działania kierunkowe, Działanie 1.1.4: Zwiększanie lesistości i poprawa stanu lasów,
- Koncepcja kierunków rozwoju przestrzennego Metropolii Poznań, Rozdział 5.1.1: Zielona infrastruktura,
- Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej Metropolia Poznań 2020, Oś strategiczna: Gospodarka przestrzenna i środowisko, Program 1.5. Kształtowanie i ochrona terenów o wysokich walorach przyrodniczych.

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Strategia Rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne 2009-2020. Cel Strategiczny 3. Zachowanie i Ochrona Środowiska Naturalnego,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne z 2011 r., Rozdział 2: pkt 4.2., pkt. 9.1b), Rozdział 4, pkt 124-133 oraz Rozdział 5: pkt 150 i 151,
- Program ochrony środowiska dla gminy Tarnowo Podgórne na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021, Rozdział II. Ocena stanu istniejącego gminy Tarnowo Podgórne, 4.3.: Prognozowane kierunki zmian.

Komplementarne cele operacyjne

- 1.2. Rozwijanie małej retencji wodnej i polepszenie jakości wód.
- 1.3. Ochrona powietrza.
- 2.1. Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią.
- 2.2. Harmonijny krajobraz i zadbane otoczenie.
- 2.3. Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego.
- 3.2. Zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców.
- 3.5. Rozwój turystyki, sportu i rekreacji.

Realizatorzy celu

- Wydział Infrastruktury Kubaturowej i Ochrony Środowiska Urzędu Gminy Tarnowo Podgórne,
- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych, Nadleśnictwo Konstantynowo,
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Poznaniu,
- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Poznaniu,
- ośrodki doradztwa rolniczego,
- gospodarujący na najślabszych gruntach.

Źródła finansowania

- Budżet gminy,
- Dotacja na całkowite lub częściowe pokrycie kosztów zalesienia gruntów ze środków budżetu powiatu poznańskiego,
- Fundusz Leśny,
- Krajowe fundusze celowe ochrony środowiska (NFOŚiGW i WFOŚiGW),
- Fundusze Unii Europejskiej.

Cel operacyjny 1.2.

Rozwijanie małej retencji wodnej i polepszenie jakości wód

Uzasadnienie celu operacyjnego

Gmina Tarnowo Podgórne leży na obszarze o bardzo niekorzystnym bilansie wodnym, zaliczanym do najbardziej deficytowych w zasoby wodne w Polsce. Jednocześnie występuje tu problem zdekapitalizowanej infrastruktury melioracyjnej i małej retencji wód opadowych i roztopowych. Według modyfikacji krajowego programu zwiększania lesistości – etap II (Kwiecień R., Zajac S., 2001) w gminie Tarnowo Podgórne zagrożenie erozją wodną powierzchniową występuje na 399 ha, a stepowienie na 2302 ha. Ponadto problemem jest zła jakość wód powierzchniowych i pogarszająca się jakość wód podziemnych, spowodowane

głównie spływami powierzchniowymi z pól uprawnych oraz zanieczyszczeniami wód powstającymi poza granicami gminy. Wszystkie zlewnie na terenie gminy, z wyjątkiem Samy od Kanału Lubosińskiego do Dopływu z Brodziszewa, znajdują się w wykazie jednolitych części wód powierzchniowych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych. Według Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (2016 r.) oraz Projektu drugiej aktualizacji planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (w konsultacjach), wszystkie jednolite części wód powierzchniowych na terenie gminy charakteryzują się złym stanem wód i nieosiągniętym celem środowiskowym dla stanu/potencjału ekologicznego.

Działania celu operacyjnego

Działanie 1.2.1. Wsparcie małej retencji wodnej, zakładanie oczek śródpolnych i stawów.

Działanie 1.2.2. Udrożnienie systemu nawodnień i odwodnień gruntów rolnych oraz podpiętrzenie Jeziora Lusowskiego i zbiornika w Baranowie.

Działanie 1.2.3. Rozwijanie bioretencji i małej retencji na terenach zurbanizowanych.

Działanie 1.2.4. Zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych.

Poprzez zakładanie śródpolnych oczek wodnych i stawów możliwe jest zatrzymanie w glebie i małych zbiornikach wodnych jak największej ilości wód opadowych oraz polepszenie jakości wód w rzekach i jeziorach. Najbardziej pilnym działaniem jest udrożnienie systemu nawodnień i odwodnień gruntów rolnych oraz podpiętrzenie Jeziora Lusowskiego i zbiornika w Baranowie. Efekty melioracji mogą być pozytywne tylko wtedy, kiedy urządzenia melioracyjne są sprawne i właściwie obsługiwane. Retencja korytowa polega na zatrzymaniu wody w rzece, potoku i rowie melioracyjnym. Dzięki systemowi piętrzeń i zastawek woda nie spływa szybko i pozostaje dłużej w okolicy, odnawiając stopniowo poziom wód gruntowych. Konstrukcje w retencji korytowej są nie tylko przyjazne środowisku i poprawiają wilgotność, np. na terenach rolnych, ale poprawiają jakość i czystość wód w rzekach. Projekt Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne z 2019 r. wyodrębnia tereny łąk i pastwisk podmokłych, mających znaczenie dla zachowania stosunków wodnych i retencji wód. Na tych terenach w pierwszej kolejności powinno się budować i odtwarzać zbiorniki wodne. Ważne są tu zarówno inwestycje gminne, jak i działania podejmowane przez gminę wspierające finansowo i organizacyjnie mieszkańców, w tym podczas składania przez nich wniosków do instytucji dofinansowujących małą retencję, takich jak NFOŚiGW, WFOŚiGW, ARMiR czy Wody Polskie.

Bardzo istotne są też działania realizowane na terenach zurbanizowanych. Zwiększanie powierzchni chłonnych w postaci terenów zieleni oraz nawierzchni przepuszczalnych, powoduje zwiększenie pochłaniania wód opadowych oraz jej

przefiltrowanie. Szczególnie wartościowe są skrzynie chłonne umieszczane pod parkingami i dużymi placami, które mogą magazynować ogromne ilości wody. Jest ona stopniowo uwalniana, pozostaje dłużej w gruncie, co zmniejsza ryzyko suszy, zasila też wody gruntowe. Dodatkowo takie rozwiązanie zapobiega podtopieniom w przypadku nawalnego deszczu. Ważne jest takie projektowanie inwestycji budowlanych, aby woda opadowa z ich powierzchni była zagospodarowana na miejscu, bez odprowadzania jej do kanalizacji burzowej. Rozwiązania techniczne umożliwiające takie działania to m.in. muldy chłonne, ogrody deszczowe, czy systemy rowów z urządzeniami piętrzącymi w lasach położonych wzdłuż dróg.

Działania dla większości zlewni w gminie w zakresie polepszenia jakości wód przewidziane w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (2016 r.) to konieczność uporządkowania systemu gospodarki ściekowej, kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw oraz realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. W przypadku gminy Tarnowo Podgórne najbardziej istotne nie jest zanieczyszczenie z sektora komunalnego (99,9% mieszkańców gminy korzysta z sieci kanalizacyjnej), ale z sektora rolniczego. Bardzo ważna jest więc realizacja Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu (2020 r.), w zakresie rolniczego wykorzystania nawozów, ich przechowywania i terminów stosowania. Równie istotne jest odpowiednie stosowanie środków ochrony roślin czy zastosowanie metod agrotechnicznych.

Efekty realizacji celu operacyjnego

Efektem działań na terenach rolnych będzie stopniowe zwiększanie retencji korytowej oraz racjonalizacja nawodnień rolniczych. Pozyskanie wody oraz jej użycie będzie poprzedzane szkoleniami, tak by gospodarowanie wodą było racjonalne i aby skorzystało na nim zarówno gospodarstwo rolne, jak i środowisko. Efektem realizacji celu na terenach zurbanizowanych będzie stworzenie systemu małej retencji, w tym ogrodów deszczowych, pasaży roślinnych, zielonych dachów, stosowanie ażurowych chodników, skrzyń chłonnych, zbiorników na deszczówkę, tworzenie oczek wodnych i sztucznych stawów – wszystkie te rozwiązania sprzyjają zatrzymaniu wody i poprawiają mikroklimat. W zakresie jakości wód efektem docelowym jest osiągnięcie celów środowiskowych tj. dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny wód rzecznych i jeziornych.

Mierniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 1.2.1. Wsparcie małej retencji wodnej, zakładanie oczek śródpolnych i stawów.	– Liczba nowopowstałych zbiorników wodnych.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 1.2.2. Udrożnienie systemu nawodnień i odwodnień gruntów rolnych	– Liczba zmodernizowanych i wybudowanych urządzeń wodnych piętrzących	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

oraz podpiętrzenie Jeziora Lusowskiego i zbiornika w Baranowie.	(zastawki, jazy, itp.).	
Działanie 1.2.3. Rozwijanie bioretencji i małej retencji na terenach zurbanizowanych.	– Liczba nowych inwestycji związanych z retencjonowaniem wód opadowych na terenach zabudowanych.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 1.2.4. Zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych.	– Udział w powierzchni gminy obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie pochodzenia rolniczego (tzw. OSN).	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Beneficjenci

- Mieszkańcy gminy,
- Podmioty gospodarcze,
- Turyści odwiedzający gminę.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Polityka Ekologiczna Państwa 2030, Rozdział: 7.1. Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020, Kierunek interwencji 2.5.1. Rozwój infrastruktury wodno-melioracyjnej i innej łagodzącej zagrożenia naturalne, Kierunek interwencji 5.1.3. Racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych na potrzeby rolnictwa i rybactwa oraz zwiększanie retencji wodnej,
- Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.”, Kierunek interwencji: 1.2. Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody,
- Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju (2016 r.),
- Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (2017 r.),
- Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu (2020 r.),
- plany przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych oraz na obszarach dorzeczy,
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku, cel operacyjny 3.2: Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski,

- Program ochrony środowiska dla Powiatu Poznańskiego na lata 2016-2020, Rozdział 3.2. Cele, kierunki interwencji i zadania, Cel: Ochrona wód i ziemi.

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne z 2011 r., Rozdział 4, pkt 134-138,
- Projekt Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne z 2019 r., Rozdział 5.3,
- Program ochrony środowiska dla gminy Tarnowo Podgórne na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021, Rozdział IV: Wskazanie w programie ochrony środowiska priorytetów zadań koniecznych do realizacji w perspektywie wieloletniej na terenie gminy Tarnowo Podgórne w celu poprawy jakości środowiska, 3.3. Zadania własne gminy i koordynowane, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidziane do realizacji w ramach Programu Ochrony Środowiska.

Komplementarne cele operacyjne

- 1.1. Zwiększenie powierzchni lasów i terenów zieleni oraz ochrona miejsc cennych przyrodniczo.
- 2.1. Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią.
- 2.2. Harmonijny krajobraz i zadbane otoczenie.
- 3.2. Zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców.
- 3.5. Rozwój turystyki, sportu i rekreacji.

Realizatorzy celu

- Wydział Infrastruktury Kubaturowej i Ochrony Środowiska Urzędu gminy Tarnowo Podgórne,
- Wielkopolski Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu,
- ośrodki doradztwa rolniczego,
- spółki wodne,
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie,
- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych, Nadleśnictwo Konstantynowo,
- mieszkańcy gminy.

Źródła finansowania

- Budżet gminy,
- Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych,
- Krajowe fundusze celowe ochrony środowiska (NFOŚiGW i WFOŚiGW),
- Fundusze Unii Europejskiej.

Cel operacyjny 1.3.

Ochrona powietrza i ochrona przed hałasem

Uzasadnienie celu operacyjnego

Z punktu widzenia ochrony zdrowia i życia szczególnie niebezpieczną substancją znajdującą się w powietrzu jest pył zawieszony. Stężenia pyłowych zanieczyszczeń powietrza w Polsce są wyższe niż w jakimkolwiek innym kraju Unii Europejskiej. W Polsce największy wpływ na złą jakość powietrza, a tym samym na skutki zdrowotne, ma emisja z sektora bytowo-komunalnego zwanego potocznie „niską emisją”. Choć działania przeciwdziałające emisji koncentrują się na dużych miastach, to w wielu wsiach i małych miasteczkach stan powietrza jest równie zły, a często wyraźnie gorszy niż w wielu dużych aglomeracjach. Badania prowadzone od lat w wielu miejscach na świecie pokazują istnienie związku pomiędzy ekspozycją na zanieczyszczenia powietrza a występowaniem różnych efektów zdrowotnych. Pyły mogą stanowić poważny czynnik chorobotwórczy. Nie istnieje próg stężenia, poniżej którego negatywne skutki zdrowotne wynikające z oddziaływania pyłów na zdrowie ludzi nie występują. Grupą szczególnie narażoną na negatywne oddziaływanie pyłów są osoby starsze, dzieci i osoby cierpiące na choroby dróg oddechowych i układu krwionośnego. Ekspozycja na zanieczyszczenia powietrza wiąże się ze zwiększoną umieralnością i skróceniem oczekiwanej długości życia, nawet przy stosunkowo niskich stężeniach zanieczyszczeń. Według Europejskiej Agencji Środowiska około 45-48 tys. osób rocznie umiera w Polsce z powodu narażenia na zanieczyszczenie powietrza.

Dane pomiarowe na stacji w Tarnowie Podgórny mierzącej stężenie pyłu zawieszonego PM₁₀ wskazują, że jakość powietrza w zakresie stężenia pyłu w gminie nie jest zadowalająca. Choć średnie roczne stężenia pyłu PM₁₀ są poniżej limitu 40 µg/m³ i wykazują trend spadkowy, to liczba dni z ponadlimitowym stężeniem średniodobowym (>50 µg/m³) jest przekraczana 5-20 razy w roku. Poprawa jakości powietrza jest niezbędna dla poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców gminy.

Bardzo istotnym problemem jest także hałas pochodzący z dróg krajowych S11 i 92, dróg wojewódzkich 184 i 307, a także zlokalizowanego tuż przy wschodniej granicy gminy lotniska Ławica oraz toru Poznań. Wojewódzkie programy ochrony środowiska przed hałasem dla dróg wojewódzkich i krajowych zlokalizowanych na terenie gminy Tarnowo Podgórne wskazują na przekroczenia w większości punktów pomiarowych. Hałas emitują też lądujące i startujące samoloty na lotnisku Ławica. Na mocy uchwały Nr XVIII/302/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 30 stycznia 2012 r. (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2012 r., poz. 961) utworzono dla tego lotniska obszar ograniczonego użytkowania obejmujący wschodnią część gminy. Strefa wewnętrzna i zewnętrzna tego obszaru obejmuje miejscowości Baranowo, Przeźmierowo, Swadzim, Batorowo i Wysogotowo. Przeźmierowo jest miejscowością najbardziej narażoną na hałas ze względu na drogę krajową 92, lotnisko, a także Tor Poznań, stąd od 2009 roku prowadzone są tam badania hałasu.

Działania celu operacyjnego

- Działanie 1.3.1. Inwentaryzacja źródeł ogrzewania indywidualnego na terenie gminy i wsparcie procesu przechodzenia na czystsze rodzaje paliw.**
- Działanie 1.3.2. Wspieranie efektywności energetycznej i inteligentnego zarządzania energią, w tym w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym.**
- Działanie 1.3.3. Zwiększenie udziału OZE w produkcji energii.**
- Działanie 1.3.4. Kontrola standardów emisyjnych oraz monitorowanie jakości powietrza.**
- Działanie 1.3.5. Monitoring i ograniczenie hałasu.**

Jednym z pierwszych działań powinno być opracowanie bazy danych w zakresie źródeł ogrzewania indywidualnego na terenie gminy. Może ona zostać stworzona w ramach dostępnych narzędzi zapewniających aktualizację i weryfikację geoprzestrzenną danych lub w miarę możliwości pozyskana i rozwijana w oparciu o dostępne dane z gminnych systemów informacji. Na tej podstawie powinien zostać stworzony kompleksowy program ograniczania niskiej emisji w gminie, który będzie zawierał zachęty finansowe na modernizację budynków mieszkalnych, na wymianę kotłów, pieców i palenisk oraz wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych (OZE). Należy dążyć do likwidacji ogrzewania indywidualnego wykorzystującego paliwo stałe i zastąpienia go ogrzewaniem bezemisyjnym lub niskoemisyjnym. Do ogrzewania bezemisyjnego zalicza się podłączenie do sieci ciepłowniczej lub ogrzewanie elektryczne, pompy ciepła i inne źródła odnawialnej energii. Ogrzewanie niskoemisyjne wykorzystuje kotły gazowe lub olejowe. Jedynie w sytuacjach wyjątkowych (np. brak możliwości technicznych przyłączenia do sieci gazowej) dopuszczona może być wymiana na kotły na paliwa stałe spełniające wymagania ekoprojektu. Oprócz działań o charakterze zachęcającym, niezbędne jest równoległe wdrażanie skutecznego systemu kontroli emisji i coraz bardziej bezwzględna egzekucja przestrzegania odpowiednich norm. Bardzo istotne są także działania edukacyjne oraz wsparcie instytucjonalne i finansowe ze strony Urzędu Gminy Tarnowo Podgórne w zakresie rozwoju instalacji OZE. Szczególnie ważna jest realizacja działań przewidzianych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Tarnowo Podgórne, zwłaszcza montowanie instalacji fotowoltaicznych na budynkach gminnych.

W zakresie ochrony przed hałasem istotnym działaniem jest realizacja programów ochrony środowiska przed hałasem dla dróg krajowych i wojewódzkich oraz stały monitoring hałasu pochodzącego z Toru Poznań i lotniska Ławica. Należy podejmować zarówno działania wpływające na rozchodzenie się hałasu, jak i wpływające na poziom emisji hałasu. W pierwszej grupie najistotniejsze jest odpowiednie planowanie przestrzenne zapobiegające lokalizacji zabudowy w bliskim sąsiedztwie dróg, a gdy to jest niemożliwe lokalizowanie w pierwszej linii zabudowy obiektów niechronionych akustycznie, co pozwala na zabezpieczenie budynków mieszkalnych położonych dalej. W sytuacji, gdy działania naprawcze zawierają konieczność realizacji działań inwestycyjnych, a Program ochrony środowiska przed hałasem zostanie uchwalony przez sejmik województwa, zapisy te muszą

być uwzględnione w planach zagospodarowania przestrzennego. Obydwa akty mają rangę aktów prawa miejscowego i nie mogą być ze sobą sprzeczne. Do obowiązków organów administracji należy przekazywanie do Sejmiku Województwa Wielkopolskiego informacji o wydawanych decyzjach dla odcinków drogi objętych programem ochrony środowiska przed hałasem, mających wpływ na realizację niniejszego programu, w tym przede wszystkim na emisję hałasu do środowiska. Stosowanie w planowaniu przestrzennym zasady strefowania tzn. wprowadzania określonego typu zabudowy i zagospodarowania terenu w zależności od występującego lub potencjalnego poziomu hałasu, może zawczasu ograniczyć uciążliwość związaną z ponadnormatywnym hałasem. Strefowanie polega na tym, aby w odpowiednim układzie przestrzennym sąsiadowały ze sobą obszary o konkretnych funkcjach. Podstawowe założenia strefowania, to: 1. oddalanie zabudowy wymagającej ochrony akustycznej od źródeł hałasu oraz zmienność parametrów tej zabudowy (intensywności, wysokości itp.), 2. ekranowanie źródeł hałasu zabudową niewymagającą ochrony akustycznej, 3. wprowadzanie zwartej zieleni izolacyjnej i kształtowanie rzeźby terenu, 4. wprowadzanie ekranów akustycznych w pasach drogowych (tylko w ostateczności). W grupie działań wpływających na poziom emisji hałasu, najważniejsze to stosowanie nawierzchni dróg o zredukowanej hałaśliwości, a przede wszystkim odpowiednia organizacja ruchu, w tym wyłączenia ruchu wybranych grup pojazdów (zwłaszcza w porze nocy) oraz działania zmierzające do zwiększenia płynności ruchu. Niemniej istotne jest rozwijanie publicznego transportu zbiorowego.

Efekty realizacji celu operacyjnego

Rezultatem podjętych działań będzie osiągnięcie wskaźnika średniego rocznego stężenia pyłu PM₁₀ poniżej limitu 40 µg/m³ oraz brak przekroczeń dopuszczalnej częstotliwości normy 35 dni powyżej 50 µg/m³. Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej z roku 2020 szacuje liczbę kotłów (w tym pieców kaflowych), które powinny zostać wymienione w gminie Tarnowo Podgórne do połowy 2026 roku na 6 626, a koszt ich wymiany na 99 390 tys. zł. Efekt ekologiczny tych działań do połowy 2026 r. to ograniczenie emisji PM₁₀ o 462 Mg/rok, PM_{2,5} o 368 Mg/rok oraz B(a)P o 226 kg/rok. Efektem podjętych działań będzie istotne zmniejszenie zachorowalności na choroby dróg oddechowych i układu krwionośnego.

W zakresie hałasu docelowym efektem działań jest ograniczenie poziomu hałasu do takiego stopnia, aby doprowadzić do dotrzymania poziomów dopuszczalnych, zgodnie z Programem ochrony środowiska przed hałasem dla terenów wzdłuż odcinków dróg wojewódzkich znajdujących się na terenie województwa wielkopolskiego (uchwała nr XLVII/1070/18 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 czerwca 2018 r.) oraz Programem ochrony środowiska przed hałasem dla pięciu odcinków drogi krajowej nr 92 o łącznej długości 23,26 km (Uchwała Nr XIV/210/11 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 września 2011 r.).

Mierniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 1.3.1. Inwentaryzacja źródeł ogrzewania indywidualnego na terenie gminy i wsparcie procesu przechodzenia na czystsze rodzaje paliw.	<ul style="list-style-type: none"> – Utworzenie bazy danych o indywidualnych źródłach emisji, – Wielkość dofinansowania kosztów wymiany systemów ogrzewania w budynkach mieszkalnych, – Liczba akcji informacyjnych. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 1.3.2. Wsparcie efektywności energetycznej i inteligentnego zarządzania energią, w tym w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba budynków poddanych głębokiej modernizacji energetycznej wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 1.3.3. Zwiększenie udziału OZE w produkcji energii.	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość energii wyprodukowana z OZE. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 1.3.4. Kontrola standardów emisyjnych oraz monitorowanie jakości powietrza.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba kontroli rodzaju stosowanych paliw, a także instalowanych urządzeń spalania paliw (co najmniej 50 kontroli rocznie). 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 1.3.5. Monitoring i ograniczanie hałasu.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba kontroli stanu nawierzchni dróg, – Liczba punktów pomiarowych różnego rodzaju hałasu (przemysłowy, samochodowy, lotniczy) na terenie gminy, w tym liczba punktów wykazujących przekroczenia standardów hałasu, – liczba użytkowników publicznego transportu zbiorowego. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Beneficjenci

- Mieszkańcy gminy,
- Podmioty gospodarcze.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Polityka Ekologiczna Państwa 2030, Rozdział: 7.2.: Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020, Cel II.6: Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko,

- Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.”, Kierunek interwencji:
- Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030),
- Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej (2001 r.),
- Polityka Energetyczna Państwa do 2030 roku (2009 r.),
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku, cele operacyjne: 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski, 3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej, 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju,
- Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej (2020 r.),
- Strategia ZIT w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania, Cel strategiczny: Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej oraz ograniczenie niskiej emisji w MOF Poznania,
- Program ochrony środowiska dla Powiatu Poznańskiego na lata 2016-2020, Rozdział 3.2. Cele, kierunki interwencji i zadania, Cel: Ochrona jakości powietrza,
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów wzdłuż odcinków dróg wojewódzkich znajdujących się na terenie województwa wielkopolskiego (uchwała nr XLVII/1070/18 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 czerwca 2018 r.),
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla pięciu odcinków drogi krajowej nr 92 o łącznej długości 23,26 km (Uchwała Nr XIV/210/11 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 września 2011 r.).

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Tarnowo Podgórne (2014 r., ze zmianą w 2018 r.),
- Program ochrony środowiska dla gminy Tarnowo Podgórne na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021, Rozdział IV: Wskazanie w programie ochrony środowiska priorytetów zadań koniecznych do realizacji w perspektywie wieloletniej na terenie gminy Tarnowo Podgórne w celu poprawy jakości środowiska, 4.4. Lista priorytetowych przedsięwzięć Gminy Tarnowo Podgórne,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne z 2011 r., Rozdział 4, pkt 139-143,
- Projekt zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne z 2019 r., Rozdziały 5.7 i 5.8 oraz 10.1 i 10.2.

Komplementarne cele operacyjne

- 2.4. Transport przyjazny środowisku i mieszkańcom.
- 3.2. Zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców.
- 3.5. Rozwój turystyki, sportu i rekreacji.

4.1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka.

4.2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

Realizatorzy celu

- Wydział Infrastruktury Kubaturowej i Ochrony Środowiska Urzędu Gminy Tarnowo Podgórne,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska,
- Straż Gminna,
- Mieszkańcy gminy.

Źródła finansowania

- Budżet gminy,
- Dotacja celowa ze środków budżetu powiatu poznańskiego,
- Program Czyste Powietrze,
- Krajowe fundusze celowe ochrony środowiska (NFOŚiGW i WFOŚiGW),
- Fundusze Unii Europejskiej,
- Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego „EOG”.

CEL STRATEGICZNY II

GMINA PRZESTRZENNIE ZORGANIZOWANA

Cele operacyjne

2.1.	Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią.
2.2.	Harmonijny krajobraz i zadbane otoczenie.
2.3.	Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego.
2.4.	Transport przyjazny środowisku i mieszkańcom.

Wizja przestrzeni gminy 2030. Gmina Tarnowo Podgórne jest zrównoważona funkcjonalnie, spójna terytorialnie i dostępna transportowo. W dobie przepływów towarów i mobilności ludzi osiągnięcie spójności terytorialnej i ograniczanie rozpraszania zabudowy jest jednym z priorytetów rozwoju przestrzennego. Dziedzictwo kulturowe gminy jest odpowiednio chronione i pielęgnowane jako część kultury materialnej i niematerialnej Wielkopolski. Gmina Tarnowo Podgórne jest obszarem działania lokalnej wspólnoty i sprzymierzeńcem działań mających na celu dbałość o ład przestrzenny i estetykę otoczenia miejsc zamieszkania. Osiągnięte zostało powiązanie komunikacyjne i funkcjonalne wszystkich obszarów z głównymi centrami gminy (Tarnowo Podgórne, Przeźmierowo). Dzięki nim korzyści rozwoju obejmą całą gminę i wszystkie elementy jej sieci osadniczej, w tym rozproszone osady wiejskie. Inwestycje w infrastrukturę transportową zapewniają wszystkim mieszkańcom możliwość przemieszczania się i dostępność do miejsc pracy, realizacji usług i wypoczynku, zarówno środkami komunikacji zbiorowej, jak i indywidualnej. Rozbudowana sieć dróg, połączenia autobusowe oraz powiązania z lotniskiem Ławica sprawiają, że gmina jest bardzo dobrze skomunikowana z innymi regionami kraju i Europy. Wdrażanie nowych technologii i rozwiązań organizacyjnych powodują rozwój transportu zintegrowanego, intermodalnego, ekologicznego i autonomicznego, zgodnie z najnowszymi trendami światowymi.

Cel operacyjny 2.1.

Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią

Uzasadnienie celu operacyjnego

Gospodarka przestrzenna jest tym elementem polityki rozwoju gminy, który integruje terytorialnie różne działania i projekty o charakterze sektorowym. Nieprzypadkowo więc, „ład przestrzenny” znajduje się na samym początku rozbudowanego katalogu zadań publicznych gminy, wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Współczesny europejski paradygmat planistyczny opiera się na wszechstronnym i kompleksowym podejściu do planowania, które najczęściej bywa nazywane strategicznym planowaniem przestrzennym. Kluczową cechą strategicznego planowania przestrzennego jest traktowanie procesu planistycznego jako środka prowadzącego do:

- wykreowania uzgodnionej strategii rozwoju przestrzennego, bazującej na konsensusie interesariuszy,
- kierowania przestrzennym rozmieszczeniem procesów rozwojowych,
- zapewnienia koordynacji przestrzennego oddziaływania polityk sektorowych.

Strategiczne planowanie przestrzenne prowadzić ma tym samym do integracji procesów rozwojowych, które we współczesnej rzeczywistości są w coraz większym stopniu rozproszone, płynne i wielokierunkowe.

Nowe wyzwania dla lokalnej polityki przestrzennej wynikają także z krajowych regulacji planistycznych. W 2015 r. do ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadzone zostały nowe wymogi w zakresie obowiązku racjonalizacji zasobu planowanych terenów inwestycyjnych i powiązania ich rozmieszczenia z dostępem do infrastruktury publicznej. Oznacza to konieczność rewizji dotychczasowych kierunków rozwoju gminy i co najmniej ich ponownego zbilansowania względem potrzeb rozwojowych.

Gmina Tarnowo Podgórne odznacza się wykrystalizowaną strukturą przestrzenną centralnej i wschodniej części gminy, z dwoma ośrodkami centralnymi (Przeźmierowo, Tarnowo Podgórne) połączonymi intensywnie zagospodarowaną osią DK 92. Taką strukturę należy uznać za silną stronę jednostki, dającą wysoki potencjał rozwoju na przyszłość. Jednak żywiołowe procesy urbanistyczne w południowej części gminy wymagają większej uwagi ze strony władz samorządowych i stanowią poważne wyzwanie strategiczne.

Działania celu operacyjnego

Działanie 2.1.1	Rozwój funkcjonalnych centrów lokalnych w Tarnowie Podgórnym i Przeźmierowie.
Działanie 2.1.2.	Ochrona przed zabudową elementów metropolitalnego zielonego pierścienia i sieci korytarzy ekologicznych.
Działanie 2.1.3.	Powstrzymywanie zamierzeń inwestycyjnych niezgodnych z polityką przestrzenną gminy.
Działanie 2.1.4.	Uporządkowanie struktur urbanistycznych w południowej części gminy.
Działanie 2.1.5.	Dywersyfikacja oferty mieszkaniowej gminy pod kątem usamodzielniających się młodych mieszkańców gminy oraz osób w wieku senioralnym.

Siedziba gminy – Tarnowo Podgórne pod względem demograficznym i funkcjonalnym, a także niektórych elementów zabudowy, bez wątpienia może aspirować do statusu miejskiego. Jako centralny ośrodek gminy skupia cały zestaw usług publicznych niezbędnych do funkcjonowania jednostki, jednocześnie posiadając także obiekty o charakterze ponadlokalnym (Tarnowskie Termy, zespół szkół zawodowych). Drugim centralnym ośrodkiem usługowym gminy jest Przeźmierowo, które obsługuje zespół czterech silnie zurbanizowanych miejscowości (Chyby, Baranowo, Przeźmierowo, Wysogotowo) przy granicy z Poznaniem, które w praktyce tworzą ciągły układ zabudowy. Ze strategicznego punktu widzenia niezbędna jest kontynuacja dotychczasowej polityki rozwoju funkcjonalnych centrów lokalnych w Tarnowie Podgórnym i Przeźmierowie, polegająca na wzmacnianiu ich potencjału miastotwórczego, koncentracji usług publicznych wyższego rzędu oraz urbanistycznej regulacji zabudowy w centralnych częściach obu miejscowości.

Kluczowym wyznacznikiem polityki przestrzennej gminy powinno być również dążenie do ochrony przed zabudową elementów metropolitalnego zielonego pierścienia

i sieci korytarzy ekologicznych, zgodnie z przesłankami określonymi w celu operacyjnym 1.1. Oznaczać to może konieczność zabezpieczenia niektórych terenów za pomocą tzw. „ochronnych” miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a w niektórych wypadkach realne rozważenie rewizji niektórych zapisów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

W sferze gospodarowania przestrzenią niezbędna jest też pełna konsekwencja w egzekwowaniu polityki przestrzennej gminy, co przy aktualnych uwarunkowaniach prawnych (możliwość wnioskowania przez inwestorów na terenach bez planów miejscowych o decyzje o warunkach zabudowy niezgodne ze studium) jest często zadaniem niełatwym. Naruszenie przez nowo powstającą zabudowę pryncypiów polityki przestrzennej gminy może w dłuższym okresie doprowadzić do samorzutnego powstawania rozległych kompleksów urbanistycznych o przemieszanych funkcjach, zamazanej tożsamości poszczególnych jednostek osadniczych i mało czytelnych układach terenów zielonych. W tej sytuacji konieczne jest wykorzystywanie wszystkich prawnie dopuszczalnych środków zmierzających do uniemożliwienia wydawania warunków zabudowy dla zamierzeń inwestycyjnych niezgodnych z polityką przestrzenną gminy, w tym docelowe objęcie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego terenów najbardziej narażonych na tego typu działania.

Szczególnym wyzwaniem planistycznym na okres realizacji strategii jest uporządkowanie urbanistyczne cennych krajobrazowo terenów w południowej części gminy – wokół rynny Jeziora Lusowskiego i Doliny Samy (Lusowo, Lusówko, Sierosław). Istnieje tu potencjał do wykorzystania turystyczno-rekreacyjnego, jednak uwidacznia się również bardzo silna presja inwestycyjna, szczególnie w zakresie indywidualnego budownictwa mieszkaniowego. W tej części gminy funkcje obsługi mieszkańców są stosunkowo najsłabiej rozwinięte, nie istnieją też bardziej wykrystalizowane układy urbanistyczne. Może to grozić chaotycznym rozwojem zabudowy i powstaniem rozproszonej monokultury mieszkaniowej, zdominowanej w zakresie obsługi komunikacyjnej przez transport indywidualny. Niezbędne są więc działania zmierzające do sterowania procesami zagospodarowania w tej części gminy poprzez narzędzia inwestycyjne i regulacyjne.

Ze strategicznego punktu widzenia istotne są również działania na rzecz większej dywersyfikacji rynku mieszkaniowego w gminie, szczególnie pod kątem usamodzielniania się za kilka lub kilkanaście lat dzisiejszego pokolenia dzieci i młodzieży. Rynek mieszkaniowy w gminie jest aktualnie nastawiony na klienta stosunkowo zamożnego, który preferuje większe domy jednorodzinne lub duże mieszkania w niezbyt zintensyfikowanej zabudowie zorganizowanej. Z tej perspektywy działaniem we właściwym kierunku podjętym w ostatnich latach przez gminę jest równoważenie rynku mieszkaniowego poprzez Gminny Program Budowy Mieszkań z Dojściem do Własności. W celu utrzymania młodych mieszkańców gminy na lokalnym rynku mieszkaniowym, konieczne może okazać się zwiększenie oferty w zakresie budownictwa wielorodzinnego i mniejszych lokali, zarówno w zasobie gminnym, jak prywatnym. Powinna być ona jednak nastawiona przede wszystkim na potrzeby własne gminy, a nie na masowy napływ nowych mieszkańców spoza jej obszaru. Szczególną uwagę planistyczną należy także poświęcić parametrom urbanistycznym zabudowy wielorodzinnej,

która powinna być dostosowana skalą do swojego otoczenia, mającego przeważnie charakter jednorodzinny.

Efekty realizacji celu operacyjnego

W wyniku realizacji celu operacyjnego gmina Tarnowo Podgórne będzie odznaczać się zrównoważoną strukturą przestrzenną z centrotwórczymi ośrodkami w Tarnowie Podgórnym i Przeźmierowie oraz uporządkowaną zabudową mieszkaniową i produkcyjno-usługową, wokół której utrzymane zostaną elementy zielonego pierścienia metropolitalnego i korytarze ekologiczne. Powstawać będą wyłącznie nowe obiekty budowlane zgodne z polityką przestrzenną gminy. Na rynku mieszkaniowym dostępne będą bogate oferty dla wszystkich grup mieszkańców według grup wiekowych i statusu rodzinnego.

Mienniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mienniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 2.1.1. Rozwój funkcjonalnych centrów lokalnych w Tarnowie Podgórnym i Przeźmierowie.	– Liczba placówek usług publicznych i komercyjnych w Tarnowie Podgórnym i Przeźmierowie.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 2.1.2. Ochrona przed zabudową elementów metropolitalnego zielonego pierścienia i sieci korytarzy ekologicznych.	– Powierzchnia terenów wolnych od zabudowy w stosunku do zasięgu metropolitalnego zielonego pierścienia i korytarzy ekologicznych wyznaczonych w KKRPM.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 2.1.3. Powstrzymywanie zamierzeń inwestycyjnych niezgodnych z polityką przestrzenną gminy.	– Liczba nowych decyzji o warunkach zabudowy niezgodnych ze studium (preferowana wartość: 0).	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 2.1.4. Uporządkowanie struktur urbanistycznych w południowej części gminy.	– Poziom pokrycia powierzchni sołectw w południowej części gminy planami miejscowymi.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 2.1.5. Dywersyfikacja oferty mieszkaniowej gminy pod kątem usamodzielniających się młodych mieszkańców gminy oraz osób w wieku senioralnym.	– Liczba mieszkań oddanych do użytku w ramach Gminnego Programu Budowy Mieszkań z Dojściem do Własności.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Beneficjenci

- Mieszkańcy gminy,
- Lokalni przedsiębiorcy.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Wielkopolskiego Nr V/70/19 z dnia 25 marca 2019 r.,
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku, cele operacyjne: 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom, 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju,
- Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej - Metropolia 2020,
- Koncepcja Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań.

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne.

Komplementarne cele operacyjne

- 1.1. Zwiększenie powierzchni lasów i terenów zieleni oraz ochrona miejsc cennych przyrodniczo.
- 1.2. Rozwijanie małej retencji wodnej i polepszenie jakości wód.
- 2.2. Harmonijny krajobraz i zadbane otoczenie.
- 2.3. Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego.
- 4.2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

Realizatorzy celu

- Wydział Zagospodarowania Przestrzennego Urzędu Gminy Tarnowo Podgórne,
- TP-KOM S.A.

Partnerzy

- Właściciele nieruchomości,
- Deweloperzy.

Źródła finansowania

- Budżet gminy,
- Inne dostępne środki zewnętrzne.

Cel operacyjny 2.2.

Harmonijny krajobraz i zadbane otoczenie

Uzasadnienie celu operacyjnego

Wysoka jakość przestrzeni stanowi coraz częściej o decyzjach lokalizacyjnych zarówno mieszkańców, jak i inwestorów. Z tego powodu w ostatnich latach wzrasta znaczenie działań na rzecz harmonijnego krajobrazu i zadbanego otoczenia w polityce jednostek samorządu terytorialnego, szczególnie obliczu dynamicznie postępującej urbanizacji strefy podmiejskiej. Z uwagi na rosnący potencjał demograficzny i gospodarczy gminy Tarnowo Podgórne oraz skalę potrzeb w zakresie harmonizacji krajobrazu, istotnym wyzwaniem jest ustalenie wysokiego poziomu zasad organizacji przestrzeni.

Realizacja działań w ramach celu operacyjnego została w dużej mierze umożliwiona dzięki nowym instrumentom planistycznym wynikającym z tzw. ustawy krajobrazowej czyli ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu. Na konieczność działań w sferze wskazanej w celu operacyjnym wskazują także podstawowe dokumenty strategiczne i koncepcyjne znaczenia zarówno lokalnego jak i regionalnego oraz krajowego, m.in. Strategia Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030r., i Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej. Metropolia 2020.

Działania celu operacyjnego

- Działanie 2.2.1. Przygotowanie i wdrożenie uchwały krajobrazowej.**
- Działanie 2.2.2. Ochrona najcenniejszych krajobrazów przed ingerencją elementów obcych w krajobrazie i dominacją obiektów kubaturowych.**
- Działanie 2.2.3. Rozwój przestrzeni publicznych o charakterze sąsiedzkim.**
- Działanie 2.2.4. Stała inwentaryzacja, monitoring i likwidacja nielegalnych składowisk odpadów.**
- Działanie 2.2.5. Promocja przedsięwzięć i działań na rzecz estetyki otoczenia i ochrony krajobrazu.**

Przygotowanie i wdrożenie uchwały krajobrazowej pozwoli na wprowadzenie narzędzi umożliwiających skuteczniejszą niż dotychczas ochronę krajobrazu. W ramach uchwały będzie możliwe określenie zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń. Po przyjęciu uchwały krajobrazowej pojawi się dodatkowo także uprawnienie rady gminy do ustalenia powszechnej opłaty za powierzchnię reklamową.

Zapobieganie degradacji krajobrazu kulturowego na terenie gminy powinno następować poprzez objęcie szczególną ochroną najcenniejszych krajobrazów, w tym miejsc i terenów eksponowanych, panoram i punktów widokowych przed ingerencją elementów obcych w krajobrazie i dominacji obiektów kubaturowych. Szczególnie ważnym aspektem realizacji tego działania będzie uwzględnianie walorów krajobrazowych na etapie oceny

oddziaływania na środowisko, zarówno w przypadku inwestycji, jak i dokumentów programowych.

Dla kształtowania krajobrazu urbanistycznego poszczególnych miejscowości gminy kluczowym elementem jest tworzenie i zagospodarowywanie przestrzeni publicznych. Mogą one przybierać charakter m.in. placów, skwerów, zieleńców. Stanowią one zarówno ośrodki integrujące społeczność sąsiedzką, jak i ułatwiają orientację przestrzenną oraz poprawiają percepcję najbliższego otoczenia miejsca zamieszkania. Jednym z najbardziej inwazyjnych zjawisk niszczących estetykę krajobrazu i otoczenia jest występowanie nielegalnych składowisk odpadów. Tylko stała inwentaryzacja, monitoring i likwidacja nielegalnych składowisk odpadów pozwolą na zapobieganie degradacji przestrzeni na terenie gminy. Zaleca się ciągłą współpracę ze mieszkańcami i przedsiębiorcami w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami oraz uświadamiania szkodliwego oddziaływania nielegalnych składowisk odpadów oraz organizowanie akcji w zakresie sprzątania przestrzeni publicznych.

W działaniach na rzecz krajobrazu i zadbanego otoczenia, oprócz instrumentów o charakterze administracyjnym, kluczowa jest edukacja i promocja właściwych przedsięwzięć i postaw w zakresie kształtowania i pielęgnacji piękna w otoczeniu człowieka. Pomocnymi narzędziami będą katalogi rekomendowanych i dopuszczalnych obiektów architektonicznych, szyldów reklamowych, w tym reklam świetlnych i mebli miejskich jako zbiór wytycznych w zakresie lokalizacji proporcji, materiału i koloru tych elementów przestrzeni. Ważnym zadaniem wspierającym harmonię krajobrazu jest wzrost udziału rodzimej roślinności poprzez stworzenie katalogu zalecanych/pożądanych gatunków roślinności wysokiej w lokalnych ogrodach przydomowych oraz założeniach zieleni towarzyszących obiektom użyteczności publicznej i układom komunikacyjnym. Należy również zaplanować organizowanie warsztatów i kursów poruszających kwestie dotyczące estetyki, sztuki i kompozycji oraz tożsamości krajobrazu. W ramach realizacji celu wskazuje się także na potrzebę organizacji konkursów na najlepiej zorganizowaną przestrzeń prywatną i publiczną z uwzględnieniem walorów krajobrazowych.

Efekty realizacji celu operacyjnego

Efektem realizacji celu będzie stworzenie instrumentów prawno-administracyjnych i finansowych dla ochrony krajobrazu przyrodniczego i kulturowego gminy. Podjęte działania przyniosą też skutek w wymiarze edukacyjnym, organizacyjnym oraz promocyjnym. Atrakcyjność zamieszkania w gminie Tarnowo Podgórne znacząco wzrośnie dzięki licznym i zadbanym przestrzeniom publicznym o charakterze sąsiedzkim, kształtowanym z dużym udziałem zieleni, w tym przede wszystkim rodzimych gatunków roślin. Zlikwidowany zostanie problem nielegalnych składowisk odpadów. Nowo powstające obiekty budowlane, meble miejskie i szyldy reklamowe będą nawiązywać do najlepszych wzorców promowanych w katalogach rekomendowanych rozwiązań architektonicznych i estetycznych. Realizacja zakładanych form edukacji oraz promocji estetyki, sztuki i kompozycji przyczyni się do rozpowszechnienia w świadomości społecznej bogactwa dziedzictwa kulturowego i tożsamości krajobrazu gminy.

Mierniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 2.2.1. Przygotowanie i wdrożenie uchwały krajobrazowej.	– Udział tablic i urządzeń reklamowych dostosowanych do wymogów uchwały krajobrazowej.	Przyjęcie uchwały krajobrazowej do 2022 r. Wdrażanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 2.2.2. Ochrona najcenniejszych krajobrazów przed ingerencją elementów obcych w krajobrazie i dominacją obiektów kubaturowych.	– Oszacowanie skuteczności podjętych działań na podstawie wykonanego <i>ex post</i> studium krajobrazowego.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 2.2.3. Rozwój przestrzeni publicznych o charakterze sąsiedzkim.	– Liczba nowych przestrzeni publicznych (w tym placów, skwerów, zieleńców) o charakterze sąsiedzkim.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 2.2.4. Stała inwentaryzacja, monitoring i likwidacja nielegalnych składowisk odpadów.	– Liczba zinwentaryzowanych nielegalnych składowisk odpadów, – Liczba zlikwidowanych nielegalnych składowisk odpadów, – Liczba akcji sprzątania.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 2.2.5. Promocja przedsięwzięć i działań na rzecz estetyki otoczenia i ochrony krajobrazu.	– Stworzenie katalogów rekomendowanych rozwiązań architektonicznych i estetycznych, – Liczba warsztatów / kursów dotyczących estetyki, sztuki i kompozycji, – Liczba konkursów na najlepiej zorganizowaną przestrzeń prywatną i publiczną, – Liczba zgłoszonych i nagrodzonych obiektów/przestrzeni.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Beneficjenci

- Mieszkańcy gminy,
- Lokalni przedsiębiorcy,
- Turyści odwiedzający gminę.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017, przyjęty przez Radę Ministrów Uchwałą nr 125/2014 z dnia 24 czerwca 2014 r.,
- Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku przyjęta Uchwałą nr XVI/287/20 z dnia 27 stycznia 2020 r. przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego, Cel operacyjny 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu,
- Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 (Priorytet inwestycyjny 6c - „Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego”),
- Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016, przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Wielkopolskiego nr XXXVIII/763/13 z dnia 28 października 2013 r.,
- Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej - Metropolia 2020 (Projekt 1.3. Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego),
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w miejskim obszarze funkcjonalnym Poznania (Projekt strategiczny 9 - Ochrona i modernizacja obiektów użyteczności publicznej stanowiących dziedzictwo kulturowe).

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne.

Komplementarne cele operacyjne

- 1.1. Zwiększenie powierzchni lasów i terenów zieleni oraz ochrona miejsc cennych przyrodniczo.
- 2.1. Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią.
- 3.1. Bogactwo oferty wychowawczej i edukacyjnej.
- 4.2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

Realizatorzy celu

- Wydział Zagospodarowania Przestrzennego Urzędu Gminy Tarnowo Podgórne,
- Wydział Infrastruktury Kubaturowej i Ochrony Środowiska Urzędu Gminy Tarnowo Podgórne,
- Straż Gminna,
- Gminny Ośrodek Kultury

Źródła finansowania

- Budżet gminy,
- Budżet Powiatu Poznańskiego,
- Środki UE,
- Środki prywatne,
- Inne dostępne środki zewnętrzne.

Cel operacyjny 2.3.

Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego

Uzasadnienie celu operacyjnego

Współczesne społeczeństwo jest coraz bardziej świadome nie tylko korzyści materialnych, ale także niematerialnych wartości, których nośnikami są zasoby dziedzictwa kulturowego, do których należą zabytki nieruchome. Zachowanie zasobów, które stanowią świadectwo naszej przeszłości, pozwala umacniać i budować poczucie tożsamości lokalnej, a tym samym leży w szeroko pojętym interesie społecznym.

Aby utrzymać zabytki w dobrym stanie technicznym konieczne jest ciągłe monitorowanie ich kondycji oraz przeprowadzanie zabiegów konserwatorskich, restauratorskich czy robót budowlanych. Realizacja tych czynności nie powinna być celem samym w sobie, lecz stanowić element świadomego zarządzania dziedzictwem, w tym także adaptacji zabytków na funkcje odpowiadające współczesnym potrzebom społecznym. Promowanie dziedzictwa i udostępnianie zabytków społeczeństwu, w szczególności społecznościom lokalnym, przyczyniać się może do zacieśniania więzi społecznych oraz kształtowania postaw odpowiedzialności i troski o "wspólne" dziedzictwo. Zabytki mogą odgrywać także bardzo ważną rolę w procesie rewitalizacji, jeśli dostrzeże się i właściwie wykorzysta ich potencjał.

Zgodnie z Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytki podlegają prawnej ochronie bez względu na stan zachowania, a "ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie...". Konieczność realizacji celu operacyjnego wynika zarówno z katalogu zadań własnych gminy zawartego w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, jak i z zapisów zawartych w dokumentach strategicznych i programowych o znaczeniu lokalnym, regionalnym i krajowym, m.in. Strategii Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 r., Programu opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2017-2020 czy Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022.

Działania celu operacyjnego

- Działanie 2.3.1. Rewitalizacja i ochrona założeń pałacowo- i dworsko- parkowych oraz alei przydrożnych i śródpolnych.**
- Działanie 2.3.2. Współpraca z prywatnymi właścicielami nieruchomości zabytkowych lub potencjalnymi inwestorami.**
- Działanie 2.3.3. Ustalenie stref ochronnych wokół najcenniejszych obiektów zabytkowych.**

Działanie 2.3.4. Współpraca ze społecznością lokalną w zakresie monitorowania stanu zachowania lokalnego dziedzictwa kulturowego i promocji jego walorów.

Najcenniejsze obiekty zabytkowe na terenie gminy to przede wszystkim sakralne założenia pałacowo-parkowe i dworsko-parkowe oraz ciągi alei przydrożnych i śródpolnych. Do głównych wyzwań w perspektywie kolejnych lat będzie należało utrzymanie w dobrym stanie technicznym obiektów będących własnością gminną, w tym poddawanie ich pracom konserwatorsko-restauratorskim, co będzie związane z przeznaczeniem środków finansowych na monitorowanie stanu zabytków i bieżące naprawy.

W związku z występującymi również na terenie gminy zabytkami w złym stanie technicznym, wymagającymi działań interwencyjnych, kolejne wyzwanie stanowi współpraca z prywatnymi właścicielami obiektów znajdujących się w rejestrze zabytków lub w gminnej ewidencji zabytków. Polegać ona powinna na zapewnieniu im wsparcia informacyjnego oraz finansowego, a także zachęcaniu do podejmowania działań przy zabytkach zgodnych z ustawowymi założeniami ochrony i opieki nad zabytkami i udostępniania obiektów zabytkowych społeczeństwu. Konieczne jest także podjęcie działań mających na celu ochronę otoczenia zabytków. W tym zakresie niezbędne jest ustalenie stref ochronnych wokół najcenniejszych obiektów zabytkowych, w tym m.in. widoków elewacji frontowych, osi widokowych, dominant.

W zakresie monitorowania stanu technicznego zabytków i zachowania lokalnego dziedzictwa kulturowego niezbędna jest współpraca ze społecznością lokalną, pasjonatami zabytków oraz profesjonalistami w tej dziedzinie. Konieczność ciągłej aktualizacji informacji o obiektach zabytkowych wiąże się także z wyzwaniem digitalizacji zasobów zabytkowych i udostępniania ich społeczeństwu, co odpowiada współczesnym trendom w zakresie promocji dziedzictwa. Pozwoli to również na znaczące ułatwienie inicjowania działań edukacyjnych oraz opracowania materiałów popularyzujących dziedzictwo gminy.

Efekty realizacji celu operacyjnego

W wyniku realizacji celu operacyjnego znaczącej poprawie ulegnie stan techniczny i możliwość wykorzystania do różnych celów społecznych zabytków w gminie. Zadbane założenia pałacowo-parkowe i dworsko-parkowe oraz ciągi alei przydrożnych i śródpolnych staną się wizytówką dziedzictwa kulturowego gminy. Dzięki realizacji programu współpracy z prywatnymi właścicielami zabytków oraz potencjalnymi inwestorami nastąpi przywrócenie walorów obiektów zabytków, które nie są własnością gminną. Otoczenie zabytków zostanie uchronione przed nadmierną presją inwestycyjną, dzięki przyjęciu jasnych i jednoznacznych zasad kształtowania przestrzeni wokół zabytków dla przyszłych inwestorów. Stworzona zostanie sieć współpracy pasjonatów zabytków i profesjonalistów w dziedzinie ich ochrony ze społecznością lokalną, która przyczyni się do zwiększenia świadomości i troski o lokalne dziedzictwo kulturowe.

Mierniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 2.3.1. Rewitalizacja i ochrona założeń pałacowo- i dworsko- parkowych oraz alei przydrożnych i śródpolnych.	<ul style="list-style-type: none"> – Utworzenie i wdrożenie programu rewitalizacji i ochrony założeń pałacowo- i dworsko- parkowych oraz alei przydrożnych i śródpolnych, – Liczba obiektów poddanych rewitalizacji lub pracom konserwatorsko- restauratorskim w danym roku, – Roczne nakłady finansowe na rzecz ochrony założeń pałacowo- i dworsko- parkowych. 	Planuje się realizację działania w terminie do 2025 roku.
Działanie 2.3.2. Współpraca z prywatnymi właścicielami nieruchomości zabytkowych lub potencjalnymi inwestorami	<ul style="list-style-type: none"> – Utworzenie programu współpracy z prywatnymi właścicielami zabytków lub potencjalnymi inwestorami uzgodnionego z właściwym konserwatorem zabytków, – Liczba obiektów poddanych rewitalizacji lub pracom konserwatorsko- restauratorskim w danym roku, – Liczba zabytków objętych inwentaryzacją lub monitoringiem. 	Działanie ma charakter ciągły; należy uwzględnić coroczne aktualizacje warunków uzyskania dotacji.
Działanie 2.3.3. Ustalenie stref ochronnych wokół najcenniejszych obiektów zabytkowych.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba obiektów zabytkowych z pełnym zestawem instrumentów ochronnych (prawno-administracyjnych, planistycznych) dla swojego otoczenia. 	Planuje się realizację działania w terminie do 2025 roku.
Działanie 2.3.4. Współpraca ze społecznością lokalną w zakresie monitorowania stanu zachowania lokalnego dziedzictwa kulturowego i promocji jego walorów.	<ul style="list-style-type: none"> – Utworzenie portalu/ zakładki na stronie gminy poświęconej dzieleniu się wiedzą w zakresie zabytków gminy, – Liczba zdigitalizowanych zabytków. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Beneficjenci

- Właściciele oraz użytkownicy obiektów zabytkowych,
- Mieszkańcy gminy,

- Instytucje kultury,
- Turyści.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022, przyjęty przez Radę Ministrów Uchwałą nr 82/2019 z dnia 13 sierpnia 2019 r.,
- Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku przyjęta Uchwałą nr XVI/287/20 z dnia 27 stycznia 2020 r. przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego, Cel operacyjny 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu,
- Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Wielkopolskiego Nr V/70/19 z dnia 25 marca 2019 r.,
- Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2017-2020,
- Program opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2017-2020,
- Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej - Metropolia 2020 (Projekt 1.3. Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego),
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w miejskim obszarze funkcjonalnym Poznania (Projekt strategiczny 9 - Ochrona i modernizacja obiektów użyteczności publicznej stanowiących dziedzictwo kulturowe),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju 2020 (z perspektywą do 2030 r.).

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2021-2024,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne

Komplementarne cele operacyjne

- 2.1. Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią.
- 3.4. Organizacja i uczestnictwo w kulturze.
- 3.5. Rozwój turystyki, sportu i rekreacji.

Realizatorzy celu

- Gmina Tarnowo Podgórne, w szczególności wydziały w urzędzie gminy i gminne jednostki organizacyjne, do których zadań należy opieka nad zabytkami gminy i użytkujące obiekty zabytkowe,
- Gminny Ośrodek Kultury,
- Powiatowy Konserwator Zabytków.

Partnerzy

- Narodowy Instytut Dziedzictwa,

- Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
- Społeczność lokalna, ze szczególnym uwzględnieniem właścicieli obiektów zabytkowych,
- Organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania

- Budżet gminy,
- Budżet powiatu poznańskiego, w tym dotacje na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, położonych na terenie powiatu poznańskiego,
- Budżet województwa,
- Dotacje z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu na prace konserwatorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- Budżet państwa, w tym środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Środki UE,
- Środki prywatne,
- Inne dostępne środki zewnętrzne.

Cel operacyjny 2.4.**Transport przyjazny środowisku i mieszkańcom****Uzasadnienie celu operacyjnego**

Zrównoważony system transportowy odgrywa kluczową rolę w codziennym funkcjonowaniu każdej gminy. Pozwala na skomunikowanie wszystkich jej obszarów, zapewnia spójność i dostępność w wymiarze zarówno wewnętrznym jak i zewnętrznym. System transportowy gminy Tarnowo Podgórne stanowił niewątpliwie jeden z głównych czynników, które wpłynęły na jej rozwój gospodarczy. Dzięki korzystnemu położeniu w dużej aglomeracji miejskiej i dobrze rozwiniętej infrastrukturze transportowej gminie udało się przyciągnąć na swój obszar wiele podmiotów gospodarczych, które zainwestowały tu znaczne środki. Decydujące znaczenie w kontekście dostępności gminy miał przede wszystkim transport drogowy.

Z uwagi na istniejące trendy w urbanistyce oraz rosnące potrzeby transportowe i politykę transportową realizowaną w ramach całej aglomeracji poznańskiej, konieczne staje się zdywersyfikowanie obsługi transportowej i wzmocnienie znaczenia pozostałych form przemieszczania się zarówno po obszarze gminy jak i całej aglomeracji poznańskiej. Obok sprawnie funkcjonującego transportu drogowego, konieczne jest przede wszystkim wzmocnienie konkurencyjności publicznego transportu zbiorowego. Choć na tle innych gmin aglomeracji poznańskiej działa on bardzo sprawnie, niestety wciąż nie stanowi znaczącej alternatywy dla przemieszczeń samochodem, a jedynie uzupełnia ofertę przewozową, umożliwiając przede wszystkim funkcjonowanie osobom nie posiadającym własnego pojazdu.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym do zadań własnych gminy należy zaspokajanie potrzeb zbiorowych związanych z funkcjonowaniem lokalnego systemu transportowego i transportu zbiorowego. Z uwagi na rosnącą liczbę mieszkańców w gminie konieczne jest rozwijanie lokalnego i aglomeracyjnego systemu publicznego transportu zbiorowego, który pozwoli na sprawne przemieszczanie się zarówno po obszarze gminy jak i całej aglomeracji oraz stanie się realną alternatywą dla przemieszczeń wykonywanych samochodem. Realizacja tak sformułowanego celu operacyjnego jest zgodna z założeniami podstawowych dokumentów strategicznych i koncepcyjnych znaczenia zarówno lokalnego jak i regionalnego czy krajowego, m.in. Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030r., Strategią Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030r., czy Strategią Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej. Metropolia Poznań 2020, a także stanowi pochodną oczekiwań społecznych.

Działania celu operacyjnego

- Działanie 2.4.1. Zwiększanie dostępności i konkurencyjności publicznego transportu zbiorowego.**
- Działanie 2.4.2. Integracja systemów transportowych na obszarze gminy.**
- Działanie 2.4.3. Rozbudowa i poprawa jakości sieci drogowej.**
- Działanie 2.4.4. Włączenie gminy w sieć połączeń transportu szynowego.**
- Działanie 2.4.5. Ograniczenie drogowego transportu ciężarowego przez tereny zabudowy mieszkaniowej oraz tworzenie stref wyłączonych z ruchu pojazdów.**

Cel operacyjny zakłada budowę systemu zrównoważonego i zintegrowanego transportu publicznego w gminie Tarnowo Podgórne. Kluczem do jego realizacji jest poprawa konkurencyjności i dostępności funkcjonującego obecnie w gminie systemu połączeń autobusowych poprzez m.in.:

- optymalizację przebiegów linii i częstotliwości funkcjonowania połączeń autobusowych (także w godzinach poza szczytowych), przede wszystkim w miejscowościach cechujących się znacznym przyrostem liczby mieszkańców i relatywnie słabszą obsługą komunikacyjną (Ceradź Kościelny, Rumianek, Chyby, Wysogotowo, Kokoszczyń, Rozalin),
- zwiększenie liczby połączeń taktowanych,
- rozbudowę sieci połączeń w przypadku powstania nowych jednostek osadniczych oraz w celu zapewnienia dojazdu do ważnych generatorów ruchu w gminie o znaczeniu ponadlokalnym (m.in. Zespołu Szkół Technicznych, Term Tarnowskich),
- budowę nowych przystanków autobusowych w miejscach o większej gęstości zaludnienia,
- zmiany kształtu sieci umożliwiające szybszy czas dojazdu do centrum gminy i Poznania,
- działania na rzecz poprawy funkcjonalności węzła przesiadkowego Ogrody (budowy węzła przy Al. Polskiej w Poznaniu),
- działania na rzecz zwiększenia częstotliwości kursowania autobusów nocnych łączących centrum Poznania z gminą.

Niezbędnym uzupełnieniem wskazanych wyżej przedsięwzięć jest integracja systemu transportowego w wymiarze przestrzennym, czasowym i organizacyjnym, w ramach którego wykorzystany zostanie potencjał przewozowy dostępnych środków transportu. W tym celu planuje się budowę zintegrowanych węzłów przesiadkowych i przystanków w ramach których będzie następowała integracja różnych form transportu. Węzeł powinien umożliwić integrację transportu zbiorowego z transportem samochodowym (parking *Park&Ride*), rowerowym (*Bike&Ride*), pieszym, autobusowym (innych przewoźników) i pozostałymi formami przemieszczania się (m.in. motocykle, hulajnogi) bez konieczności zmiany poziomu (schody, winda) i innych przeszkód przestrzennych. Linie komunikacyjne obsługujące dany

węzeł przesiadkowy powinny zapewniać możliwość przesiadki bez konieczności długiego oczekiwania na kolejny pojazd (tzw. integracja czasowa). Dotyczy to przede wszystkim linii docierających do węzłów transportu szynowego na terenie Poznania oraz linii organizowanych przez ZTM w Poznaniu, a także linii funkcjonujących obecnie jako połączenia PKS.

Istotna jest też kwestia integracji w wymiarze organizacyjnym. Wskazuje się na potrzebę włączenia do systemu wszystkich linii kursujących na obszarze gminy i wprowadzenie jednolitego systemu taryfowego na jej obszarze, a docelowo także włączenie połączeń realizowanych przez PKS Poznań do wspólnego systemu. Może to wiązać się z koniecznością zawiązania związku komunikacyjnego, w ramach którego istniałaby możliwość wprowadzenia jednej taryfy na połączenia autobusowe, tramwajowe i kolejowe.

W zakresie rozbudowy i poprawy jakości sieci drogowej w gminie Tarnowo Podgórne wskazuje się na potrzebę poprawy parametrów technicznych DK 92 na odcinku od Tarnowa Podgórnego do granicy gminy. We współpracy z GDDKiA w Poznaniu planuje się docelowo przebudowę istniejącego układu wraz z budową (w wariantie postulowanym przez gminę) bezkolizyjnego węzła na skrzyżowaniu DK92 z drogą powiatową 2392P. Główne działania samorządu prowadzone będą w odniesieniu do sieci dróg znaczenia lokalnego. Z inicjatywy gminy we współpracy ze Starostwem Powiatowym i Zarządem Dróg Powiatowych w Poznaniu prowadzone będą prace nad utrzymaniem stanu technicznego i modernizacją poszczególnych odcinków dróg powiatowych. W najbliższym czasie konieczne będzie przeprowadzenie prac modernizacyjnych na ciągach:

- 2422P – Kokoszczyń – Góra,
- 2421P – Kobylniki – Sady,
- 1890P – Jankowice – Ceraad Kościelny,
- 2419P – Lusowo – Sady.

Najważniejsze inwestycje z punktu widzenia funkcjonowania transportu lokalnego przewidziane są w sieci dróg gminnych poprzez m.in. budowę następujących ciągów drogowych:

- obwodnicy Tarnowa Podgórnego (cd. obwodnicy wschodniej i docelowo także obwodnicy północnej,
- obwodnicy Przeźmierowa (łącznik ul. Rzemieślniczej z Bukowską),
- obwodnicy Lusowa,
- drogi łączącej Baranowo i Swadzim,
- drogi łączącej Swadzim i Batorowo,
- drogi łączącej planowaną obwodnicę Lusowa z DK 92.

W ramach działania planuje się także inwestycje skutkujące poprawą stanu technicznego sieci dróg gminnych i wzmocnieniem poziomu bezpieczeństwa na drogach poprzez, m.in budowę nowych chodników, ciągów rowerowych i pieszo – rowerowych, sygnalizacji świetlnej oraz przebudowę skrzyżowań. Istotne znaczenie będą miały także działania na rzecz ograniczenia negatywnego wpływu funkcjonowania transportu drogowego w gminie. W odniesieniu do powyższego działania kluczowym wyzwaniem będzie

ograniczenie ruchu pojazdów ciężarowych przez tereny zabudowy mieszkaniowej. W przyszłości planuje się także tworzenie w centrach największych miejscowości ciągów wolnych od ruchu pojazdów samochodowych (tzw. deptaków oraz dróg dla pieszych i rowerzystów).

Długoterminowym wyzwaniem strategicznym jest włączenie gminy Tarnowo Podgórne do sieci połączeń transportu szynowego. Przez obszar gminie nie prowadzi obecnie żadna linia kolejowa ani tramwajowa. Z uwagi na wysoki stopień konkurencyjności tej formy transportu zbiorowego oraz istotny potencjał demograficzny i gospodarczy gminy (gęsto zaludnione osiedla i bardzo duża liczba miejsc pracy) planuje się budowę jednotorowej niezelektryfikowanej linii kolejowej łączącej gminę z Poznaniem oraz (w przypadku rozszerzenia projektu) także zachodnią częścią regionu, poprzez wpięcie planowanej linii w ciąg linii nr 363. Korzystne skomunikowanie kolejowe z portem lotniczym może stać się kolejnym atutem gminy w kontekście przyciągania inwestorów, w tym z branży hotelowej oraz mieszkańców.

W celu umożliwienia realizacji projektu pojawia się konieczność uwzględnienia budowy linii kolejowej w dokumentach znaczenia regionalnego (dokumentach planistycznych i strategiach transportowych) i krajowego (Krajowym Programie Kolejowym). Celem jest też stworzenie mechanizmu finansowania inwestycji i zapewnienie środków na budowę linii. Należy zaplanować także działania o charakterze promocyjnym, które powinny przyczynić się do popularyzacji idei budowy linii kolejowej wśród mieszkańców nie tylko gminy, ale i całej aglomeracji poznańskiej. Konieczny jest też lobbing na rzecz realizacji inwestycji na poziomie krajowym i regionalnym. Wszystkie działania, które zamierza realizować gmina będą prowadzone w celu zachowania obecnej struktury przestrzenno-funkcjonalnej jednostki, bez szkody dla potencjału społecznego i gospodarczego gminy i podmiotów działających na jej obszarze.

Efekty realizacji celu operacyjnego

Realizacja celu operacyjnego przyczyni się do zwiększenia wydajności systemu transportowego oraz obniżenia emisji CO₂ na skutek ograniczenia liczby przemieszczeń przy wykorzystaniu samochodów. Obok transportu drogowego, który stanowi aktualnie najkorzystniejszy sposób przemieszczania się, wzmocnione zostanie znaczenie pozostałych form transportu, dzięki optymalizacji przebiegów linii i częstotliwości kursowania pojazdów (szczególnie do miejscowości, które aktualnie obsługiwane są niewielką liczbą połączeń), rozszerzeniu zasięgu funkcjonowania publicznego transportu zbiorowego poprzez optymalizację przebiegów poszczególnych linii oraz budowie nowych przystanków a także zmianie układu linii komunikacyjnych, które umożliwią szybsze dotarcie do celu podróży. System transportowy będzie umożliwiał szybkie przesiadki w ramach zintegrowanych węzłów przesiadkowych, poszczególne kursy będą zintegrowane czasowo a jazdę wieloma środkami transportu umożliwi jeden wspólny bilet. Budowa nowych dróg wpłynie na poprawę spójności sieci drogowej i pozwoli także na uruchomienie nowych terenów inwestycyjnych. Docelowo wyraźnej poprawie ulegnie dostępność czasowa głównych celów

podróży i węzłów przesiadkowych w aglomeracji na skutek budowy na obszarze gminy linii kolejowej.

Mierniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 2.4.1. Poprawa dostępności i konkurencyjności publicznego transportu zbiorowego.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba (odsetek) mieszkańców posiadających dostęp do 500m do przystanku publicznego transportu zbiorowego, – Czas dojazdu z poszczególnych miejscowości w gminie do węzła przesiadkowego na transport szynowy i do centrum Poznania, – Liczba kursów obsługujących miejscowości na obszarze gminy, – Liczba nocnych połączeń autobusowych obsługujących gminę, – Średnia prędkość autobusów kursujących po obszarze gminy. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 2.4.2. Integracja systemów transportowych na obszarze gminy.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba wybudowanych węzłów przesiadkowych i przystanków autobusowych umożliwiających zmianę środka transportu, – Liczba linii i przewoźników funkcjonujących w ramach zintegrowanego biletu. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 2.4.3. Rozbudowa i poprawa jakości sieci drogowej.	<ul style="list-style-type: none"> – Długość wybudowanych i zmodernizowanych dróg i dróg rowerowych (w km) w ciągu roku. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 2.4.4. Włączenie gminy w sieć połączeń transportu szynowego.	<ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnienie budowy linii kolejowej do Tarnowa Podgórnego w planach krajowych i regionalnych, – Stworzenie mechanizmu finansowania BUDOWY i eksploatacji linii kolejowej, – Zapewnienie finansowania inwestycji, – Budowa linii kolejowej. 	Planuje się zakończenie działania w terminie do 2040 roku.

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 2.4.5. Ograniczenie drogowego transportu ciężarowego przez tereny zabudowy mieszkaniowej oraz tworzenie stref wyłączonych z ruchu pojazdów.	<ul style="list-style-type: none"> – Długość odcinków dróg na których ograniczono ruch pojazdów ciężarowych, – Długość odcinków dróg wyłączonych z ruchu pojazdów. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Beneficjenci

- Mieszkańcy gminy,
- Przedsiębiorcy,
- Dojeżdżający do pracy do gminy,
- Osoby przemieszczające się po obszarze gminy,
- Turyci.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego 2030 Cel 3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa,
- Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej – Metropolia 2020. Cel 2.1 Metropolitalny wielofunkcyjny węzeł transportowy 2.2 Kolej metropolitalna 2.3 Zintegrowany transport publiczny 2.4 Infrastruktura i ruch rowerowy,
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania – Program P1. Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM). Integracja systemu transportu publicznego wokół transportu szynowego w MOF Poznania,
- Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania. Poznański Obszar Metropolitalny,
- Plan Zrównoważonego Rozwoju Transportu Zbiorowego Aglomeracji Poznańskiej,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Wielkopolskiego Nr V/70/19 z dnia 25 marca 2019 r.,
- Koncepcja kierunków rozwoju przestrzennego Metropolii Poznań.

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne.

Komplementarne cele operacyjne

- 1.3. Ochrona powietrza.
- 3.2. Zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców.
- 3.5. Rozwój turystyki, sportu i rekreacji.

Realizatorzy celu

- Wydział ds. Infrastruktury Drogowej Urzędu Gminy Tarnowo Podgórne,
- Pełnomocnik Wójta ds. Nadzoru Właścicielskiego,
- TP Bus Sp. z o.o..

Partnerzy

- ZTM Poznań,
- Zarząd Dróg Powiatowych w Poznaniu,
- Zarząd Dróg Wojewódzkich w Poznaniu,
- GDDKiA, oddział w Poznaniu,
- Urząd Marszałkowski w Poznaniu (Departament Transportu),
- Starostwo Powiatowe w Poznaniu (Samodzielne Stanowisko ds. Transportu publicznego, Wydział Dróg i Gospodarki Przestrzennej),
- Stowarzyszenie Metropolia Poznań.

Źródła finansowania

- Budżet Gminy,
- Budżet Państwa,
- Budżet Województwa,
- Budżet Powiatu Poznańskiego,
- Środki UE.

CEL STRATEGICZNY III GMINA WYSOKICH STANDARDÓW USŁUG SPOŁECZNYCH

Cele operacyjne

3.1.	Bogactwo oferty wychowawczej i edukacyjnej.
3.2.	Zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców.
3.3.	Włączenie społeczne.
3.4.	Organizacja i uczestnictwo w kulturze.
3.5.	Rozwój turystyki, sportu i rekreacji.

Wizja infrastruktury i usług społecznych 2030. Gmina Tarnowo Podgórne zapewnia swoim mieszkańcom dobry dostęp do infrastruktury i usług społecznych o wysokim standardzie. Mieszkańcy gminy Tarnowo Podgórne mają powszechny i równy dostęp do dobrej jakości edukacji, kultury, opieki zdrowotnej i społecznej oraz zapewnione poczucie bezpieczeństwa publicznego. Markę gminy tworzą dobrze urządzone przestrzenie dla sportu, rekreacji i wypoczynku. W gminie działają integracyjne organizacje społeczne, angażujące w życie gminy szerokie rzesze mieszkańców. Lokalny kapitał społeczny, działania proekologiczne i poziom usług społecznych gwarantują wysoki w skali kraju poziom życia mieszkańców, a tym samym stały rozwój demograficzny i gospodarczy. Społeczne włączenie słabszych ekonomicznie i zdrowotnie grup mieszkańców oraz powszechny dostęp do usług publicznych, w tym do ustawicznej edukacji i usług elektronicznych, jest wizytówką gminy, gwarantującą wszystkim czerpanie korzyści płynących z postępu technologicznego oraz rozwoju gospodarczego i społecznego.

Cel operacyjny 3.1.

Bogactwo oferty wychowawczej i edukacyjnej

Uzasadnienie celu operacyjnego

W jednostkach terytorialnych podlegających żywiłowemu procesowi suburbanizacji, takich jak gmina Tarnowo Podgórne, szczególnego znaczenia nabiera zaspokajanie na miejscu potrzeb edukacyjnych mieszkańców gminy. Edukacja jest jedną z usług publicznych najważniejszych dla wysokiego poziomu życia i rozwoju kapitału społecznego. Funkcjonowanie w gminie Tarnowo Podgórne szkół o wysokiej jakości nauczania i dobrej dostępności przestrzennej jest czynnikiem ułatwiającym mieszkańcom podjęcie decyzji dotyczącej wyboru szkoły w gminie zamieszkania, a co za tym idzie, pozwala na dogodniejsze łączenie obowiązków całej rodziny związanych z pracą, edukacją, domem. Obniża też koszty związane z mobilnością, dowozem dzieci i dojazdami młodzieży do szkół. W gminie Tarnowo Podgórne od wielu lat poprawie ulegają wskaźniki dotyczące objęcia opieką żłobkową dzieci do lat 3, zwiększyła się także liczba przedszkoli jak i liczba dzieci do nich uczęszczających. Istniejące szkoły podstawowe oraz ponadpodstawowe w gminie (Liceum Ogólnokształcące oraz Zespół Szkół Technicznych) dają młodym mieszkańcom możliwość rozpoczęcia i zakończenia edukacji szkolnej w miejscu zamieszkania i w znanym sobie środowisku koleżanek i kolegów. Gmina stale inwestuje w infrastrukturę oświatową, m. in. w remonty i modernizacje oraz budowę nowych obiektów. Działania te muszą być jednak przez cały czas kontynuowane i dostosowywane do zmieniających się uwarunkowań demograficznych i potrzeb społecznych, związanych z żywiłowym napływem nowych mieszkańców do gminy, w tym przede wszystkim młodych rodzin.

Działania celu operacyjnego

- Działanie 3.1.1. Rozwój sieci żłobków, przedszkoli i szkół zgodnie z uwarunkowaniami demograficznymi.**
- Działanie 3.1.2. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury oświatowej.**
- Działanie 3.1.3. Poszerzanie oferty edukacyjnej oraz zapewnianie wysokiej jakości kształcenia.**

Podstawowym wyzwaniem strategicznym w dziedzinie edukacji jest ciągle dostosowywanie sieci żłobków, przedszkoli i szkół różnych typów, zarówno podstawowych jak i ponadpodstawowych, do zmieniających się uwarunkowań demograficznych. Wprawdzie na obszarze gminy Tarnowo Podgórne nie funkcjonują obecnie żłobki prowadzone przez gminę (co zapewne można byłoby uznać za gwarancję stałości oferty gminy związanej z opieką nad dziećmi do lat 3), należy jednak zauważyć wzrastającą w ostatnich latach aktywność operatorów prywatnych w prowadzeniu zarówno żłobków jak i przedszkoli na terenie gminy. Z uwagi na brak szkół i placówek dla dzieci niepełnosprawnych w gminie, postuluje się w tym zakresie współpracę gminy Tarnowo Podgórne z innymi jednostkami samorządu terytorialnego na szczeblu ponadlokalnym.

Tarnowo Podgórne jest gminą, w której od wielu lat obserwuje się stały napływ ludności. Wyniki prognozy demograficznej wskazują, że w 2030 r. liczba ludności w gminie Tarnowo Podgórne wynosić będzie 34 089 mieszkańców, co oznacza, że liczba ta zwiększy się w stosunku do 2019 r. o 6972 mieszkańców tj. o 26%. Przewidywany napływ mieszkańców wymagać będzie od gminy dostosowania sieci szkolnej do wzrastającej liczby uczniów, m. in. poprzez przygotowanie miejsc w szkołach. Spodziewany jest w szczególności wzrost liczby młodzieży w wieku 15-19 lat o 592 osoby tj. o 39,3%. Dla utrzymania i rozwoju poziomu edukacji w gminie niezbędne jest stałe podejmowanie prac inwestycyjnych związanych z rozbudową i modernizacją budynków oświatowych. Ważne jest również systematyczne unowocześnianie wyposażenia szkół, w tym związanego bezpośrednio z procesem dydaktycznym. Poprawa wyposażenia sal lekcyjnych oraz sprzętu pozostającego do dyspozycji nauczycieli, przyczynia się do polepszenia warunków kształcenia uczniów, co przekłada się na łatwiejsze przyswajanie wiedzy przez nich. Szczegółowe zadania w tym zakresie powinny zostać wskazane w dokumencie Polityka oświatowa gminy Tarnowo Podgórne.

Gmina już obecnie dostosowuje ofertę kształcenia do potrzeb społecznych, czego przykładem jest budowa Zespołu Szkół Technicznych, którego powstanie możliwe było dzięki współpracy władz publicznych, lokalnych przedsiębiorców oraz mieszkańców. Także w najbliższej przyszłości ważne jest dostosowywanie oferty kształcenia do zmieniających się uwarunkowań związanych z funkcjonowaniem rynku pracy. W tym celu konieczne są konsultacje z mieszkańcami i przedsiębiorcami na rynku pracy, analiza zawodów nadwyżkowych i deficytowych, a także badania preferencji zawodowych absolwentów szkół podstawowych w gminie. Realizacja wszelkich zadań publicznych związanych z zarządzaniem

sektorem edukacji na obszarze gminy jest szczególnie istotna, biorąc pod uwagę także fakt, że subwencja oświatowa nie pokrywa w całości wydatków związanych z wychowaniem i edukacją dzieci i młodzieży z terenu gminy.

Efekty realizacji celu operacyjnego

Działania zrealizowane w ramach celu operacyjnego przyczynią się do stworzenia kompleksowej i wysokiej jakości oferty edukacyjnej w gminie. Poprawi się dostępność przestrzenna żłobków, przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Dzieci i młodzież z gminy będą mieć możliwość rozpoczęcia wczesnej edukacji i kontynuowania jej aż do zakończenia szkoły ponadpodstawowej w gminie zamieszkania. Podejmowane prace inwestycyjne, związane z poprawą stanu technicznego budynków oświatowych, rozbudowa bazy oświatowej oraz unowocześnienie wyposażenia szkół, przyczynią się do polepszenia warunków kształcenia w szkołach na terenie gminy oraz podniesienia ich atrakcyjności na rynku edukacyjnym aglomeracji poznańskiej. Skutkiem poszerzania oferty edukacyjnej w gminie, będzie nie tylko stworzenie możliwości wyboru przez młodzież dowolnej szkoły ponadpodstawowej (liceum, technikum, szkoła branżowa), ale także zdobycie zawodu, w którym możliwe będzie podjęcie pracy w gminie Tarnowo Podgórne, z uwagi na dostosowanie profili kształcenia do zapotrzebowania przedsiębiorców.

Mierniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 3.1.1. Rozwój sieci żłobków, przedszkoli i szkół zgodnie z uwarunkowaniami demograficznymi.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba nowych lokalizacji żłobków, przedszkoli i szkół, – Odsetek dzieci i młodzieży z obszaru gminy, dla których poprawiła się dostępność do żłobka, przedszkola, szkoły danego typu. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 3.1.2. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury oświatowej.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba obiektów oświatowych zmodernizowanych, wyremontowanych i nowo powstałych, – Wielkość nakładów finansowych na inwestycje. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 3.1.3. Poszerzanie oferty edukacyjnej oraz zapewnianie wysokiej jakości kształcenia.	<ul style="list-style-type: none"> – Wyniki edukacyjne uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z egzaminów zewnętrznych, – Liczba wprowadzonych nowych profili i zawodów w szkołach ponadpodstawowych. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Beneficjenci

- Mieszkańcy gminy, w szczególności dzieci i młodzież w wieku szkolnym,
- Pracownicy żłobków, przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych,
- Przedsiębiorcy z obszaru gminy i aglomeracji poznańskiej.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Trzecia fala nowoczesności Polska 2030, Cel 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki,
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku, Cele operacyjne 1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy, 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie,
- Strategia ZIT w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania, Cel strategiczny 2: Rozwój infrastruktury placówek kształcenia zawodowego w MOF Poznania, Cel strategiczny 3: Wzmacnianie systemu kształcenia zawodowego oraz jego dostosowanie do potrzeb rynku pracy, Cel strategiczny 4: Wzmacnianie systemu kształcenia ogólnego oraz jego dostosowanie do potrzeb rynku pracy, Cel strategiczny 11: Poprawa dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3,
- Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej Metropolia Poznań 2020, Oś strategiczna 4: Usługi społeczne, Program 4.1. Jakość i organizacja edukacji.

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne,
- Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Tarnowo Podgórne,
- Polityka oświatowa gminy Tarnowo Podgórne.

Komplementarne cele operacyjne

- 3.3. Włączenie społeczne.
- 4.3. Rynek pracy w aglomeracji poznańskiej.
- 5.2. Współpraca ze społeczeństwem obywatelskim i samorządami.

Realizatorzy celu

- Centrum Usług Wspólnych Oświaty i Zarządzania Kadrami,
- Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy Tarnowo Podgórne.

Partnerzy

- Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego w Poznaniu,
- Stowarzyszenie Metropolia Poznań,
- Młodzieżowa Rada Gminy,

- Lokalni przedsiębiorcy.

Źródła finansowania

- Budżet gminy,
- Budżet państwa,
- Inne dostępne środki zewnętrzne.

Cel operacyjny 3.2.

Zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców

Uzasadnienie celu operacyjnego

Zdrowie jest podstawową wartością każdego człowieka i zasobem (bogactwem) dla społeczeństwa, gwarantującym jego rozwój społeczny i ekonomiczny. Tylko zdrowe społeczeństwo może osiągać odpowiednią jakość życia (WHO 2000). Z uwagi na duże znaczenie dla zdrowia stylu życia i środowiska zamieszkania nadrzędnym celem programów zdrowotnych jest zapewnienie równości w zdrowiu, czyli równego dostępu nie tylko do opieki zdrowotnej, ale i bezpiecznej żywności, warunków mieszkaniowych, czystego środowiska itp. Zagwarantowanie równości w zdrowiu wykracza zatem poza sektor zdrowia i jest zadaniem przede wszystkim społecznym i politycznym. W dzisiejszych czasach kwestia zdrowia przewija się w programach i działaniach publicznych wszystkich szczebli na niespotykaną wcześniej skalę. W dużej mierze jest to spowodowane działaniem takich czynników, jak siły globalizacji (wraz z postępem medycznym i ekologicznymi/zdrowymi trendami stylu życia) oraz szybkiego rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych, obecnie ze szczególnym uwzględnieniem COVID-19.

Dostępność usług medycznych świadczonych w ramach NFZ nadal odbiega od oczekiwań pacjentów. Jest to przede wszystkim efektem trudności organizacyjnych występujących w całym systemie opieki zdrowotnej w Polsce oraz nie satysfakcjonujących zasad jego finansowania. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym wskazuje jednak, że sprawy ochrony zdrowia należą także do zadań własnych gminy. Zgodnie z ustawą z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do zadań własnych gminy w tym zakresie należy zapewnienie równego dostępu do świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej oraz promocję zdrowia i profilaktykę, mające na celu tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu poprzez:

- opracowywanie i realizację oraz ocenę efektów programów zdrowotnych wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy,
- inicjowanie i udział w wytyczaniu kierunków przedsięwzięć lokalnych zmierzających do zaznajamiania mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami,
- podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy.

Najważniejszym po zdrowiu elementem jakości życia mieszkańców jest poczucie bezpieczeństwa. Gwarancją jego zachowania jest porządek publiczny. Ustawa o samorządzie gminnym wskazuje, że jest on jednym z zadań własnych gminy. Wysoki poziom bezpieczeństwa w gminie jest także ważnym czynnikiem lokalizacji i prowadzenia działalności gospodarczej, decyzji o wyborze miejsca zamieszkania i korzystania z usług w gminie. Wpływa zatem na wizerunek bezpiecznej gminy.

Działania celu operacyjnego

- Działanie 3.2.1. Zwiększenie dostępności specjalistycznych usług medycznych i upowszechnienie rozwiązań telemedycznych.**
- Działanie 3.2.2. Kontynuacja i rozwój oferty programów zdrowotnych.**
- Działanie 3.2.3. Promocja i kształtowanie prozdrowotnego stylu życia wśród mieszkańców.**
- Działanie 3.2.4. Podwyższanie stanu i poczucia bezpieczeństwa w gminie.**

Cel operacyjny zakłada poprawę dostępności do usług ochrony zdrowia w gminie oraz zapewnienie równości w zdrowiu poprzez lokalne programy zdrowotne z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia. W opinii mieszkańców najsłabszym elementem systemu usług medycznych w gminie jest dostępność do lekarzy specjalistów. Zakup nowoczesnego sprzętu i aparatury medycznej, w tym specjalistycznych urządzeń diagnostycznych, oraz organizacja tzw. „białych sobót/niedziel” w gminie, umożliwi wczesne wykrywanie i leczenie chorób u dorosłych i dzieci, co w efekcie doprowadzi do wydłużenia przeciętnego życia w zdrowiu. Na zwiększenie dostępności usług medycznych może znacząco wpłynąć wdrożenie w ochronie zdrowia systemów informatycznych, pozwalających na rozwój aplikacji telemedycznych, umożliwiających świadczenie usług drogą elektroniczną (e-Zdrowie, teleopieka). Rozwój usług telemedycznych jest koniecznością chwili, jako rozwiązanie zdalne, którego powszechne wdrożenie jest niezbędne w sytuacjach takich, jak w np. pandemia COVID-19 r. System zdalny nie jest jednak doskonały i wymaga wprowadzenia nowych rozwiązań technologicznych i ustalenia standardów nie kontaktowych porad lekarskich. Realizacja planów budowy tężni w Tarnowie Podgórnym umożliwi szeroki dostęp do zabiegów przyrodoleczniczych mieszkańcom gminy.

Gmina od lat prowadzi własne programy zdrowotne, których realizacja ustawowo nie jest obligatoryjna. Wysoki poziom zaangażowania gminy w realizację własnych programów polityki zdrowotnej, często o pionierskim charakterze (wśród gmin powiatu, województwa a także gmin wiejskich w kraju), powinien być utrzymany. Wraz ze zidentyfikowanymi potrzebami i możliwościami celem gminy jest poszerzanie ich oferty. Szczególnie dotyczy to wspierania działań profilaktycznych przeciwko chorobom stanowiących największe zagrożenie zdrowotne i dążenie do zahamowania wzrostowej tendencji zachorowalności, umieralności i inwalidztwa z powodu chorób układu krążenia, nowotworów złośliwych, zakażeń i chorób zakaźnych oraz innych chorób społecznych i cywilizacyjnych.

Wśród działań realizujących cel operacyjny znajduje się zwiększenie troski o zdrowie oraz kształtowanie prozdrowotnego stylu życia wśród mieszkańców gminy. Działania realizowane będą poprzez uruchamianie różnego rodzaju form z zakresu: promocji zdrowego stylu życia obejmującej, w tym zajęcia edukacyjne w szkołach dotyczące negatywnych skutków zażywania narkotyków, palenia tytoniu, spożywania alkoholu, niewłaściwego odżywiania, braku aktywności ruchowej i wciąż w niewystarczającym stopniu znanych zasad higieny osobistej, dezynfekcji pomieszczeń oraz zachowania *social distancing* w czasie ogłaszanych stanów epidemii. W tym celu organizowane będą konkursy, pikniki pokazy ratownictwa medycznego, wydawanie broszur, ulotek informacyjnych o zagrożeniach chorobami cywilizacyjnymi. W planach są dofinansowania zakupu sprzętu sportowo-rekreacyjnego oraz organizacja imprez sportowych w szkołach, w tym nowoczesnych metod na lekcjach wychowania fizycznego – aktywność fizyczna dzieci i młodzieży podstawą dobrego stanu zdrowia. Podobne działania promocyjne poprzez różne organizacje społeczne działające w gminie powinny być skierowane do rodzin, osób dorosłych i seniorów. Niezwykle ważnym celem gminy jest wsparcie kształtowania prozdrowotnego stylu życia wśród mieszkańców, w tym poprzez rozwój usług rekreacyjnych, spa i *wellness* w ramach Tarnowskich Term. Wobec zidentyfikowanego w gminie stosunkowo wysokiego poziomu szkodliwych dla zdrowia wskaźników jakości powietrza i hałasu niezwykle ważne staje się monitorowanie stanu środowiska. Gmina podejmuje działania prośrodowiskowe i jednocześnie prozdrowotne, niwelujące czynniki wpływające niekorzystnie na stan zdrowia mieszkańców. Szczególnie dotyczy to wprowadzenia różnorodnych rozwiązań obniżających zanieczyszczenie powietrza i poziom hałasu w gminie.

Podwyższenie stanu i poczucia bezpieczeństwa będzie polegać na wsparciu finansowym i organizacyjnym dla lokalnych oddziałów służb i instytucji odpowiedzialnych za ochronę bezpieczeństwa mieszkańców i utrzymanie porządku publicznego. Z uwagi na gęstą sieć dróg krajowych i wojewódzkich na terenie gminy, notuje się tu stosunkowo wysoki udział przestępczości drogowej i rosnącą liczbę wypadków (w tym śmiertelnych). Wobec tego ważnym działaniem jest wsparcie rozwiązań ograniczających liczbę wypadków drogowych (zwłaszcza z udziałem mieszkańców gminy) i przestępczości samochodowej. Przy wsparciu lokalnych służb porządku publicznego należy prowadzić edukację mieszkańców w zakresie zachowań w sytuacji zagrożeń bezpieczeństwa indywidualnego i publicznego.

Efekty realizacji celu operacyjnego

W wyniku realizacji celu operacyjnego nastąpi poprawa stanu zdrowotnego społeczności gminy, zarówno w efekcie porad i pomocy medycznej udzielanych w placówkach medycznych, jak i w wyniku zwiększania profilaktyki i promocji zdrowego stylu życia. Poprzez współpracę z różnymi podmiotami, działającymi w zakresie profilaktyki, promocji i edukacji zdrowia wzrośnie stan wiedzy o zdrowiu i kultura zdrowotna mieszkańców a monitoring stanu jakości środowiska i wprowadzenie rozwiązań niwelujących szkodliwy dla zdrowia poziom jakości powietrza i hałasu wpłyną na poprawę stanu zdrowia i zmniejszenie ryzyka występowania chorób. Realizowane programy zdrowotne (profilaktyka i

wczesne wykrywanie) będą sprzyjać zahamowaniu wzrostowej tendencji zachorowalności, umieralności i inwalidztwa z powodu chorób najczęściej identyfikowanych wśród mieszkańców, tym samym wpływają na poprawę ich zdrowotności. Wzrośnie poczucie bezpieczeństwa zarówno indywidualnego. Zmniejszy się poziom przestępczości i liczba wypadków drogowych w gminie, zwłaszcza z udziałem jej mieszkańców.

Mierniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 3.2.1. Zwiększenie dostępności specjalistycznych usług medycznych i upowszechnienie rozwiązań telemedycznych.	<ul style="list-style-type: none"> – Udział porad specjalistycznych w ogólnej liczbie porad lekarskich, – Liczba porad telemedycznych, – Kwota wydatków na zakup sprzętu diagnostyki specjalistycznej, – Liczba osób uczestniczących w akcjach „białej soboty/niedzieli”, „dni otwartych przychodni” itp. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 3.2.2. Kontynuacja i rozwój oferty programów zdrowotnych.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba zrealizowanych programów zdrowotnych, – Liczba osób uczestniczących w zrealizowanych programach zdrowotnych, – Dynamika przyrostu naturalnego, – Wysokość środków finansowych przeznaczonych na programy zdrowotne. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 3.2.3. Promocja i kształtowanie prozdrowotnego stylu życia wśród mieszkańców.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba imprez i inicjatyw prozdrowotnych, – Liczba uczestników akcji prozdrowotnych z różnych grup środowiskowych i wiekowych, – Liczba przyznanych dotacji w zakresie promocji i ochrony zdrowia, – Wysokość środków finansowych poniesionych przez gminę na realizację zadań z zakresu promocji zdrowia, – Liczba działań prośrodowiskowych w zakresie monitorowania stanu i rozwiązań poprawiających jakość powietrza i hałasu. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Nr i nazwa działania	Mienniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 3.2.4. Podwyższanie stanu i poczucia bezpieczeństwa w gminie.	<ul style="list-style-type: none"> – Wielkość i rodzaj finansowego wsparcia służb porządku publicznego, – Liczba akcji i kampanii dotyczących bezpieczeństwa, – Liczba uczestników imprez edukacji o bezpieczeństwie, – Poziom przestępczości (w tym samochodowej), – Liczba wypadków (w tym śmiertelnych) na drogach w gminie. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Beneficjenci

- Mieszkańcy gminy,
- Organizacje społeczne,
- Lokalni przedsiębiorcy,
- Turyści.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”,
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku, Cel operacyjny: 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie,
- Strategia rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 roku. Cel strategiczny 2: Poprawa zdrowia i zmniejszenie nierówności społecznych w zdrowiu oraz wzrost integracji społecznej mieszkańców powiatu poznańskiego. Porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli,
- Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej Metropolia Poznań 2020, Oś strategiczna: Usługi społeczne, Program 4.5. Bezpieczeństwo publiczne w metropolii. Program 4.6. Metropolia równych możliwości społecznych.

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2016-2020. Gmina Tarnowo Podgórne,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne,
- Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi w 2020 r. Gmina Tarnowo Podgórne.

Komplementarne cele operacyjne

- 1.3. Ochrona powietrza.
- 2.4. Transport przyjazny środowisku i mieszkańcom.
- 3.3. Włączenie społeczne.

Realizatorzy celu

- Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy Tarnowo Podgórne,
- Szkoły i przedszkola w gminie,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Służby publiczne: policja, straż miejska, straż pożarna, ośrodki zdrowia.

Partnerzy

- Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Poznaniu,
- Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Poznaniu,
- Wydział Zdrowia Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu,
- Wydział Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu.

Źródła finansowania

- Budżet gminy,
- Budżet powiatu poznańskiego,
- Narodowy Fundusz Zdrowia
- Inne dostępne środki zewnętrzne.

Cel operacyjny 3.3. Włączenie społeczne

Uzasadnienie celu operacyjnego

Sprawiedliwość społeczna, wszechstronny dobrobyt i wysoki poziom integracji społecznej stanowią główne wyzwania polityki społecznej, której zadaniem jest kształtowanie warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, przede wszystkim w lokalnym środowisku zamieszkania. Współcześnie polityka społeczna jest kształtowana na zasadzie wielosektorowości, polegającej na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, administracji publicznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa. Odpowiedzialność organów państwa i samorządów terytorialnych za rozwiązywanie problemów społecznych i zaspokajanie potrzeb społecznych przesuwana jest w kierunku większej odpowiedzialności indywidualnej i rodziny oraz społeczności lokalnej (organizacji społecznych).

Wykonawcami zadań z zakresu polityki społecznej państwa są jednostki samorządu terytorialnego, wykonujące zadania zlecone, wynikające z przepisów prawa i dokumentów przygotowanych przez organy rządowe (gminny ośrodek pomocy społecznej). Jednak z uwagi na to, że indywidualne i zbiorowe potrzeby mieszkańców pojawiają się i są zaspokajane przede wszystkim w środowisku lokalnym, gminy prowadzą także własną politykę społeczną, realizując lokalne programy społeczne. Zadaniem gminy jest rozpoznanie potrzeb mieszkańców i problemów uniemożliwiających ich zaspokojenie. Na szczeblu gminy pomoc społeczna może być kierowana wprost do osób najbardziej potrzebujących. Zadaniem gminy jest także wspieranie wielosektorowej polityki społecznej i włączanie organizacji społecznych, które mają charakter pozarządowy i najczęściej non-profit w celu rozwiązywania problemów swojej społeczności, w tym wspieranie rozwoju ekonomii społecznej.

Od kondycji społeczeństwa (kapitału społecznego i ludzkiego), jego zaangażowania, zintegrowania i zorganizowania w dużej części może zależeć w przyszłości dobrobyt społeczny. Przejawem bogatego kapitału społecznego jest wysoki stopień samoorganizowania się ludzi, tworzenie różnego rodzaju grup towarzyskich, klubów, stowarzyszeń, włączanie się w realizację ważnych dla danej zbiorowości zadań, związanych z rozwiązywanie występujących problemów, wzajemną pomocą, jak również rekreację, rozrywką i zabawą.

W ostatnich latach gmina Tarnowo Podgórne wsparła finansowo i organizacyjnie rozwój wielu form pomocy społecznej dedykowanym seniorom i osobom niepełnosprawnym (Warsztat Terapii Zajęciowej) a także rodzinom (Karta mieszkańca gminy Tarnowo Podgórne, świetlice terapeutyczne). Gmina uczestniczy w pracach nad powołaniem do życia Zakładu Aktywności Zawodowej TARSON. Poziom deprywacji lokalnej identyfikowanej na podstawie wskaźników pomocy i wsparcia społecznego (odsetek beneficjentów pomocy społecznej) jest w gminie bardzo niski. Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Tarnowo Podgórne na lata 2019-2024 wskazuje jednak grupy społeczne, które wymagają specjalnego wsparcia i zabezpieczenia socjalnego. Są to osoby starsze, niepełnosprawne, dzieci i młodzież, rodziny, szczególnie wielodzietne oraz organizacje społeczne. Zidentyfikowane zostały również niedostatki i braki w gminnej infrastrukturze, instytucjach i inicjatywach, które gwarantowałyby wyższy poziom usług społecznych oferowanych mieszkańcom.

Działania celu operacyjnego

- Działanie 3.3.1. Utrzymanie wysokiego poziomu aktywizacji środowiska seniorów. Integracja międzypokoleniowa mieszkańców.**
- Działanie 3.3.2. Likwidacja barier dla niepełnosprawnych i wykluczonych społecznie mieszkańców gminy oraz ich integracja zawodowa i społeczna.**
- Działanie 3.3.3. Wsparcie dla istniejących i tworzenie nowych inicjatyw prospołecznych.**

Gmina będzie wpierać inicjatywy społeczno-kulturalne służące aktywizacji jej mieszkańców. Szeroka oferta działań adresowanych do seniorów będzie utrzymana

i wzbogacana nowymi inicjatywami integracji międzypokoleniowej (np. m.in. zmniejszających wykluczenie cyfrowe wśród seniorów, budujących tożsamość lokalną wśród dzieci i młodzieży).

W odniesieniu do niepełnosprawnych a także wykluczonych społecznie mieszkańców gminy należy zwiększyć dostępność obiektów i miejsc publicznych poprzez likwidację barier architektonicznych a także wspierać integrację społeczną i zawodową tej grupy. Dla tych potrzeb gmina wspomagać będzie powstawanie podmiotów ekonomii społecznej (np. spółdzielnie socjalne, warsztaty terapii zajęciowej, zakład aktywności zawodowej).

Gminę Tarnowo Podgórne z uwagi na dużą liczbę działających organizacji społecznych, w tym także organizacji pożytku publicznego charakteryzuje wysoki wskaźnik aktywności społecznej. Zadaniem gminy jest wsparcie dla istniejących i tworzenie nowych inicjatyw prospołecznych, aktywizujących i integrujących mieszkańców gminy (coroczny Program współpracy gminy Tarnowo Podgórne z organizacjami pozarządowymi). W ramach tego działania gmina będzie organizować i wspierać inicjatywy mające na celu zapewnienie mieszkańcom bogatej oferty spędzania wolnego czasu, szczególnie o charakterze profilaktycznym i prorodzinnym, dla dzieci i młodzieży. Jednym z narzędzi realizacji tego zamierzenia jest wsparcie rozwoju i funkcjonowania świetlic wiejskich, lokalnych ośrodków życia społecznego. Ważne jest również otwarcie na innowacje społeczne poprzez wspieranie rozwoju rolnictwa społecznego. W jego ramach powstają np. gospodarstwa opiekuńcze, które działają na zasadzie dziennych (czasem całodobowych) ośrodków opieki/pobytu/terapii lub aktywności włączającej dla osób niepełnosprawnych, osób starszych, osób z demencją i innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Gospodarstwa rolne wraz z całym swoim wyposażeniem, obowiązkami, zwierzętami i naturalnym otoczeniem mogą stać się idealnym miejscem wypoczynku, terapii i/lub integracji. Działania aktywizujące i integrujące w gminie wymagają wsparcia prawnego i poradnictwa psychologicznego dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, uzależnionych, przeżywających stany depresyjne i lękowe przed zachorowaniem na COVID-19.

Efekty realizacji celu operacyjnego

W efekcie działania nastąpi zwiększenie poziomu bezpieczeństwa społecznego i socjalnego mieszkańców gminy. Zmniejszy się grupa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Poprzez włączenie nowych mieszkańców, młodzieży i seniorów w prace na rzecz gminy wzmocnione zostanie poczucie tożsamości lokalnej i „zakorzenienia”.

Mierniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 3.3.1. Utrzymanie wysokiego poziomu aktywizacji środowiska seniorów. Integracja międzypokoleniowa mieszkańców.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba programów dedykowanych seniorom, – Liczba osób uczestniczących w różnych formach aktywizacji społecznej, – Wielkość wydatków przeznaczanych na programy dla seniorów, – Liczba wolontariuszy w gminie, – Liczba osób, w tym udział młodzieży uczestniczących w zajęciach, warsztatach, imprezach integracyjnych. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 3.3.2. Likwidacja barier dla niepełnosprawnych i wykluczonych społecznie mieszkańców gminy oraz ich integracja zawodowa i społeczna.	<ul style="list-style-type: none"> – Odsetek obiektów publicznych dostępnych dla osób niepełnosprawnych, – Wydatki na likwidację barier, – Liczba podmiotów ekonomii społecznej, – Liczba pracujących osób niepełnosprawnych. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 3.3.3. Wsparcie dla istniejących i tworzenie nowych inicjatyw prospołecznych.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba organizacji społecznych, – Liczba społecznych gospodarstw rolnych, – Liczba osób korzystających z oferty gospodarstw opiekuńczych. – Wielkość wydatków na pomoc prawną i poradnictwo, – Liczba osób korzystających ze wsparcia prawnego i psychologicznego. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Beneficjenci

- Mieszkańcy gminy ze szczególnym uwzględnieniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (seniorzy, niepełnosprawni, beneficjenci pomocy społecznej, członkowie rodzin dysfunkcyjnych),
- Organizacje społeczne działające w gminie,
- Podmioty gospodarcze.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Długookresowa strategia rozwoju kraju. Polska 2030 - trzecia fala nowoczesności,

- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku, Cel operacyjny 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom. Cel operacyjny: 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu,
- Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej Metropolia Poznań 2020, Oś strategiczna: Usługi społeczne, Program 4.6 Metropolia równych możliwości społecznych,
- Strategia Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 r. Cel strategiczny 2: Poprawa zdrowia i zmniejszenie nierówności społecznych w zdrowiu oraz wzrost integracji społecznej mieszkańców powiatu poznańskiego. Porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli.

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnowo Podgórne na lata 2019-2024,
- Roczny Program współpracy gminy Tarnowo Podgórne z organizacjami pozarządowymi.

Komplementarne cele operacyjne

- 3.1. Bogactwo oferty wychowawczej i edukacyjnej.
- 3.2. Zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców.
- 5.2. Współpraca ze społeczeństwem obywatelskim i samorządami.

Realizatorzy celu

- Urząd Gminy Tarnowo Podgórne,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych w Gminie Tarnowo Podgórne,
- Tarnowskie Centrum Senioralne.

Partnerzy

- Rada Seniorów,
- Młodzieżowa Rada Gminy,
- Inne organizacje społeczne w gminie,
- Organizacje społeczne w kraju.

Źródła finansowania

- Budżet gminy,
- Inne dostępne środki zewnętrzne.

Cel operacyjny 3.4.**Organizacja i uczestnictwo w kulturze****Uzasadnienie celu operacyjnego**

Znaczenie funkcji kultury realizowanej w jednostkach samorządu terytorialnego w ostatnich latach wyraźnie wzrasta. Bogata oferta usług o charakterze kulturalnym i rozwinięta infrastruktura w tym zakresie stanowią coraz częściej jeden z czynników, który wpływa na decyzje lokalizacyjne mieszkańców a nawet inwestorów. Z uwagi na rosnące zainteresowanie dostępem do wydarzeń kulturalnych we wszystkich grupach wiekowych, w najbliższym czasie będzie rosło znaczenie kultury w rozwoju lokalnym.

Gmina Tarnowo Podgórne w sposób szczególny wyróżnia się w skali aglomeracji poznańskiej pod względem jakości i ilości usług, obiektów oraz instytucji kultury działających na terenie gminy. Z uwagi na rosnący potencjał demograficzny jednostki oraz skalę potrzeb mieszkańców w zakresie zaspokajania potrzeb o charakterze kulturalnym istotnym wyzwaniem jest utrzymanie wysokiego poziomu oraz ciągłe wzbogacanie oferty gminy pod kątem organizacji wydarzeń kulturalnych, prowadzenie działań mających na celu wzmacnianie potencjału lokalnej infrastruktury oraz instytucji kultury.

Realizacja działań wskazanych w celu operacyjnym wynika z konieczności realizacji zadań własnych gminy wymienionych w art. 7 ustawy o samorządzie gminnym w zakresie zaspokajania potrzeb zbiorowych związanych ze sferą kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury. Na konieczność działań wskazują także podstawowe dokumenty strategiczne i koncepcyjne znaczenia zarówno lokalnego jak i regionalnego oraz krajowego, m.in. Strategia Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 r., i Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej. Metropolia 2020.

Działania celu operacyjnego

Działanie 3.4.1. Rozwijanie oferty i podnoszenie jakości usług kulturalnych.

Działanie 3.4.2. Upowszechnianie dostępu do kultury *on-line*.

Działanie 3.4.3. Stworzenie sieci wsi tematycznych.

Dla realizacji celu operacyjnego niezbędne jest utrzymanie dotychczasowej oferty i wysokiego poziomu jak usług kulturowo-edukacyjnych, jak i dalszy ich rozwój w gminie. W tym zakresie planuje się działania zmierzające do kontynuowania rozszerzania oferty gminy w kontekście tworzenia nowych produktów działalności kulturalnej. Pomimo bardzo bogatej infrastruktury należy ją rozszerzyć o obiekty, które obecnie w gminie nie funkcjonują. W miejscowości Tarnowo Podgórne planowane jest uzupełnienie braków lokalowych Gminnego Ośrodka Kultury. Ważnym zadaniem wspierającym działalnością instytucji kultury na terenie gminy jest także stworzenie zaplecza noclegowego zarówno dla goszczących zespołów artystycznych jak i uczestników np. zorganizowanych grup. Możliwe jest

to we współpracy z lokalnymi właścicielami obiektów noclegowych oraz w porozumieniu z dyrektorami placówek edukacyjnych.

Podjęcie działań w zakresie upowszechniania dostępu do kultury on-line (kultura w sieci/w Internecie/wirtualna/zdalna) polegać będzie na utrzymaniu i rozszerzeniu oferty kulturalnej poprzez stworzenie platformy, która będzie umożliwiała uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych także na ponadlokalnym poziomie. Jest szczególnie istotne wyzwanie w czasie pandemii COVID-19, która istotnie ograniczyła możliwości organizacyjne imprez i wydarzeń z sektora kulturalnego i rozrywkowego a także uczestnictwo w nich.

Stworzenie sieci wsi tematycznych w gminie sieci wsi jest innowacyjnym sposobem na ożywienie gospodarki wiejskiej, zapewnienie mieszkańcom wsi alternatywnych dochodów oraz zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy (<https://wioska-tematyczna.pl/>). Oferta wsi tematycznych, budowana na bazie zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych danej miejscowości, pozwala przyciągnąć na tereny wiejskie turystów oraz zintegrować mieszkańców wsi. Organizacje pozarządowe i instytucje publiczne łączą w ramach idei wioski tematycznej osoby indywidualne, gospodarstwa agroturystyczne, lokalne przedsiębiorstwa i instytucje kultury tworząc wspólnie markę miejscowości i jej lokalnych, unikatowych produktów. Wioska tematyczna to wieś z indywidualnym pomysłem oraz sposób na integrację i aktywizację mieszkańców, to zadanie warto powierzyć lokalnym liderom. W ramach realizacji zadania wsiami tematycznymi mogłyby się stać:

- ze względu na atrakcyjną nazwę: Rumianek, Sady, Góra,
- ze względu na potencjał historyczno-kulturowy wsi, w których znajdują się obiekty pałacowo-parkowe: Jankowice, Swadzim, Baranowo i Lusowo,
- ze względu na rozwój turystyki konnej: Góra, Lusowo, Tarnowo Podgórne, Sady,
- ze względu na rozwój turystyki zdrowotnej/uzdrowiskowej: Tarnowo Podgórne,
- ze względu na rozwój turystyki ogrodowo-parkowej: Sierosław, Otowo, Jankowice,
- ze względu na rozwój turystyki kulinarnej:
 - Swadzim (Kawa: Manufaktura MK Cafe Fresh, Strauss Cafe Poland),
 - Przeźmierowo (Czekolada: Mondelez – Jankowice, Millano Group),
 - Jankowice (Wino: Dolina Samy – winnica),
 - Sady (Piwo - browar rzemieślniczy).

Dodatkowo, każda wieś ze względu na specjalistyczne gospodarstwa rolne (np. sadownicze, warzywnicze, ogrodnicze, szkółkarskie, hodowlane) uruchomione jako np. zagrody edukacyjne czy gospodarstwa opiekuńcze czy oferujące swoje produkty, własne przetwory do kupienia lub /i konsumpcji na miejscu. Atrakcyjną ofertą turystyczną może być także kalendarz imprez ogrodniczych organizowanych w Rodzinnych Ogrodach Działkowych m.in.: kwiatowych, owocowych, warzywnych (np. święto pieczonej pyry, konkurs na największą dynię, święto kiszenia ogórków).

Efekty realizacji celu operacyjnego

Efektem realizacji celu operacyjnego będzie poszerzenie i utrzymanie stałej i regularnej oferty wydarzeń kulturalnych dla mieszkańców oraz polepszenie stanu technicznego istniejących obiektów kulturalnych. W 2030 r. na obszarze gminy powinno funkcjonować także kilka nowych obiektów, w tym nowy budynek GOK w Tarnowie Podgórny oraz zaplecze noclegowe dla uczestników wydarzeń kulturalnych. Dzięki działalności Gminnej Biblioteki Publicznej oraz filii, poprawie ulegnie stan czytelnictwa na obszarze gminy oraz kontynuowane będzie uzupełnianie księgozbioru bibliotek o nowości wydawnicze. Stworzenie platformy kultury on-line przyczyni się do wzbogacenia oferty kulturalno-edukacyjnej oraz promocji aktywności artystycznych i edukacyjnych wśród mieszkańców gminy Tarnowo Podgórne oraz aglomeracji poznańskiej. Stworzenie sieci wsi tematycznych umożliwi rozszerzenie oferty kulturalno-turystycznej gminy i wzrost identyfikacji społeczności wsi z lokalnymi potencjałami i produktami. Wzmocnieniu ulegnie aktywność społeczna skierowana na upowszechnianie lokalnej kultury.

Mierniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 3.4.1. Rozwijanie oferty i podnoszenie jakości usług kulturalnych.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba wydarzeń kulturalnych, – Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono realizację zadań publicznych w obszarze współpracy: kultura, – Liczba uczestników wydarzeń, – Liczba osób nagrodzonych za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania i ochrony kultury, – Roczne nakłady ponoszone na utrzymanie i rozbudowę infrastruktury i obiektów kultury. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 3.4.2. Upowszechnianie dostępu do kultury on-line.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba wydarzeń on-line: spotkań, konkursów, prelekcji, koncertów, wystaw z zakresu kultury, – Liczba zleczanych zadań publicznych w obszarze współpracy: kultura, – Liczba nowych użytkowników platformy. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Działanie 3.4.3. Stworzenie sieci wsi tematycznych.	<ul style="list-style-type: none">– Liczba zaangażowanych mieszkańców, specjalistycznych gospodarstw rolnych, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych,– Liczba miejscowości tworzących sieć,– Liczba odwiedzających,– Liczba zorganizowanych wydarzeń.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
---	---	--

Beneficjenci

- Instytucje kultury, zespoły artystyczne, artyści,
- Mieszkańcy gminy, użytkownicy infrastruktury i obiektów kultury,
- Organizacje pozarządowe,
- Lokalni przedsiębiorcy,
- Turyści.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030, Trzecia fala nowoczesności, Cel 11: Wzrost społecznego kapitału rozwoju.
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli.
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, Cel szczegółowy 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku, Cel operacyjny 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu,
- Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej Metropolia Poznań 2020, Cel strategiczny: Usługi społeczne, Program 4.2. Współpraca i uczestnictwo w kulturze.

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne.

Komplementarne cele operacyjne

- 2.3. Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego.
- 3.5. Rozwój turystyki, sportu i rekreacji.
- 5.2. Współpraca ze społeczeństwem obywatelskim i samorządami.
- 5.3. Budowa marki i promocja wizerunku gminy.

Realizatorzy celu

- Urząd Gminy Tarnowo Podgórne,
- Gminny Ośrodek Kultury,
- Lokalne instytucje kultury,
- Organizacje pozarządowe.

Partnerzy

- Instytucje kultury, zespoły artystyczne, artyści indywidualni,
- Osoby fizyczne lub inne podmioty działające na rzecz kultury,
- Organizacje pozarządowe,
- Społeczność lokalna.

Źródła finansowania

- Budżet gminy,
- Budżet powiatu poznańskiego,
- Budżet województwa,
- Budżet państwa,
- Środki UE,
- Środki prywatne,
- Inne dostępne środki zewnętrzne.

Cel operacyjny 3.5.

Rozwój turystyki, sportu i rekreacji

Uzasadnienie celu operacyjnego

Znaczenie sportu i rekreacji w życiu codziennym systematycznie rośnie. Bogata oferta usług o charakterze sportowo-rekreacyjnym i rozwinięta baza obiektów spędzania aktywnie wolnego czasu stanowią coraz częściej jeden z czynników, który wpływa na decyzje lokalizacyjne mieszkańców a nawet inwestorów. Z uwagi na rosnącą popularność zdrowego trybu życia oraz zmiany w trybie pracy (coraz więcej wolnego czasu) w najbliższym czasie znaczenie funkcji sportowo – rekreacyjnej będzie jeszcze istotniejsze. Gmina Tarnowo Podgórne jest wyróżniającą się w skali aglomeracji poznańskiej jednostką pod względem zarówno bazy sportowo rekreacyjnej jak i liczby organizowanych imprez i zawodów sportowych. Z uwagi na rosnący potencjał demograficzny jednostki oraz skalę potrzeb mieszkańców w zakresie zaspokajania potrzeb o charakterze sportowo-rekreacyjnym istotnym wyzwaniem jest ciągłe rozwijanie bazy sportowo-rekreacyjnej, wzbogacanie oferty gminy pod kątem organizacji imprez sportowych oraz prowadzenie działań mających na celu wzmacnianie potencjału lokalnych klubów sportowych.

Zgodnie z treścią art. 7 ustawy o samorządzie gminnym do zadań własnych gminy należy zaspokajanie potrzeb zbiorowych związanych ze sferą kultury fizycznej i turystyki,

w tym działań dotyczących terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych. Na konieczność działań w sferze wskazanej w celu operacyjnym wskazują także podstawowe dokumenty strategiczne i koncepcyjne znaczenia zarówno lokalnego jak i regionalnego oraz krajowego, m.in. Strategia Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 r., i Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej. Metropolia 2020. Realizacja działań wykazanych w celu operacyjnych wynika także z rosnących potrzeb i aspiracji mieszkańców, dla których funkcja sportowo-rekreacyjna ma coraz większe znaczenie.

Działania celu operacyjnego

- Działanie 3.5.1. Dywersyfikacja form turystyki w gminie.**
- Działanie 3.5.2. Rozwój bazy sportowo - rekreacyjnej o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.**
- Działanie 3.5.3. Rozbudowa i uspołnienie sieci dróg rowerowych i szlaków turystycznych.**
- Działanie 3.5.4. Organizacja zawodów sportowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym.**
- Działanie 3.5.5. Promocja aktywności fizycznej wśród mieszkańców gminy.**
- Działanie 3.5.6. Zwiększenie wykorzystania lasów i jezior do celów rekreacyjnych.**

Gmina Tarnowo Podgórne posiada dobre warunki do poszerzenia oferty i form turystyki oraz zwiększania jej dywersyfikacji. Główne możliwości rozwoju dotyczą takich form turystyki jak: konna, zdrowotna, rozrywkowa i kulinarna. Ich potencjał będzie wzmocniony poprzez powiązanie z koncepcją tzw. wsi tematycznych, opisaną w działaniu 3.4.3.

W zakresie bazy sportowo - rekreacyjnej o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym planuje się prace na rzecz utrzymania dobrego stanu technicznego istniejących już obiektów oraz działania zmierzające do rozszerzenia oferty gminy w kontekście tworzenia nowych obiektów dla sportu i rekreacji. Pomimo bardzo bogatej bazy sportowo-rekreacyjnej planuje się jej rozszerzenie o obiekty, które obecnie w gminie nie funkcjonują. W okolicy miejscowości Rumianek budowane jest 18-dołkowe pole golfowe, które będzie obiektem o znaczeniu ponadlokalnym (jedyne pełnowymiarowe pole w aglomeracji poznańskiej). W ramach działania planuje się także budowę tężni solankowych jako element Termalnego Parku Zdrowia w Tarnowie Podgórny, które jako jedyne w aglomeracji będą przyciągać także rekreantów spoza gminy. Dodatkowym miejscem wypoczynku dla mieszkańców gminy będzie park w sąsiedztwie ulicy Szkolnej w Tarnowie Podgórny. Ważnym zadaniem jest ponadto budowa pełnowymiarowego boiska piłkarskiego ze sztuczną trawą. Z uwagi na zapotrzebowanie na arenę sztuk walki w gminie, w perspektywie kilku lat planuje się także budowę sali do sztuk walki. Celem działań w perspektywie 10 lat jest także modernizacja istniejących obiektów sportowych, m.in. boiska piłkarskiego w Baranowie, szatni w Przeźmierowie, czy, przy współpracy z właścicielem obiektu, modernizacji kręgielni Vector.

Rozbudowa i uspoźnienie sieci dróg rowerowych i szlaków dla turystyki kulturowej i aktywnej pozwoli na rozszerzenie oferty sportowo-rekreacyjnej poprzez stworzenie sieci szlaków tematycznych oraz ukończenie budowy sieci dróg rowerowych w gminie. W ramach działania planuje się prace na rzecz wzmocnienia znaczenia istniejących już szlaków rowerowych w gminie (m.in. Wielkiego Pierścienia Rowerowego wokół Gminy Tarnowo Podgórne, Szlaku Niebieskiego, Szlaku Przemysłowego, Szlaku Wodnego) oraz prace mające na celu rozszerzenie oferty szlaków na terenie gminy. Istotnym wyzwaniem jest też poprawa spójności sieci dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych. Podstawowym celem do realizacji w tym zakresie jest domknięcie całości sieci i połączenie istniejących już odcinków, dzięki którym możliwe będzie przemieszczanie się po obszarze całej gminy przy wykorzystaniu roweru. Sieć będzie łączyć centra wszystkich miejscowości w gminie oraz zapewniać dostępność do najważniejszych celów podróży (urzędów, szkół, dużych zakładów pracy, węzłów przesiadkowych). Skutkiem realizowanych działań powinno być m.in. większe wykorzystanie rowerów i infrastruktury rowerowej oraz pieszej w kontekście przemieszczeń obligatoryjnych (dojazdów do pracy i szkół).

Organizacja w gminie zawodów sportowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym przyczyni się do dalszej promocji sportu i rekreacji. W najbliższych latach zakłada się organizację wielu imprez sportowych różnej rangi, w tym m.in. Pucharu Polski, Mistrzostw Polski, Mistrzostw Europy, Mistrzostw Świata. W najbliższym czasie gmina będzie organizatorem Mistrzostw Świata w Kręglarstwie klasycznym (odwołanych w pierwotnym terminie na skutek Pandemii COVID-19), Pucharu Polski w Kolarstwie Szosowym, Małego Wyścigu Pokoju. Planuje się także szereg wydarzeń realizowanych cyklicznie, m.in. Bieg Lwa, Triathlon Lwa, Bieg Unijny, Bieg Niepodległości, Tarnowo na Sportowo. Wszystkie wymienione wydarzenia poza walorem sportowym mają też znaczenie dla popularyzacji aktywizacji fizycznej wśród samych mieszkańców gminy oraz budowania wizerunku sportowej i rekreacyjnej gminy. Dla jego wzmocnienia ważnym czynnikiem będzie też zwiększenie rekreacyjnego wykorzystania lasów, we współpracy z Nadleśnictwem Konstantynowo. Ważnym wyzwaniem jest także potrzeba zwiększenia dostępności i wykorzystania do celów sportowych oraz rekreacyjnych jezior zlokalizowanych na obszarze gminy (jezioro Lusowskie), oraz bezpośrednio z nią sąsiadujących (jezioro Kierskie). W tym celu planuje się kontynuację działań na rzecz rozbudowy infrastruktury sportowo – rekreacyjnej zlokalizowanej wokół zbiorników wodnych. Szczególnie istotne będzie utrzymanie w sprawności istniejącej infrastruktury oraz jej dalszy rozwój umożliwiający zarówno czynny jak i bierny wypoczynek przy zachowaniu i ochronie zasobów przyrodniczych. Ważne jest również zapewnienie mieszkańcom gminy Tarnowo Podgórne ogólnego dostępu do brzegów J. Kierskiego, co wymaga odpowiedniej współpracy z władzami m. Poznania.

Jednym z potencjalnych kierunków rozwoju turystyki, sportu i rekreacji na terenie gminy jest organizacja parku tematycznego. Istnieje potrzeba dalszej aktywizacji mieszkańców poprzez organizację imprez sportowych.

Efekty realizacji celu operacyjnego

W wyniku realizacji celu operacyjnego gmina Tarnowo Podgórne stanie się atrakcyjną lokalizacją turystyczną, rozwijającą się w oparciu o nowe formy turystyki. W perspektywie roku 2030 na obszarze gminy funkcjonować będzie wiele nowych obiektów sportowych i rekreacyjnych, w tym m.in. pole golfowe, tężnie, pełnowymiarowe boisko piłkarskie, czy nowe dojo – arena sportów walki. Powstanie wiele odcinków dróg rowerowych, co przyczyni się do zwiększenia wykorzystania rowerów jako środka transportu w codziennym przemieszczaniu się po gminie, a także promocji aktywności fizycznej. Organizacja w gminie zawodów sportowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym spowoduje rozszerzenie i umocnienie pozycji jednostki jako organizatora znaczących imprez sportowych. Działanie przyniesie skutek nie tylko w wymiarze organizacyjnym czy sportowym, ale także promocyjnym.

Mierniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 3.5.1. Dywersyfikacja form turystyki w gminie.	– Liczba obiektów turystyki konnej, zdrowotnej, rozrywkowej, kulinarnej.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 3.5.2. Rozwój bazy sportowo - rekreacyjnej o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.	– Liczba nowych i zmodernizowanych obiektów o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, – Roczne nakłady ponoszone na utrzymanie i rozbudowę bazy sportowo – rekreacyjnej.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 3.5.3. Rozbudowa i uspołnienie sieci dróg rowerowych i szlaków turystycznych.	– Długość wybudowanych i zmodernizowanych dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych, – Liczba miejscowości posiadających dostęp do sieci dróg rowerowych i pieszo-rowerowych.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 3.5.4. Organizacja zawodów sportowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym.	– Liczba zawodów o randze krajowej i międzynarodowej organizowanych w gminie, – Liczba uczestników zawodów sportowych organizowanych w gminie.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 3.5.5. Promocja aktywności fizycznej wśród mieszkańców gminy.	– Liczba akcji promocyjnych, sportowych imprez masowych.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 3.5.6. Zwiększenie wykorzystania lasów i jezior do celów rekreacyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba nowych urządzeń rekreacyjnych w lasach, – Liczba nowych urządzeń rekreacyjnych nad jeziorami 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Beneficjenci

- Mieszkańcy gminy,
- Kluby sportowe, sportowcy indywidualni,
- Przedsiębiorcy branży turystycznej i rekreacyjnej,
- Turyści.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku, Cel operacyjny 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu,
- Strategia ZIT w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania, Program P9. Ochrona i modernizacja obiektów użyteczności publicznej stanowiących dziedzictwo kulturowe, Program P7. Metropolitalny system tras rowerowych,
- Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej Metropolia Poznań 2020, Oś strategiczna: Infrastruktura i organizacja transportu, Program 2.4. Infrastruktura i ruch rowerowy, Program 4.3 Metropolitalna oferta turystyczna, Program 4.4 Metropolia Sportu,
- Strategia rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 r., Cel strategiczny 1: Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego powiatu poznańskiego, 1.4. Rozwój infrastruktury i oferty sportowo – rekreacyjnej.

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne.

Komplementarne cele operacyjne

- 1.1. Zwiększenie powierzchni lasów i terenów zieleni oraz ochrona miejsc cennych przyrodniczo.
- 1.2. Rozwijanie małej retencji wodnej i polepszenie jakości wód.
- 2.3. Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego.
- 2.4. Transport przyjazny środowisku i mieszkańcom.
- 3.4. Organizacja i uczestnictwo w kulturze.
- 5.3. Budowa marki i promocja wizerunku gminy.

Realizatorzy celu

- Urząd Gminy Tarnowo Podgórne,
- Rada Sportu Gminy Tarnowo Podgórne,

- Gminny Ośrodek Kultury,
- Ośrodek Sportu i Rekreacji,
- Tarnowskie Termy.

Partnerzy

- Departament Sportu i Turystyki, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu,
- Kluby i organizacje sportowe,
- Poznańska Lokalna Organizacja Turystyczna,
- Organizacje i podmioty turystyczne.

Źródła finansowania

- Budżet Gminy,
- Budżet Państwa,
- Budżet Województwa,
- Budżet Powiatu Poznańskiego,
- Środki UE,
- Środki prywatne,
- Inne dostępne środki zewnętrzne.

CEL STRATEGICZNY IV

GMINA LIDEREM NOWOCZESNEJ GOSPODARKI

Cele operacyjne

4.1.	Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka.
4.2.	Rozwój lokalnej przedsiębiorczości.
4.3.	Rynek pracy w aglomeracji poznańskiej.

Wizja rozwoju gospodarki gminy 2030. Gmina Tarnowo Podgórne rozwija swój potencjał gospodarczy. Kapitał zagraniczny i rodzima przedsiębiorczość stanowią nadal o sile jej rozwoju. Korzystny klimat inwestycyjny, atuty dostępności transportowej i zagospodarowania przestrzeni, pracowitość, tradycje pracy organicznej, wysokie kompetencje społeczne, innowacyjność i nadążanie za trendami światowymi w gospodarce decydują o atrakcyjności gminy dla inwestowania i rozwoju przedsiębiorczości. Lokalne specjalizacje wsparte najnowszymi technologiami, w tym cyrkularnej gospodarki i przemysłu 4.0, elementami gospodarki elastycznej, ekonomii społecznej i gospodarki współdzielenia oraz wysoka świadomość konsumencka decydują o gospodarczej konkurencyjności gminy, a tym samym o rosnącym dobrobycie jej mieszkańców. W oparciu o krajowe i regionalne ośrodki naukowo-badawcze i kontakty zagraniczne następuje stały transfer wiedzy i *know how* do gospodarki i życia społecznego, zapewniając wzrost gospodarczy i zwiększając odporność gminy na kryzysy ekonomiczne. Gmina należy do największych rynków pracy w Wielkopolsce.

Cel operacyjny 4.1.

Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka

Uzasadnienie celu operacyjnego

Tarnowo Podgórne znajduje się w czołówce gmin wiejskich o najwyższym poziomie rozwoju gospodarczego w kraju. Stanowi silny ośrodek przemysłowo-usługowy Wielkopolski z udziałem wielu znanych firm zagranicznych i uznanych przedsiębiorstw krajowych. Niewątpliwym atutem gminy jest korzystna lokalizacja geograficzna i dostępność transportowa, ale główną rolę odgrywa przede wszystkim skuteczna polityka gospodarcza gminy, dostrzeganie szans i zagrożeń oraz adekwatne reagowanie na pojawiające się wyzwania, jak również konsekwentne realizowanie planów inwestycyjnych, prowadzenie działalności ewaluacyjnej i promocyjno-informacyjnej, a także bardzo dobra kondycja finansowa gminy i stabilny budżet.

W dobie globalizacji i szybkiego postępu technologicznego, a także rosnącej rywalizacji gmin o mieszkańców, biznes (m.in. inwestorów, przedsiębiorców, pracowników, turystów), środki publiczne (m.in. fundusze UE), wizerunek i zaufanie publiczne, utrzymanie wysokiej pozycji konkurencyjnej wymaga ciągłych działań prorozwojowych, ale także podążania za ideą zrównoważonego rozwoju. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka gminy jest istotna dla wspierania realizacji zadań własnych wynikających z Ustawy o samorządzie gminnym, a także zapewnienia dobrobytu społecznego i poprawy jakości życia.

Podejmowane dotychczas działania w zakresie rozwoju gospodarczego gminy Tarnowo Podgórne przyniosły wymierne efekty w postaci znacznych inwestycji i napływu kapitału zagranicznego, jak również przemian struktury gospodarczej i dywersyfikacji profilu gospodarczego gminy, a także nabycia odporności gospodarki gminy na szoki rynkowe.

Osiągnięcie celu operacyjnego „Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka” wymaga z jednej strony działań stanowiących wsparcie i uzupełnienie dotychczasowych przedsięwzięć, a z drugiej strony wskazania pożądanych kierunków zmian oraz sposobów ich osiągnięcia. Chodzi zatem o zmiany polegające na kierunkowej ewolucji niż zmiany o charakterze rewolucyjnym.

Działania proponowane w ramach celu operacyjnego „Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka” wynikają z przeprowadzonej diagnozy sytuacji gospodarczej gminy oraz współczesnych trendów i wyzwań gospodarczych. Mimo dotychczasowej odporności gospodarki Tarnowa Podgórnego na wahania koniunkturalne, błyskawicznej reakcji władz samorządowych na sytuację pandemiczną w postaci zaoferowania preferencji podatkowych przedsiębiorcom w trudnej sytuacji ekonomicznej, a także działalność Tarnowskiego Centrum Wspierania Przedsiębiorczości, które udziela bezpłatnej pomocy radców prawnych, doradców podatkowych, jak również wzmożoną działalność informacyjną samorządu gminy itd., a także zastosowane instrumenty polityki makroekonomicznej państwa w formie tzw. Tarczy Antykryzysowej, trudno jest przewidzieć długookresowe następstwa pandemii COVID-19 dla gospodarki gminy Tarnowo Podgórne, zwłaszcza że funkcjonuje w niej bardzo dużo mikroprzedsiębiorstw i przedsiębiorców indywidualnych, których ryzyko działalności w takiej sytuacji wzrosło najbardziej.

Działania celu operacyjnego

- Działanie 4.1.1. Rozwój nowoczesnych działów gospodarki i zaawansowanych technologii.**
- Działanie 4.1.2. Rozwój sektora kreatywnego.**
- Działanie 4.1.3. Rozwój nowoczesnych form współpracy z otoczeniem zewnętrznym.**
- Działanie 4.1.4. Wzmacnianie społecznej odpowiedzialności biznesu.**
- Działanie 4.1.5. Promocja gospodarki gminy i tarnowskiego środowiska biznesowego.**

Priorytetem działań gminy w zakresie pobudzania rozwoju gospodarczego powinien być rozwój nowoczesnych działów gospodarki i zaawansowanych technologii w tym m.in. w zakresie przemysłu elektronicznego i elektrotechnicznego (np. robotów, urządzeń zdalnie sterowanych, urządzeń zintegrowanych), chemicznego i farmaceutycznego itd. Wśród innych aspektów tego działania można wskazać komputeryzację i automatyzację produkcji oraz wdrażanie nowoczesnych technologii (np. produkcji nisko odpadowej). Działanie to wymaga także zastosowania nowoczesnych i innowacyjnych metod produkcji, np. produkcji wyrobów z recyklingu i odzysku, upraw hydroponicznych itd. Rozwój gospodarczy w tym kierunku jest podyktowany malejącą dostępnością zasobów (np. gruntów), a także ograniczeniem odpadów i dbałością o środowisko naturalne.

Rozwój sektora kreatywnego w gminie Tarnowo Podgórne polegać będzie na innowacyjnych i wynikających z talentu działaniach twórców szeroko pojętej sztuki, mediów i projektowania. Do sektora kreatywnego zaliczana jest działalność (przemysłowa

i usługowa) w zakresie reklamy, nowoczesnych metod edukacji, działalność filmowa, muzyczna, tworzenie gier, tworzenie oprogramowania komputerowego, dzieła sztuki, renowację antyków, działalność performatywną, wydawniczą, rzemiosło, wzornictwo, architekturę i projektowanie (np. budowy ogrodów dachowych) itd. W strukturze gospodarczej Tarnowa Podgórnego do sektora kreatywnego należy niewielki odsetek przedsiębiorstw. Zajmują się one głównie poligrafią i działalnością wydawniczą, działalnością w zakresie architektury i inżynierii, działalnością związaną z oprogramowaniem, reklamą i badaniem rynku, edukacją i działalnością twórczą. Warto byłoby zatem rozwijać produkty lokalne oraz manufaktury, które poprzez swoją unikatowość mają szansę na zaistnienie nie tylko na rynku regionalnym, ale także krajowym czy międzynarodowym. Wraz ze zwiększającymi się wymogami i oczekiwaniami konsumentów, a także wzrostem dochodów ludności, można spodziewać się wzrostu popytu na produkty i usługi sektora kreatywnego.

Rozwój nowoczesnych form współpracy z otoczeniem zewnętrznym związany będzie z kooperacją między przedsiębiorstwami w postaci integracji pionowej (np. *outsourcing*) lub integracji poziomej (m.in. *joint venture*, *franchising*). Klastry gospodarcze są jednym ze sposobów rozwoju innowacji wśród małych i średnich przedsiębiorstw. Mogą też dotyczyć tworzenia sieci powiązań w łańcuchu dostaw, np. pomiędzy rolnikami, przetwórcami i handlem. Inną formą współpracy jest partnerstwo publiczno-prywatne (PPP), którego celem jest zazwyczaj zwiększenie inwestycji w projekty infrastrukturalne, poprzez dzielenie ryzyka, wspólne korzystanie ze specjalistycznej wiedzy sektora prywatnego lub dodatkowe źródła kapitału. Cenną formą współpracy w dobie szybkiego rozwoju technologicznego i rosnących potrzeb konsumentów jest również współpraca sektora gospodarczego ze środowiskiem naukowo-badawczym w celu rozwoju innowacyjności i dyfuzji rozwiązań innowacyjnych, zarówno w zakresie nowoczesnych wyrobów, technologii produkcji, jak i receptur oraz metod zarządzania i organizacji czy kanałów dystrybucji. W gminie Tarnowo Podgórne można mówić o ograniczonej współpracy w tym zakresie. Wśród przykładowych inicjatyw można wymienić wsparcie utworzenia w gminie parku technologicznego, bądź organizowanie wydarzeń integrujących środowisko biznesowe i naukowe.

Propagowanie społecznej odpowiedzialności biznesu powinno prowadzić do zwiększenia liczby przedsiębiorstw uwzględniających interesy społeczne i ochronę środowiska, a także relacje z różnymi grupami interesariuszy. Dotyczy to poszanowania i ochrony zasobów środowiska naturalnego, poprawy warunków pracy i zatrudnienia, rozwoju infrastruktury społecznej w otoczeniu firmy, wsparcia udzielanego mieszkańcom, respektowania „głosu” społeczności lokalnych. Tarnowscy przedsiębiorcy wspierają w gminie działalność sportową, kulturalną i rekreacyjną, funkcjonowanie gminnych stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, jak również wsparli budowę Zespołu Szkół Zawodowych. Istnieje jednak spory potencjał do rozszerzania tego typu przedsięwzięć, w tym m.in. ograniczenie inwestycji przemysłowych uciążliwych dla środowiska, ograniczenie drogowego transportu ciężarowego przez tereny zabudowy mieszkaniowej, a także rozszerzenie ofert pracy dla osób niepełnosprawnych.

Promocja gospodarki gminy i środowiska biznesowego na arenie lokalnej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej wiąże się z organizowaniem w gminie wydarzeń gospodarczych, także we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, stowarzyszeniami i instytucjami otoczenia biznesu, jak również udziałem przedstawicieli samorządu gminy oraz tarnowskich przedsiębiorców w wydarzeniach gospodarczych i naukowych, w tym międzynarodowych targach, konferencjach itd. Istotne jest także organizowanie w gminie konkursów ukierunkowanych na określone działania (np. konkursów na innowacyjny lub lokalny produkt, prośrodowiskowe rozwiązania technologiczne, produkty typu high-tech, usługi kreatywne, społecznie odpowiedzialny biznes, najlepszy pracodawca itd.), a także kontynuowanie udziału gminy i tarnowskich przedsiębiorstw w zewnętrznych plebiscytach i rankingach. Ważnym działaniem na rzecz gospodarki jest również funkcjonowanie w ramach urzędu gminy jednostek świadczących wsparcie dla biznesu (Tarnowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości), jak również inicjatywa społeczności lokalnych i powstawanie stowarzyszeń integrujących i promujących środowisko biznesowe i walory gospodarcze gminy (Tarnowskie Stowarzyszenie Przedsiębiorców).

Efekty realizacji celu operacyjnego

Gmina Tarnowo Podgórne będzie prowadzić aktywną i zdywersyfikowaną politykę gospodarczą, stwarzającą dogodne warunki do prowadzenia i rozwoju przedsiębiorczości. Utrzymanie tempa rozwoju gospodarczego i wysokiej pozycji konkurencyjnej będzie możliwe dzięki ciągłym procesom dostosowawczym do warunków zmieniającego się otoczenia i sytuacji gospodarczej, dostrzeganiem szans i zagrożeń oraz działaniem z wyprzedzeniem w stosunku do gmin konkurencyjnych. Prowadzone do tej pory z dużym sukcesem działania na rzecz rozwoju gospodarki zostaną właściwie ukierunkowane, zgodnie z wymogami rynkowymi i trendami makroekonomicznymi. Dzięki temu gmina Tarnowo Podgórne będzie stanowić atrakcyjne miejsce dla nowych inwestycji i rozwoju społeczno-gospodarczego, oraz prowadzenia małego i dużego biznesu, przez firmy rodzime i zagraniczne, w zakresie różnorodnych produktów i usług. Gmina jako lokalizacja z dogodnym zapleczem technicznym, transportowym i usługowym stanie się miejscem rozwoju sektora high-tech i sektora kreatywnego oraz społecznie odpowiedzialnego biznesu.

Mierniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 4.1.1. Rozwój nowoczesnych działów gospodarki i zaawansowanych technologii.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba podmiotów działających w sektorze <i>high-tech</i> (ogółem i z podziałem na sekcje i działy), – Wskaźnik zatrudnienia w sektorze <i>high-tech</i> (ogółem i z podziałem na sekcje i działy). 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 4.1.2. Rozwój sektora kreatywnego	– Liczba podmiotów działających w sektorze kreatywnym (ogółem)	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
	i z podziałem na sekcje i działy), – Wskaźnik zatrudnienia w sektorze kreatywnym (ogółem i z podziałem na sekcje i działy).	najmniej do 2030 roku.
Działanie 4.1.3. Rozwój nowoczesnych form współpracy z otoczeniem zewnętrznym.	– Liczba i wartość inwestycji w ramach PPP, – Liczba, wartość i forma zadań zleconych przez gminę firmom zewnętrznym i instytucjom naukowo-badawczym, – Liczba i forma inicjatyw społecznych w celu rozwoju gospodarczego.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 4.1.4. Wzmacnianie społecznej odpowiedzialności biznesu.	– Liczba, wartość i forma działań na rzecz wspierania społeczności lokalnej, – Liczba, wartość i forma działań prośrodowiskowych, – Odsetek firm wdrażających technologie i rozwiązania prośrodowiskowe, wytwarzające produkty ekologiczne i niskoprzetworzone.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 4.1.5. Promocja gospodarki gminy i tarnowskiego środowiska biznesowego.	– Liczba i forma wydarzeń gospodarczych, – Pozycja w rankingach i plebiscytach gmin, ranga otrzymywanych wyróżnień, – Liczba i ranga wyróżnień otrzymywanych przez tarnowskie przedsiębiorstwa.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Beneficjenci

- Mieszkańcy gminy,
- Lokalni przedsiębiorcy,
- Potencjalni inwestorzy.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.): Cel szczegółowy II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, Cel szczegółowy III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030: Działanie 2.2. Rozwój przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym, Działanie 2.3. Innowacyjny

rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach,

- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku: Cel Strategiczny 1. 1. Wzrost Gospodarczy Wielkopolski Bazujący na Wiedzy Swoich Mieszkańców, Cel Operacyjny 1.1. Zwiększenie Innowacyjności i Konkurencyjności Gospodarki Regionu,
- Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej. Metropolia Poznań 2020: Oś 3. Gospodarka i rynek pracy,
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania: Przedsiębiorczość – rozwój usług inkubatorów przedsiębiorczości,
- Strategia Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 r: Działanie 3.1. Wsparcie rozwoju gospodarczego powiatu.

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Strategia Rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne 2009-2020. Cel Strategiczny 1. Utrzymanie dotychczasowego tempa rozwoju gospodarczego, Cel strategiczny 10. Restrukturyzacja rolnictwa,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne.

Komplementarne cele operacyjne

- 4.2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości.
- 4.3. Rynek pracy w aglomeracji poznańskiej.
- 5.3. Budowa marki i promocja wizerunku gminy.

Realizatorzy celu

- Tarnowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości działające przy Urzędzie Gminy Tarnowo Podgórne,
- Tarnowskie Stowarzyszenie Przedsiębiorców,
- Lokalni przedsiębiorcy.

Partnerzy

- Starostwo Powiatowe w Poznaniu,
- Poznański Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości przy Powiatowym Urzędzie Pracy w Poznaniu,
- Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości,
- Agencje badań rynkowych, z którymi współpracuje gmina,
- Stowarzyszenie Metropolia Poznań,
- Międzynarodowe Targi Poznańskie.

Źródła finansowania

- Budżet gminy,
- Budżet powiatu,
- Budżet państwa,
- Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny,
- Fundusze Unii Europejskiej, m.in. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, program Life+, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
- Fundusze Norweskie,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Fundusze własne przedsiębiorstw,
- Fundusze Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

Cel operacyjny 4.2.

Rozwój lokalnej przedsiębiorczości

Uzasadnienie celu operacyjnego

Gmina Tarnowo Podgórne jest jednym z liderów rozwoju przedsiębiorczości w Wielkopolsce, znacznie wyróżniając się pod tym względem na tle pozostałych gmin wiejskich w kraju. Rozwojowi przedsiębiorczości sprzyja korzystna lokalizacja geograficzna i bardzo dobre skomunikowanie z miastem Poznań oraz zachodnią granicą Polski, ale przede wszystkim polityka gminy sprzyjająca tworzeniu dogodnych warunków funkcjonowania przedsiębiorstw, w tym zapewnienie zaplecza infrastrukturalnego (uzbrojone grunty inwestycyjne, szkoły techniczne itd.), stosowanie probiznesowych instrumentów ekonomicznych, szeroka działalność promocyjna oraz funkcjonowanie Tarnowskiego Centrum Wspierania Przedsiębiorczości, a także szybka reakcja na zmieniającą się koniunkturę gospodarczą.

Prawie 98% podmiotów gospodarczych w gminie stanowią mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników oraz małe przedsiębiorstwa (10-49 pracowników). Szczególną grupą wśród nich są rodzime przedsiębiorstwa rozwijające produkty i usługi związane z regionem, hołdujące tradycji oraz kulturze Wielkopolski, podkreślające jej unikatowość i specyfikę. Są to przedsiębiorstwa zajmujące się rękodziełem, produktami wytwarzanymi metodami naturalnymi, z wykorzystaniem regionalnie występujących surowców (np. lokalne produkty spożywcze), ale także oferujące spersonalizowane produkty i usługi, czy manufaktury, działalność zawodową, jak również przedsiębiorstwa obsługujące rynek lokalny i regionalny, np. zajmujące się przetwarzaniem odpadów.

Z jednej strony lokalna przedsiębiorczość stanowi ważny element rozwoju gospodarczego gminy, wpływa na jej kondycję finansową i tworzy miejsca pracy, wpływa na jej wizerunek i sprzyja budowaniu tożsamości lokalnej. Z drugiej strony, ze względu na relatywnie wąski rynek zbytu, ograniczone moce produkcyjne, konieczność zatrudnienia specjalistów, wysokie koszty w relacji do przychodów, lokalna przedsiębiorczość wymaga

szczególnego zainteresowania ze strony gminy i wsparcia w zakresie doradztwa biznesowego, m.in. w zakresie pozyskania funduszy zewnętrznych na prowadzenie i rozwój działalności, a także promocji i zwiększaniu rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych.

Działania celu operacyjnego

- Działanie 4.2.1. Promocja lokalnych produktów oraz wspieranie tradycji rzemieślniczych i manufakturowych.**
- Działanie 4.2.2. Rozwój instrumentów i działań wspierających mikro- i małą przedsiębiorczość.**
- Działanie 4.2.3. Promowanie współdziałania i integracji w celu zwiększenia efektywności gospodarki.**
- Działanie 4.2.4. Rozwój otoczenia i wsparcia biznesu.**

Jednym z czynników dalszego rozwoju gospodarczego gminy Tarnowo Podgórne może stać się wprowadzenie na rynek produktów lokalnych o wysokiej jakości i unikatowości oraz wspieranie tradycji rzemieślniczych i manufaktur, w tym tradycji kulinarnych Wielkopolski. Walory gminy sprzyjają rozwojowi tego rodzaju działalności, czego przykładem może być tarnowska winnica, założona w 2010 roku. Potencjał gminy w tym zakresie nie jest jednak do końca wykorzystany. Rozwinięcie w Tarnowie Podgórny rzemiosła, rękodzielnictwa i manufaktur w niszowych dziedzinach może okazać się ważnym elementem wspierającym kulturę Wielkopolski i znaczenie gminy na arenie krajowej i międzynarodowej. Przykładowym działaniem może być wspieranie organizacji wydarzeń promujących produkty lokalne.

W przeciwieństwie do funkcjonujących na terenie gminy wielkich firm z udziałem kapitału zagranicznego, mikro- i małe przedsiębiorstwa zazwyczaj nie są aż tak samodzielne i samowystarczalne. Mają mniejszy dostęp do zasobów (m.in. słabszą zdolność kredytową), a także kanałów dystrybucji, dysponują słabszą siłą przetargową wobec kontrahentów, posiadają niewielki udział w rynku. Są mniej odporne na szoki rynkowe, ich działalność jest obciążona większym ryzykiem. Wymagają więc wielostronnego wsparcia zewnętrznego i rozwoju instrumentów i działań wspierających mikro- i małą przedsiębiorczość. Rekomendowane jest zintensyfikowanie przepływu informacji między przedsiębiorcami a TCWP oraz Urzędem Gminy, w szczególności rozwinięcie zdalnej formy kontaktu z urzędnikami oraz doradcami, m.in. w zakresie możliwości pozyskania zewnętrznych funduszy na rozwój działalności, a także bieżąca aktualizacja informacji gospodarczych na stronie gminy i TCWP, oferowanie szkoleń w formie e-learningu oraz utworzenie bazy danych i informacji gospodarczych, m.in. w zakresie aktualnej bazy lokalowej, zapotrzebowania na pracowników zgłaszanego przez przedsiębiorców, funduszy zewnętrznych. Pod rozważenie należy również wziąć stawki podatków i opłat lokalnych i ustalić

możliwości wprowadzenia ulg czy stawek preferencyjnych w zależności od wielkości przedsiębiorstwa, okresu jego funkcjonowania na rynku i innych kryteriów.

Specyfiką małej przedsiębiorczości jest konieczność współdziałania i integracji w celu zwiększenia efektywności lokalnych przedsiębiorstw. Jedną z możliwości jest powstawanie klastrów gospodarczych, tj. współpracy niezależnych podmiotów wyspecjalizowanych w zbliżonych obszarach działalności w celu osiągnięcia obopólnych korzyści. Podmioty funkcjonujące w ramach klastra mają możliwość realizacji przedsięwzięć znacznie przekraczających ich możliwości indywidualne, rozłożenie ryzyka oraz kosztów działalności na większą liczbę podmiotów, łatwiejszy dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania, dostęp do szerokiej sieci powiązań i kontaktów, transfer wiedzy, technologii i pracowników, zminimalizowanie barier administracyjnych. Innym sposobem może być tworzenie przez lokalnych przedsiębiorców zrzeszeń branżowych (stowarzyszeń, związków) w celu ochrony praw i reprezentowania interesów podmiotów zrzeszonych. Ważną formą integracji są także inicjatywy związane z organizacją wydarzeń gospodarczych, w tym targów produktów regionalnych czy konferencji, integrujących przedsiębiorców z tej samej branży.

Dla rozwoju gospodarczego istotne jest także funkcjonowanie instytucji otoczenia i wsparcia biznesu. Do tej grupy zaliczają się podmioty (firmy, instytucje, towarzyszenia itd.) świadczące usługi w zakresie doradztwa i obsługi przedsiębiorstw (np. doradcy podatkowi, biura rachunkowe, radcy prawni, banki, firmy konsultingowe, szkoleniowe, edukacyjne, agencje badań rynkowych, biura nieruchomości, firmy zajmujące się utylizacją odpadów, transportem, pośrednictwem pracy itd.). Istotną kwestią jest także dostępność terenów inwestycyjnych, obiektów i budynków, parków technologicznych, laboratoriów oraz infrastruktury technicznej i transportowej. Gmina Tarnowo Podgórne oferuje znaczne zasoby uzbrojonych terenów inwestycyjnych, dużą dostępność komunikacyjną, rozbudowaną infrastrukturę techniczną. Na jej terenie znajdują się instytucje, firmy i stowarzyszenia świadczące usługi okołobiznesowe. Niewiele jest jednostek prowadzących badania naukowe, rynkowe i techniczne, a także podmiotów świadczących usługi okołobiznesowe z zakresu konsultingu i szkoleń. Doradztwem biznesowych zajmuje się kilka firm oraz Tarnowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości przy Urzędzie Gminy. W gminie powinny zostać utworzone inkubatory przedsiębiorczości i parki technologiczne oraz ogólnodostępne laboratoria.

Efekty realizacji celu operacyjnego

Gmina Tarnowo Podgórne będzie prowadzić aktywną i zdywersyfikowaną politykę gospodarczą, stwarzającą dogodne warunki do prowadzenia i rozwoju działalności gospodarczej, w tym również lokalnej przedsiębiorczości. Realizacja zadań przewidzianych w ramach celu operacyjnego przyczyni się do umocnienia pozycji konkurencyjnej gminy Tarnowo Podgórne w regionie i kraju, podkreślenia jej unikatowości i rozpoznawalności, tworzenia warunków do rozwoju lokalnego biznesu oraz budowania lokalnej tożsamości.

Mierniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 4.2.1. Promocja lokalnych produktów oraz wspieranie tradycji rzemieślniczych i manufakturowych.	<ul style="list-style-type: none"> – Odsetek i profil podmiotów działających w branży, – Liczba laureatów w regionalnych i ogólnokrajowych konkursach dotyczących produktów lokalnych, rękodzieła itd. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku
Działanie 4.2.2. Rozwój instrumentów i działań wspierających mikro- i małą przedsiębiorczość,	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych mikro- i małych przedsiębiorstw, – Samoocena kondycji mikro- i małych przedsiębiorstw. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku
Działanie 4.2.3. Promowanie współdziałania i integracji w celu zwiększenia efektywności gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba i profil klastrów gospodarczych, – Liczba i skala wydarzeń gospodarczych. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku
Działanie 4.2.4. Rozwój otoczenia i wsparcia biznesu	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba i profil instytucji okołobiznesowych, – Liczba nowopowstałych laboratoriów i parków technologicznych oraz zasięg ich oddziaływania. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku

Beneficjenci

- Lokalni przedsiębiorcy z obszaru gminy,
- Instytucje otoczenia biznesu,
- Mieszkańcy gminy.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności. Cel 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki,
- Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.): Cel szczegółowy II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, Cel szczegółowy III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu,
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku: Cel Strategiczny 1. Wzrost Gospodarczy Wielkopolski Bazujący na Wiedzy Swoich Mieszkańców,
- Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej. Metropolia Poznań 2020: Oś 3. Gospodarka i rynek pracy,

- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania: Przedsiębiorczość – rozwój usług inkubatorów przedsiębiorczości,
- Strategia Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 r: Działanie 3.1. Wsparcie rozwoju gospodarczego powiatu.

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Strategia Rozwoju 2009-2020, Cel Strategiczny 1. Utrzymanie Dotychczasowego Tempa Rozwoju Gospodarczego, 8. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego, 9. Podniesienie poziomu świadomości kulturowej mieszkańców gminy, 10. Restrukturyzacja Rolnictwa,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tarnowo Podgórne 2016-2020,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowo Podgórne.

Komplementarne cele operacyjne

- 4.1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka.
- 4.3. Rynek pracy w aglomeracji poznańskiej.
- 5.3. Budowa marki i promocja wizerunku gminy.

Realizatorzy celu

- Tarnowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości działające przy Urzędzie Gminy Tarnowo Podgórne,
- Tarnowskie Stowarzyszenie Przedsiębiorców,
- Lokalni przedsiębiorcy.

Partnerzy

- Stowarzyszenie Metropolia Poznań,
- Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości,
- Agencje badań rynkowych.

Źródła finansowania

- Budżet gminy,
- Budżet powiatu,
- Budżet państwa,
- Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny,
- Fundusze zagraniczne, np. fundusze Unii Europejskiej, Fundusze Norweskie,
- Fundusze własne przedsiębiorstw.

Cel operacyjny 4.3.**Rynek pracy w aglomeracji poznańskiej****Uzasadnienie celu operacyjnego**

Dzięki aktywnej i ukierunkowanej na rozwój przedsiębiorczości polityce gospodarczej gminy (m.in. uzbrojone tereny inwestycyjne, konkurencyjne stawki podatków lokalnych w stosunku do miasta Poznań i gmin powiatu poznańskiego, działalność Tarnowskiego Centrum Wspierania Przedsiębiorczości, działania promocyjne), a także dogodnej lokalizacji geograficznej oraz infrastrukturze transportowej, Tarnowo Podgórne jest jednym z najważniejszych ośrodków gospodarczych Wielkopolski. Liczba pracujących w przedsiębiorstwach zlokalizowanych w gminie Tarnowo Podgórne znacznie przekracza liczbę ludności w wieku produkcyjnym, a liczba pracujących w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest trzykrotnie wyższa niż w mieście Poznań i prawie czterokrotnie wyższa niż w powiecie poznańskim i województwie wielkopolskim. Gmina, oprócz tego że zapewnia miejsca pracy swoim mieszkańcom, stanowi miejsce zatrudnienia m.in. dla wielu mieszkańców Poznania, powiatu poznańskiego i powiatu szamotulskiego, z których do pracy w Tarnowie Podgórny przyjeżdża ponad 11 tys. osób.

Gmina Tarnowo Podgórne stanowi zatem ponadlokalny rynek pracy i ważne miejsce na mapie Wielkopolski. Podejmując odpowiednio ukierunkowane działania, może w przyszłości stać się wiodącym rynkiem pracy w obszarze aglomeracji poznańskiej. Dotychczasowe działania gminy przynoszą wymierne rezultaty w postaci szybkiego tempa rozwoju gospodarczego. Ich uzupełnienie i wzbogacenie przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności gminy i efektywności przedsiębiorstw. Jest odpowiedzią na zmieniające się potrzeby współczesnego rynku pracy, wynikające z globalizacji, rozwoju nowoczesnych form zatrudnienia i komunikacji, rosnących wymagań pracodawców i oczekiwań pracowników, większej dostępności do edukacji i możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych itd.

Działania celu operacyjnego

Działanie 4.3.1. Zwiększenie mobilności siły roboczej.

Działanie 4.3.2. Rozwijanie działalności informacyjno-promocyjnej rynku pracy.

Działanie 4.3.3. Rozwój nowoczesnych form zatrudnienia.

Działanie 4.3.4. Rozwój usług z zakresu HRM i podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Zwiększenie mobilności siły roboczej pozwoliłoby przezwyciężyć strukturalny niedobór pracowników, w szczególności produkcyjnych, z wykształceniem zawodowym i technicznym. Z tego względu tarnowscy przedsiębiorcy zatrudniają pracowników z poza gminy. Ponad 60% przyjezdnych do pracy w gminie Tarnowo Podgórne to mieszkańcy Poznania, a w ostatnich latach obserwuje się również napływ siły roboczej z Ukrainy. Z tego względu rekomenduje się rozwój połączeń komunikacyjnych, które zapewniłyby lepsze skomunikowanie Poznania i powiatu poznańskiego z gminą Tarnowo Podgórne, w tym

rozszerzenie sieci połączeń komunikacyjnych i ich odpowiednią częstotliwość oraz dogodne godziny kursów. Ważny jest także rozwój infrastruktury społecznej. Wynika on z konieczności organizacji opieki nad dziećmi osób przyjeżdżających do pracy w gminie, w tym tworzenie przyzakładowych żłobków i przedszkoli, a także zapewnienie opieki poza zwyczajowymi godzinami pracy, ze względu na to że wiele osób zatrudnionych w gminie wykonuje pracę zmianową. Ważny jest również rozwój hoteli pracowniczych, szczególnie dla pracowników z Ukrainy oraz pracowników kontraktowych.

Rozwijanie działalności informacyjno-promocyjnej rynku pracy jest uzasadnione dynamicznym rozwojem przedsiębiorczości w gminie Tarnowo Podgórne oraz rosnącym zapotrzebowaniem na pracowników zgłaszanym przez firmy. Powoduje to konieczność usprawnienia przepływu informacji na rynku pracy i działalności promującej firmy zlokalizowane na terenie gminy. W tym celu rekomenduje się utworzenie platformy wymiany informacji rynkowych, zawierającej bazę danych tarnowskich pracodawców oraz zgłaszanych przez nich ofert pracy, a także sprawny mechanizm przeszukiwania bazy i kojarzenia ofert z pracownikami. Konieczna byłaby również koordynacja, polegająca na pozyskiwaniu od pracodawców informacji dotyczących aktualnego zapotrzebowania na pracowników oraz pośredniczeniu w udostępnianiu tych ofert odpowiednim wydziałom uczelni wyższych, szkołom technicznym, językowym itd. Platforma ta powinna również zawierać informacje o szkoleniach Tarnowskiego Centrum Wspierania Przedsiębiorczości czy Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu, skierowanych do pracodawców i pracowników, informacje na temat funduszy zewnętrznych na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej i aktualnych konkursów, a także dane na temat aktualnie dostępnych terenów inwestycyjnych, lokali użytkowych, działek budowlanych itd.

Wraz z rozwojem nowoczesnej technologii informatycznej i telekomunikacyjnej, postępem w nauce i globalizacją gospodarczą pojawiają się – komplementarne w stosunku do tradycyjnych form zatrudnienia – elastyczne formy zatrudnienia. Zaliczają się do nich: telepraca, *job-sharing* (podział stanowiska pracy), *work-sharing* (dzielenie pracy), subkontrakt, samozatrudnienie, kontrakty menedżerskie, umowy na czas określony, zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy, umowy o dzieło i umowy zlecenie, leasing pracowniczy (wypożyczenie pracowników), zatrudnienie przez agencje pracy tymczasowej, zatrudnienie rotacyjne, umowa agencyjna, itd. Ich wykorzystanie może być bardzo ważnym czynnikiem rozwoju rynku pracy w gminie Tarnowo Podgórne. Adresowane są one bowiem zazwyczaj do określonych grup społecznych, przede wszystkim do osób uczących się i studiujących oraz osób wychowujących dzieci (łatwiejsze łączenie życia osobistego ze sferą zawodową), osób niepełnosprawnych, rencistów i emerytów (którzy np. nie mogą podjąć pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, bądź pracy zmianowej), emigrantów słabo znających język polski, czy osób poszukujących dodatkowych źródeł dochodów. Pracodawcom umożliwiają one lepszą organizację pracy oraz ograniczenie jej kosztów, a także większe pole manewru w zakresie dostosowania stanu i struktury zatrudnienia do potrzeb firmy, maksymalne wykorzystanie potencjału pracy zatrudnionych oraz ograniczenie kosztów i nakładów na szkolenia, rekrutację, selekcję i dobór pracowników.

Mimo rosnącej liczby przedsiębiorstw w Tarnowie Podgórny i ich intensywnego rozwoju, a tym samym rosnącego zapotrzebowania na pracowników, w gminie słabo rozwinięty jest sektor usług w zakresie pośrednictwa pracy i pośrednictwa zawodowego, a także usług szkoleniowych i konsultingowych. Niezbędny jest więc rozwój na terenie gminy usług z zakresu HRM (*Human Resources Management*) i podnoszenia kwalifikacji zawodowych, a w szczególności agencji zajmujących się sprawnym kojarzeniem ofert pracy tarnowskich przedsiębiorstw z potencjalnymi pracownikami, gromadzących informacje o szkoleniach zawodowych i kształceniu ustawicznym oferowanym przez wielkopolskie uczelnie. Wsparciem dla lokalnej gospodarki będzie również rozszerzanie działalności przez firmy przeprowadzające audyty kompetencji, okresowe oceny pracowników, badania satysfakcji i opinii pracowników, prowadzące działalność konsultingową w zakresie systemów motywacyjnych, systemów wynagrodzeń, usprawnienia organizacji pracy, komunikacji wewnętrznej jak również oferujące szkolenia, kursy i warsztaty, m.in. w zakresie nowoczesnych metod rozwoju i podwyższenia efektywności pracowników (np. *coaching*, *mentoring*), czy zajmujące się organizacją imprez służbowych.

Efekty realizacji celu operacyjnego

Efektem działań w ramach celu operacyjnego będzie umocnienie pozycji gminy Tarnowo Podgórne na wielkopolskim rynku pracy. Rosnące wymagania tarnowskich pracodawców zostaną zaspokojone przez zwiększoną podaż, w tym mobilność pracowników, polepszenie informacji o rynku pracy oraz rozwój nowoczesnych form zatrudnienia. Gmina zyska większą niezależność rynku pracy w stosunku do miasta Poznań i zwiększy swoją atrakcyjność jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej i wykonywania pracy.

Mierniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 4.3.1. Zwiększenie mobilności siły roboczej.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób przyjeżdżających do pracy w gminie Tarnowo Podgórne, – Liczba połączeń komunikacyjnych do gminy Tarnowo Podgórne z Poznania i powiatu poznańskiego. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 4.3.2. Rozwijanie działalności informacyjno-promocyjnej rynku pracy.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba firm przekazujących informacje na platformę informacyjną, – Liczba osób odwiedzających platformę informacyjną. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 4.3.3. Rozwój nowoczesnych form	<ul style="list-style-type: none"> – Rodzaj i skala elastycznych form zatrudnienia, z jakich 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
zatrudnienia.	korzystają tarnowscy przedsiębiorcy, – Liczba osób wykonujących pracę w innej formie niż tradycyjna.	najmniej do 2030 roku.
Działanie 4.3.4. Rozwój usług z zakresu HRM i podnoszenia kwalifikacji zawodowych.	– Liczba firm zajmujących się w gminie Tarnowo Podgórne szeroko rozumianym HRM, – Zakres prowadzonej działalności przez te firmy i kierunki rozwoju.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Beneficjenci

- Przedsiębiorcy z obszaru gminy,
- Pracownicy wykonujący pracę w gminie Tarnowo Podgórne,
- Potencjalni przedsiębiorcy i pracownicy.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności: Cel 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”,
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku: Cel operacyjny 1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia, Cel operacyjny 1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy,
- Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej. Metropolia Poznań 2020: Oś 3. Gospodarka i rynek pracy,
- Strategia Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 r: Działanie 3.2.Promocja zatrudnienia i przeciwdziałanie bezrobociu.

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Strategia Rozwoju 2009-2020, Cel Strategiczny 1. Utrzymanie Dotychczasowego Tempa Rozwoju Gospodarczego,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tarnowo Podgórne 2016-2020.

Komplementarne cele operacyjne

- 3.1. Bogactwo oferty wychowawczej i edukacyjnej.
- 4.1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka.
- 4.2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

Realizatorzy celu

- Tarnowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości działające przy Urzędzie Gminy Tarnowo Podgórne,
- Tarnowscy przedsiębiorcy,
- Potencjalni przedsiębiorcy, m.in. firmy zajmujące się HRM, firmy transportowe.

Partnerzy

- Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu,
- Stowarzyszenie Metropolia Poznań.

Źródła finansowania

- Budżet gminy,
- Budżet powiatu,
- Budżet państwa,
- Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny,
- Fundusze zagraniczne, np. fundusze Unii Europejskiej, Fundusze Norweskie,
- Fundusze własne przedsiębiorstw.

CEL STRATEGICZNY V

GMINA OBYWATELSKA I DOBRZE ZARZĄDZANA

Cele operacyjne

5.1.	Sprawny samorząd i profesjonalna administracja.
5.2.	Współpraca ze społeczeństwem obywatelskim i samorządami.
5.3.	Budowa marki i promocja wizerunku gminy.

Wizja samorządu gminy 2030. Gmina Tarnowo Podgórne jest dobrze zarządzana, otwarta na współpracę, nowe idee i ludzi. Gmina w perspektywie 2030 r. to samorząd stawiający na usieciowienie i współdziałanie różnych podmiotów społecznych i gospodarczych działających w gminie i dla dobra gminy. To samorząd lokalny charakteryzujący się innowacyjnością, kreatywnością, otwartością na postawy, poglądy i pomysły zarówno mieszkańców, jak i przybyszów z Polski i z zagranicy. Otwarty na nowe technologie, inwestorów, nowoczesne koncepcje zarządzania oraz oddolną aktywność i inicjatywy społeczne. Zaangażowany we współpracę w ramach aglomeracji poznańskiej, wzmacniający jej potencjał demograficzny, ofertę edukacyjną, rynek pracy i mieszkalnictwa, potencjał usług i walory rekreacyjno-turystyczne. Gmina jest otwarta na partycypację społeczną w zarządzaniu, inicjatywy mieszkańców, środowiska twórcze, organizacje gospodarcze i pozarządowe. Samorząd gminy promuje lokalne zasoby i ogólnoludzkie wartości takie jak tolerancja wobec odmienności kultur i światopoglądów, sprawiedliwość, integracja i partycypacja społeczna, wolontariat, współpraca terytorialna, postawy proekologiczne, społeczna odpowiedzialność biznesu oraz partnerstwo publiczno-prywatne. Gmina jest także solidarna tak w dążeniu do rozwoju jak i w sytuacjach kryzysowych, w partnerstwie jak i w potrzebie, z samorządami w kraju i za granicą. Proeuropejskie myślenie i działanie zapewniają mieszkańcom gminy czerpanie korzyści płynących z integracji europejskiej, dostęp do funduszy UE, europejskiej przestrzeni i gwarantuje im europejskie standardy zarządzania i organizacji życia społecznego.

Cel operacyjny 5.1.

Sprawny samorząd i profesjonalna administracja

Uzasadnienie celu operacyjnego

Sprawne zarządzanie jest niezbędnym czynnikiem prawidłowego funkcjonowania jednostki samorządowej i prowadzenia ambitnej polityki rozwoju lokalnego. Najważniejszymi organami gminy Tarnowo Podgórne są Wójt Gminy i Rada Gminy. Jednak kadra zarządzająca i administracyjna składa się poza tym w rzeczywistości z liczącego kilkaset osób korpusu pracowników urzędu gminy, gminnych jednostek organizacyjnych oraz spółek komunalnych. Praca gminnej administracji jest dobrze odbierana przez mieszkańców („Badanie opinii mieszkańców gminy Tarnowo Podgórne o warunkach życia i oczekiwaniach wobec administracji samorządowej”, 2019). Gmina może także pochwalić się osiągnięciami w zakresie rozwoju usług administracyjnych online (e-administracja), jednak potrzeby w tym zakresie i potencjał dalszych działań wydają się jeszcze dużo większe. Miarą sukcesu w zarządzaniu gminą jest jej znakomita na tle reszty kraju sytuacja finansowa, szczególnie w zakresie dochodów własnych. Wyzwaniem jest jednak odpowiednie zaplanowanie wydatków gminy, w tym szczególnie inwestycyjnych, w dłuższej perspektywie czasowej. Zadanie to nabiera wyjątkowego znaczenia wobec możliwych perturbacji finansowych

związanych ze skutkami pandemii COVID-19, które mogą dotknąć nawet tak budżetowo silne gminy jak Tarnowo Podgórne.

Działania celu operacyjnego

Działanie 5.1.1. Stabilny rozwój kadry zarządzającej i administracyjnej.

Działanie 5.1.2. Rozszerzanie technik i usług e-administracji.

Działanie 5.1.3. Wypracowanie priorytetów inwestycyjnych w perspektywie możliwości uzyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych.

Utrzymanie dobrych ocen mieszkańców wobec pracy administracji gminnej wymaga jej stabilizacji kadrowej oraz dalszego rozwoju jakościowego, mierzonego kompetencjami pracowników. Istotnym elementem systemu motywacyjnego jest utrzymanie odpowiedniego poziomu wynagrodzeń kadry. W gminach z rozwiniętym rynkiem pracy, takich jak Tarnowo Podgórne, niezbędne jest utrzymywanie atrakcyjniejszego niż w innych jednostkach samorządowych poziomu wynagrodzeń dla przyciągnięcia kompetentnych pracowników do administracji samorządowej, wobec potencjalnie dużej konkurencji ze strony pracodawców prywatnych. Równie ważnym zadaniem jest stałe podnoszenie kompetencji administracji, m.in. poprzez szkolenia i kursy, szczególnie w obliczu pojawiających się nowych wyzwań zarządzania gminą i obsługi mieszkańców oraz wciąż zmieniających się przepisów prawa.

Z punktu widzenia mieszkańców gminy jednym z najważniejszych wyzwań strategicznych jest rozwój technik teleinformatycznych ułatwiających obsługę administracyjną klientów urzędu gminy. Ta forma świadczenia usług administracyjnych nabrała niespodziewanie dodatkowego znaczenia w związku z pandemią Covid-19, powodując konieczność zwiększenia intensywności i przyspieszenia działań związanych z e-administracją w gminie. Pozytywne doświadczenia związane z obsługą on-line mogą na trwale zachęcić mieszkańców do korzystania z tej formy komunikacji z administracją gminną, co może przynieść istotne oszczędności czasowe i materiałowe, przyczyniając się do zwiększenia efektywności działania w tej dziedzinie.

Sprawne zarządzanie gminą jest w bardzo dużym stopniu związane z przemyślanym i adekwatnym do potrzeb kierowaniem strumienia wydatków budżetowych na odpowiednie dziedziny zadań bieżących gminy oraz przedsięwzięcia inwestycyjne. Szczególnie w zakresie tych ostatnich niezbędne jest wypracowanie długofalowych programów inwestycyjnych, konsekwentnie realizowanych w kolejnych latach budżetowych. Kluczowym wyzwaniem na pierwsze lata realizacji strategii będzie umiejętne powiązanie priorytetów inwestycyjnych gminy z pojawiającymi się możliwościami uzyskania zewnętrznego dofinansowania na ich realizację, szczególnie wobec nowej perspektywy budżetowej Unii Europejskiej. Skala wzmocnienia dochodów własnych gminy o dodatkowe środki europejskie przesądzi o zakresie realizowanego w najbliższej dekadzie programu inwestycyjnego.

Efekty realizacji celu operacyjnego

Gmina Tarnowo Podgórne będzie dysponować najbardziej profesjonalną i najlepiej wynagradzaną kadrą zarządczą i administracyjną spośród wszystkich gmin powiatu poznańskiego. Znacząca część obsługi administracyjnej będzie odbywać się online, co znacząco usprawni i skróci związane z tym procedury. Szeroki zakres oferowanych usług i proste sposoby korzystania z nich sprawiają, że zdecydowana większość mieszkańców będzie preferować tę formę komunikacji z urzędem gminy. Wypracowany i realizowany przez gminę program inwestycyjny będzie w bardzo dużym stopniu wspierany przez środki finansowe pochodzące ze źródeł zewnętrznych.

Mierniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 5.1.1. Stabilny rozwój kadry zarządzającej i administracyjnej.	<ul style="list-style-type: none"> Przeciętny poziom wynagrodzeń w urzędzie gminy i gminnych jednostkach organizacyjnych w stosunku do średniej dla powiatu poznańskiego, Liczba szkoleń i kursów ukończonych przez pracowników administracji. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku
Działanie 5.1.2. Rozszerzanie technik i usług e-administracji.	<ul style="list-style-type: none"> Liczba klientów korzystających z usług e-administracji, Udział spraw załatwianych w formie on-line. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku
Działanie 5.1.3. Wypracowanie priorytetów inwestycyjnych w perspektywie możliwości uzyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych.	<ul style="list-style-type: none"> Wysokość pozyskanych środków zewnętrznych na przedsięwzięcia inwestycyjne. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku

Beneficjenci

- Mieszkańcy gminy,
- Pracownicy urzędu gminy, gminnych jednostek organizacyjnych, spółek komunalnych.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.): Cel szczegółowy III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu,
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku: Cel Strategiczny 4. Wzrost Skuteczności Wielkopolskich Instytucji i Sprawności Zarządzania Regionem,

- Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej. Metropolia Poznań 2020: Oś 5. Zintegrowane zarządzanie i marketing terytorialny,
- Strategia Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 r: Cel strategiczny 5. Rozwój przyjaznej administracji, współpraca samorządowa i kształtowanie wizerunku powiatu poznańskiego.

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Tarnowo Podgórne na lata 2020-2029.

Komplementarne cele operacyjne

5.2. Współpraca ze społeczeństwem obywatelskim i samorządami.

5.3. Budowa marki i promocja wizerunku gminy.

Realizatorzy celu

- Wójt Gminy,
- Sekretarz Gminy,
- Pracownicy urzędu gminy, gminnych jednostek organizacyjnych, spółek komunalnych.

Źródła finansowania

- Budżet gminy,
- Fundusze Unii Europejskiej.

Cel operacyjny 5.2.

Współpraca ze społeczeństwem obywatelskim i samorządami

Uzasadnienie celu operacyjnego

Zmiana generalnego podejścia do zarządzania terytorialnego wiąże się z przemodelowaniem struktur instytucjonalno-organizacyjnych na poziomie lokalnym, co określane bywa jako przejście do modelu współzarządzania publicznego (*public governance*). Koncepcję tę można również nazwać za prof. J. Hausnerem „rządzeniem interaktywnym”. Oznacza ona zacieranie granic między sektorem publicznym a prywatnym oraz zwiększenie znaczenia współpracy administracji z innymi podmiotami. W systemie współzarządzania najważniejsi aktorzy są od siebie wzajemnie zależni i uzupełniają się. W szczególności ważną rolę odgrywa współdziałanie władz gminy ze środowiskiem przedsiębiorców i organizacjami pozarządowymi. Aby osiągnąć potencjał niezbędny do sprawnego działania na poziomie lokalnym powinny tworzyć się sieciowe koalicje, w których legitymacja polityczna pochodzi od władz samorządowych wyłanianych w demokratycznych wyborach, zasoby finansowe i gospodarcze czerpane są często od środowisk biznesowych,

a dodatkowej akceptacji społecznej poszukuje się we współpracy z organizacjami pozarządowymi i oddolnymi ruchami mieszkańców. Istotną część lokalnych zadań publicznych gmina może również wykonywać w kooperacji z innymi jednostkami samorządowymi różnych szczebli. Współpraca taka jest szczególnie istotna w obszarach metropolitalnych, co przyczyniło się do powstania i rozwoju koncepcji współzarządzania metropolitalnego (*metropolitan governance*). W jej założeniach, budowanie nowych metropolitalnych rozwiązań instytucjonalno-organizacyjnych ma na celu przede wszystkim ograniczenie naturalnej wewnętrznej rywalizacji jednostek lokalnych w ramach obszaru funkcjonalnego na rzecz współpracy w budowaniu przewagi konkurencyjnej nad innymi regionami miejskimi. W skali krajowej, w obliczu tendencji recentralizacyjnych, coraz większego znaczenia nabiera solidarna współpraca jednostek terytorialnych poprzez organizacje ogólnopolskie, reprezentujące ogół interesów samorządowych.

Działania celu operacyjnego

Działanie 5.2.1. Zwiększanie zaangażowania obywateli w sprawy gminy.

Działanie 5.2.2. Rozwój e-partycypacji.

Działanie 5.2.3. Zaangażowanie w pogłębienie integracji Metropolii Poznań.

Działanie 5.2.4. Wykorzystywanie sieci kontaktów partnerskich oraz udziału w krajowych i regionalnych organizacjach samorządowych.

W koncepcji współzarządzania publicznego mieszkańcy jednostki terytorialnej, zorganizowani zarówno w stowarzyszenia, jak i w luźniejsze formy aktywności obywatelskiej, są kluczowymi partnerami dla władz samorządowych w kreowaniu i realizacji polityki rozwoju lokalnego. Gmina Tarnowo Podgórne prowadzi jak dotąd taką współpracę w sposób zinstytucjonalizowany i konsekwentny za pomocą różnorodnych instrumentów organizacyjnych, w szczególności poprzez coroczne programy współpracy z organizacjami pozarządowymi. Należy dążyć do stałego zwiększania zakresu realizowanych w ten sposób zadań i wysokości przeznaczanych na współpracę środków.

Instrumentem w większym stopniu angażującym bezpośrednio mieszkańców we współdecydowanie o podejmowanych w gminie przedsięwzięciach jest Budżet Inicjatyw Społecznych (BIS), wpisujący się w ideę tzw. budżetu partycypacyjnego. W ramach budżetu mogą być zgłoszone projekty prospołeczne, realizujące zadania własne gminy. Projekty mają dotyczyć działań o charakterze kulturalnym, sportowym, prorodzinnym oraz promującym gminę, niewytwarzających środków trwałych. Zgłaszane projekty nie mogą dotyczyć inwestycji. Aktualny poziom finansowania BIS (25 tys. zł na edycję) jest za skromny jak na możliwości finansowe gminy. Należy rekomendować rozszerzenie tego instrumentu w zakresie przedmiotowym i budżetowym. Oprócz przeprowadzania głosowania nad projektami BIS w formie internetowej gmina powinna wdrażać również dalsze instrumenty przeprowadzania konsultacji społecznych w formie *online* (e-partycypacja), szczególnie przy wykorzystaniu metod PPGIS (*Public Participation Geographic Information System*). Poprzez

integrację z aplikacjami mapowymi pozwalają one precyzyjnie lokalizować w przestrzeni zagadnienia będące przedmiotem konsultacji, co ma szczególne znaczenie w debacie społecznej nad problemami zagospodarowania przestrzennego gminy.

Konieczność pogłębienia współpracy gminy Tarnowo Podgórne z podmiotami zewnętrznymi zachodzi także w relacjach z innymi jednostkami samorządowymi. Szczególnie w skali metropolitalnej (aglomeracja poznańska – Metropolia Poznań) istnieje silna potrzeba kooperacji w sferze zarządzania rozwojem przestrzennym oraz infrastrukturą publiczną, wspólnego wykonywania zadań publicznych gminy, w tym także świadczonych bezpośrednio mieszkańcom, jak również koordynacji działań marketingowych i promocyjnych. Podstawową platformą takiej integracji jest Stowarzyszenie Metropolia Poznań, w którym gmina Tarnowo Podgórne jest aktywnym członkiem, a Wójt Gminy pełni funkcję Wiceprezesa Zarządu – jako przedstawiciel wójtów i burmistrzów całej Metropolii.

W licznych raportach na temat integracji metropolitalnej w Polsce (m.in. Instytut Rozwoju Miast) Metropolia Poznań wskazywana jest jako krajowy lider współpracy, jednak inne miejskie obszary funkcjonalne poczyniły w ostatnich latach także bardzo znaczące postępy dzięki inicjatywie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Pozycja Metropolii Poznań jako lidera procesu może być więc w niedługim czasie zakwestionowana, o ile nie zostanie nadana odpowiednia dynamika dalszym działaniom w ramach Stowarzyszenia. Integracja metropolitalna w obszarze funkcjonalnym Poznania od początku opierała się o trzech podstawowych aktorów: miasto Poznań, powiat poznański oraz wójtów i burmistrzów gmin. Ta ostatnia grupa nie posiada tak wyrazistego jednoosobowego przywództwa jak miasto i powiat, jednak to od postawy gmin podmiejskich zależy w dużej mierze przyszłość obszaru metropolitalnego. Gmina Tarnowo Podgórne ma wszelkie predyspozycje ku temu, aby stanąć na czele równoważącej wpływ Prezydenta Poznania i Starosty Poznańskiego koalicji gmin dążących do pogłębienia i rozszerzenia współpracy metropolitalnej, przy poszanowaniu podmiotowości wszystkich zaangażowanych w nią podmiotów.

Oprócz współpracy w ramach Metropolii Poznań zaangażowanie gminy Tarnowo Podgórne w kooperację terytorialną powinno mieć miejsce także w skali międzynarodowej, krajowej i regionalnej. Gmina Tarnowo Podgórne na niwie krajowej i regionalnej jest członkiem Związku Gmin Wiejskich RP oraz Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Wielkopolski. Posiada również sieć gmin partnerskich w Polsce, Niemczech, Holandii i na Litwie. W najbliższych latach strategicznym wyzwaniem dla gminy jest odpowiednie wykorzystanie powstałej sieci współpracy. Jej celem powinna być przede wszystkim reprezentacja wspólnych interesów samorządowych (poprzez lobbying legislacyjny i inwestycyjny), pozyskiwanie wiedzy (wymiana doświadczeń) oraz budowanie integracji i solidarności społecznej w wymiarze europejskim, międzyregionalnym i regionalnym.

Efekty realizacji celu operacyjnego

W efekcie realizacji celu operacyjnego mieszkańcy gminy zostaną wielowymiarowo włączeni w procesy zarządzania gminą i współdecydowanie o kierunkach jej rozwoju.

W konsultacjach społecznych w szeroki sposób wykorzystywane będą narzędzie partycypacji elektronicznej, poszerzające krąg osób aktywnie biorących udział w debacie społecznej na ważne dla gminy tematy. Gmina Tarnowo Podgórne stanie się rzecznikiem pogłębianie integracji w ramach Metropolii Poznań, stając się naturalnym liderem gmin podmiejskich jako najsilniejsza gospodarczo jednostka lokalna wokół Poznania. Sieć współpracy partnerskiej i instytucjonalnej na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym będzie stale wykorzystywana do pozyskiwania wartościowych doświadczeń w zakresie zarządzania gminą i lobbowania na rzecz ważnych dla Tarnowa Podgórnego rozwiązań prawnych i ponadlokalnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

Mierniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 5.2.1. Zwiększanie zaangażowania obywateli w sprawy gminy.	<ul style="list-style-type: none"> – Frekwencja w wyborach samorządowych, – Wysokość środków w programie współpracy z organizacjami pozarządowymi, – Liczba głosujących w Budżecie Inicjatyw Społecznych. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 5.2.2. Rozwój e-partycypacji.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba procesów konsultacji społecznych, w których zastosowano narzędzia e-partycypacji. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 5.2.3. Zaangażowanie w pogłębienie integracji Metropolii Poznań.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba projektów realizowanych w ramach Metropolii Poznań. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 5.2.4. Wykorzystywanie sieci kontaktów partnerskich oraz udziału w krajowych i regionalnych organizacjach samorządowych.	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba spraw, w których zapadły korzystne dla gminy rozstrzygnięcia dzięki współpracy samorządowej, – Liczba kontaktów (wizyty, wymiany, itd.) z gminami partnerskimi. 	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Beneficjenci

- Mieszkańcy gminy,
- Mieszkańcy Metropolii Poznań,
- Pracownicy urzędu gminy, gminnych jednostek organizacyjnych, spółek komunalnych.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.): Cel szczegółowy III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu,
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku: Cel Strategiczny 4. Wzrost Skuteczności Wielkopolskich Instytucji i Sprawności Zarządzania Regionem,
- Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej. Metropolia Poznań 2020: Oś 5. Zintegrowane zarządzanie i marketing terytorialny,
- Strategia Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 r: Cel strategiczny 5. Rozwój przyjaznej administracji, współpraca samorządowa i kształtowanie wizerunku powiatu poznańskiego.

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Gminne programy współpracy z organizacjami pozarządowymi (coroczne).

Komplementarne cele operacyjne

3.3. Włączenie społeczne.

5.1. Sprawny samorząd i profesjonalna administracja.

5.3. Budowa marki i promocja wizerunku gminy.

Realizatorzy celu

- Wójt Gminy,
- Pracownicy urzędu gminy, gminnych jednostek organizacyjnych, spółek komunalnych.

Źródła finansowania

- Budżet gminy,
- Środki Stowarzyszenia Metropolia Poznań,
- Środki krajowych i regionalnych organizacji samorządowych,
- Fundusze Unii Europejskiej.

Cel operacyjny 5.3.

Budowa marki i promocja wizerunku gminy

Uzasadnienie celu operacyjnego

Jednostki samorządu terytorialnego muszą zwracać coraz więcej uwagi na kwestie marketingu terytorialnego, tak w bliskim otoczeniu, w przypadku gminy Tarnowa Podgórnego jest nim aglomeracja poznańska, jak i w regionie i całej Polsce oraz za granicą, w tym w szczególności w krajach skąd pochodzą obecni i potencjalni inwestorzy oraz mieszkańcy. Z punktu widzenia kierunków działań marketingowych konieczny jest zarówno

marketing wewnętrzny jak i zewnętrzny. Marketing wewnętrzny nakierowany jest na własnych mieszkańców i środowiska opiniotwórcze, by kształtować dobrą współpracę między nimi a administracją samorządową. Marketing zewnętrzny ma na celu przyciągnięcie do gminy potencjalnych inwestorów, mieszkańców, turystów, uczniów i innych usługobiorców, użytkowników zasobów produkcyjno-usługowych gminy. Marketing wewnętrzny wzmacnia endogeniczny potencjał gminy, a marketing zewnętrzny ma promować ten potencjał na zewnątrz. W działaniach marketingowych podstawą kształtowania wyrazistego i rozpoznawalnego wizerunku jest dążenie do zbudowania silnej marki gminy, opartej na walorach i atrybutach lokalnych potencjałów.

Mimo dużej rozpoznawalności gminy i wykształcenia jej wizerunku jako gminy sukcesu, co poparte zostało wysokimi pozycjami gminy w różnych rankingach samorządowych i biznesowych (np. w 2020 r. gmina zajęła prestiżowe 3 miejsce w Rankingu Zrównoważonego Rozwoju Jednostek Samorządu Terytorialnego), budowa marki i wizerunku gminy jest stałą koniecznością. Gmina Tarnowo Podgórne od ponad 10 lat konsekwentnie realizuje własną strategię marketingową. Jest to działanie ze wszech miar konieczne, z uwagi na zjawisko zarówno konkurencji jak i współpracy, które nie ograniczają się tylko do środowiska biznesowego, inwestorów gospodarczych, developerów mieszkaniowych, ale także dotyczą usług sektora publicznego takich jak administracja, kultura, zdrowie, sportu turystyki, w których to dziedzinach gmina chce odgrywać kluczową rolę w aglomeracji poznańskiej i zachodniej Wielkopolsce. Rozpoznawalność gminy na zewnątrz, kreowanie jej wizerunku jako dobrego miejsca zamieszkania, pracy, prowadzenia biznesu, korzystania z różnorodnych usług i wypoczynku staje się obecnie nie tylko fakultatywnym, ale i obowiązkowym działaniem władz samorządowych, wespół z lokalną społecznością i reprezentantami różnych środowisk.

Działania celu operacyjnego

Działanie 5.3.1. Budowa silnej marki gminy.

Działanie 5.3.2. Promocja dobrego wizerunku gminy.

Realizacja celów operacyjnych zakłada kontynuację umacniania marki gminy oraz jej promocji. Gmina Tarnowo Podgórne świadoma ww. celów od lat wdraża własną strategię marketingową. Pierwsza Strategia Promocji Gminy Tarnowo Podgórne została opracowana w 2009 r. W 2015 r. powstała Strategia Komunikacji Gminy Tarnowo Podgórne. Strategia Gminy Tarnowo Podgórne do 2030 zakłada kontynuację tych działań w oparciu o wypracowane wcześniej strategie marketingowe, z możliwością ich aktualizacji w związku z nowymi okolicznościami takimi jak: nowe inwestycje w gminie, zmiany funkcji pojawiające się nowe formy usług społecznych, w tym kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych, zdrowotnych. Zakłada się realizację dwóch działań o charakterze strategicznym:

- Budowa silnej marki gminy - poprzez wzmacnianie lokalnych potencjałów i ich uspołnienie zarówno w odniesieniu do własnych mieszkańców jak i podmiotów zewnętrznych,
- Promocja dobrego wizerunku gminy - poprzez zdywersyfikowane kanały informacji i komunikacji, od tradycyjnych po nowoczesne, w tym w szczególności media elektroniczne, obecne i nowe portale społecznościowe.

Chcąc wyraźniej komunikować atrybuty marki Tarnowa Podgórnego, podtrzymuje się w działalności promocyjnej zapis nazwy TARNOWO PODGÓRNE wraz ze sloganem POZIOM WYŻEJ oraz symbolem gryfa zaczerpniętego z herbu. W trakcie konsultacji społecznych, mieszkańcy i przedsiębiorcy reprezentujący sektor MŚP wskazali potrzebę uzupełnienia komunikacji gminy z otoczeniem o nowy slogan POZIOM BLIŻEJ. Hasło POZIOM WYŻEJ adresowane jest przede wszystkim do większego biznesu, prężnych inwestorów i powiązanych z tym działań strategicznych gminy. Drugie hasło promocyjne POZIOM BLIŻEJ kierowane jest do mieszkańców a także do drobnej, rodzinnej przedsiębiorczości. Aktualne podejście do kwestii budowy marki gminy Tarnowo Podgórne zakłada jeszcze silniejsze zaangażowanie organizacji społecznych i akcentowanie oddolnej aktywności społecznej, budującej wspólnotę lokalną. Wzmacnianie identyfikacji wizualnej realizowane jest poprzez konsekwentne używanie kolorystyki akcentującej: czerwień – rozwój i biznes, zieleń – sprawy mieszkańców, żółty – inne działania, np. o charakterze innowacyjnym.

Promocja jako instrument marketingu terytorialnego obejmuje różne sposoby komunikowania się z rynkowym otoczeniem gminy i realizacji strategicznego kształtowania jej wizerunku. W ocenie efektów tych działań konieczne jest zatem uwzględnienie poziomu społecznej akceptacji i identyfikacji z kreowanym wizerunkiem oraz sposobów ich promocji (kampanie reklamowe, przekaz medialny, lokowanie loga, hasła na produktach lokalnych - *product placement*). Jako podstawowy kanał informowania o gminie w każdej sferze jej funkcjonowania wskazane są instrumenty wizualne (witacze, reklama outdoorowa: banery, plakaty, postery itp.), organizacja imprez lokalnych, w tym cyklicznych jak lokalne święta, media tradycyjne (radio i telewizja, prasa lokalna i regionalna, biznesowa prasa krajowa) oraz elektroniczne (w tym portale urzędu gminy i jego jednostek, media społecznościowe). Marka jak miało to dotąd miejsce, wykorzystywana w promocji wizerunku gminy i do przekazywania zaplanowanej informacji do określonych grup odbiorców. Ze względu na założone cele promocyjne ww. strategii marketingowych, wyróżnia się podstawowe kategorie odbiorców:

- obecni i potencjalni mieszkańcy gminy Tarnowo Podgórne,
- lokalni przedsiębiorcy,
- uczestnicy łańcucha mieszkaniowego (deweloperzy, banki, biura nieruchomości, firmy budowlane itp.),
- obecni i potencjalni inwestorzy (przemysł, logistyka, usługi otoczenia biznesu itp.),
- otoczenie samorządowe,
- osoby przyjezdne, turyści, rekreacji, uczestnicy gminnych wydarzeń i imprez.

Realizowane przez gminę przedsięwzięcia z zakresu promocji mają charakter ciągły i dotyczą przede wszystkim:

- rozbudowy stron internetowych gminy www.tarnowo-podgorne.pl,
- utrzymania i redakcji profilu gminy na portalu społecznościowym Facebook, względnie innych w przypadku ich upowszechniania się,
- organizacji patronatu, nagród i wyróżnień ze strony samorządu gminnego (m.in. nagrody za osiągnięcia w dziedzinie biznesu, twórczości artystycznej, upowszechniania i ochrony kultury, nagrody sportowe itp.),
- monitorowania wydarzeń w gminie i tworzenie kalendarium najważniejszych z nich,
- współpracy z mediami lokalnymi i regionalnymi,
- promocji gminy wśród uczestników wydarzeń integrujących mieszkańców, za pomocą pakietów promocyjnych bądź w formie wsparcia materiałami informacyjno-promocyjnymi,
- obsługi wydarzeń w gminie pod kątem formalno-prawnym, techniczno-organizacyjnym, kadrowym oraz medialnym,
- koordynacji prac nad publikacjami na temat gminy Tarnowo Podgórne (m.in. lokalna prasa i wydawnictwa),
- aktywności w ramach Stowarzyszenia Metropolia Poznań oraz Poznańskiej Lokalnej Organizacji Turystycznej,

Jako platformę budowania pozytywnego wizerunku gminy wykorzystywane będą także akcje promocyjne Starostwa Powiatowego w Poznaniu, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, Poznańskiej Lokalnej Organizacji Turystycznej, stowarzyszeń i związków do których należy gmina, ze Stowarzyszeniem Metropolia Poznań na czele a także współpraca w formule miast partnerskich.

Efekty realizacji celu operacyjnego

Zasadniczym efektem działania jest kreowanie pozytywnego wizerunku i budowa rozpoznawalnej marki gminy Tarnowo Podgórne. Działania wizerunkowe i promocyjne tworzące jednolity system promocji będą mieć jeszcze bardziej spójny charakter, ale przede wszystkim będą się koncentrować na systematycznym i ciągłym procesie informacyjnym. Ważnym celem realizacji działania będzie znaczące i systematyczne zwiększenie rozpoznawalności działań gminy wśród mieszkańców, inwestorów, turystów itp., a tym samym rosnąca rola w zakresie koordynacji działań w zakresie integracji mieszkańców. Realizacja celu operacyjnego przyczyni się do zwiększenia, i tak dużej już rozpoznawalności gminy, i promowania jej wizerunku jako gminy sukcesu gospodarczego i bardzo dobrych warunków do życia. Zaangażowanie w promocję oznacza nie tylko działania administracji lokalnej, ale także środowisk opiniotwórczych oraz samych mieszkańców i reprezentujących ich organizacji społecznych. Inicjatywy oddolne będą przynosić równie istotne efekty jak odgórne, administracyjne budowanie rozpoznawalnej marki gminy, jako „gminy ludzi aktywnych”, w której dobrze się mieszka, pracuje i wypoczywa. W komunikacji wizualnej i werbalnej nowoczesny wizerunek gminy wspierać będą nadal dwa hasła, stanowiące

syntezę aspiracji (Poziom wyżej) oraz misji wzmacniania wspólnoty lokalnej (Poziom bliżej). Z uwagi na stałą konieczność integracji nowych mieszkańców, w tym także imigrantów zagranicznych z dotychczasowymi, zagadnienie budowania wspólnoty nabiera w gminie Tarnowo Podgórne szczególnego znaczenia.

Mierniki realizacji i horyzont czasowy działań

Nr i nazwa działania	Mierniki rezultatu	Czas trwania
Działanie 5.3.1. Budowa silnej marki gminy.	<ul style="list-style-type: none">– Liczba podmiotów zaangażowanych w budowę marki gminy Tarnowo Podgórne,– Pozycja rankingowa gminy (liczba i rodzaj rankingów w których klasyfikowana jest gmina),– Miejsca zajmowane w rankingach samorządowych, biznesowych i innych.	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.
Działanie 5.3.2. Promocja dobrego wizerunku gminy.	<ul style="list-style-type: none">– Liczba wydarzeń (impres, spotkań, konkursów),– Liczba imprez i wydarzeń lokalnych, regionalnych i krajowych objętych patronatem bądź z udziałem gminy,– Liczba wejść na oficjalną stronę internetową gminy,– Liczba przekazów medialnych na temat gminy Tarnowo Podgórne (w mediach tradycyjnych i elektronicznych),– Rozpoznawalność gminy wśród potencjalnych biznesmenów i mieszkańców (wyniki badań ankietowych).	Działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane co najmniej do 2030 roku.

Beneficjenci

- Mieszkańcy gminy,
- Przedsiębiorcy,
- Administracja gminy.

Spójność ze strategiami wyższego rzędu

- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 r.,
- Strategia Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 r. Działanie 5.3.1.Marketing Powiatu Poznańskiego poprzez działania informacyjno-promocyjne,

- Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej. Metropolia Poznań 2020 Program 5.4. Strategia marki i produkty metropolitalne.

Spójność realizacji celu z substrategiami, programami rozwoju gminy

- Strategia Promocji Gminy Tarnowo Podgórne - 2009 r.,
- Strategia Komunikacji Gminy Tarnowo Podgórne -2015 r.

Komplementarne cele operacyjne

- 3.5. Rozwój turystyki, sportu i rekreacji.
- 4.1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka.
- 4.2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości.
- 5.1. Sprawny samorząd i profesjonalna administracja.
- 5.2. Współpraca ze społeczeństwem obywatelskim i samorządami.

Realizatorzy celu

- Stanowisko ds. Promocji Urzędu Gminy Tarnowo Podgórne,
- Stanowisko ds. Komunikacji Społecznej Urzędu Gminy Tarnowo Podgórne,
- Tarnowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości.

Partnerzy

- Urząd Marszałkowski w Poznaniu,
- Starostwo Powiatowe w Poznaniu,
- Stowarzyszenie Metropolia Poznań,
- Poznańska Lokalna Organizacja Turystyczna,
- Związki samorządowe, w tym partnerskie, do których należy gmina,
- Organizacje społeczne,
- Lokalni przedsiębiorcy,
- Media ogólnopolskie, regionalne i lokalne,
- Mieszkańcy (np. w ramach portali społecznościowych).

Źródła finansowania

- Budżet Gminy,
- Budżet Powiatu Poznańskiego,
- Budżet Województwa Wielkopolskiego,
- Środki UE,
- Środki własne organizatorów danych przedsięwzięć i wydarzeń promocyjnych (np. organizacji pozarządowych, lokalnych przedsiębiorców),
- Inne dostępne środki zewnętrzne.

4. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY

Art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju obliguje gminę do skonstruowania modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz sformułowania rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia lokalnej polityki przestrzennej. W gminie Tarnowo Podgórne obowiązuje niedawno uchwalone (8.12.2020 r.) **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tarnowo Podgórne**. Powoduje to konieczność spójności pomiędzy strategią a Studium. Strategia rozwoju zapewnia koordynację przestrzenną planowanych działań infrastrukturalnych, społecznych i gospodarczych z uwzględnieniem zagadnień środowiskowych i ładu przestrzennego. Z punktu widzenia określenia zasad polityki przestrzennej w strategii kluczowym uwarunkowaniem zewnętrznym jest położenie gminy Tarnowo Podgórne w obszarze strategicznej interwencji tj. OSI - Poznański Obszar Metropolitalny), określonym w strategii rozwoju województwa. Na podstawie zakresu planowanych w strategii województwa działań dla OSI, diagnozy strategicznej uwarunkowań rozwoju gminy Tarnowo Podgórne oraz określonych w niniejszej strategii celów i kierunków działań gminy, określony został model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, spójny z obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, a także zestaw ustaleń i rekomendacji w zakresie polityki przestrzennej.

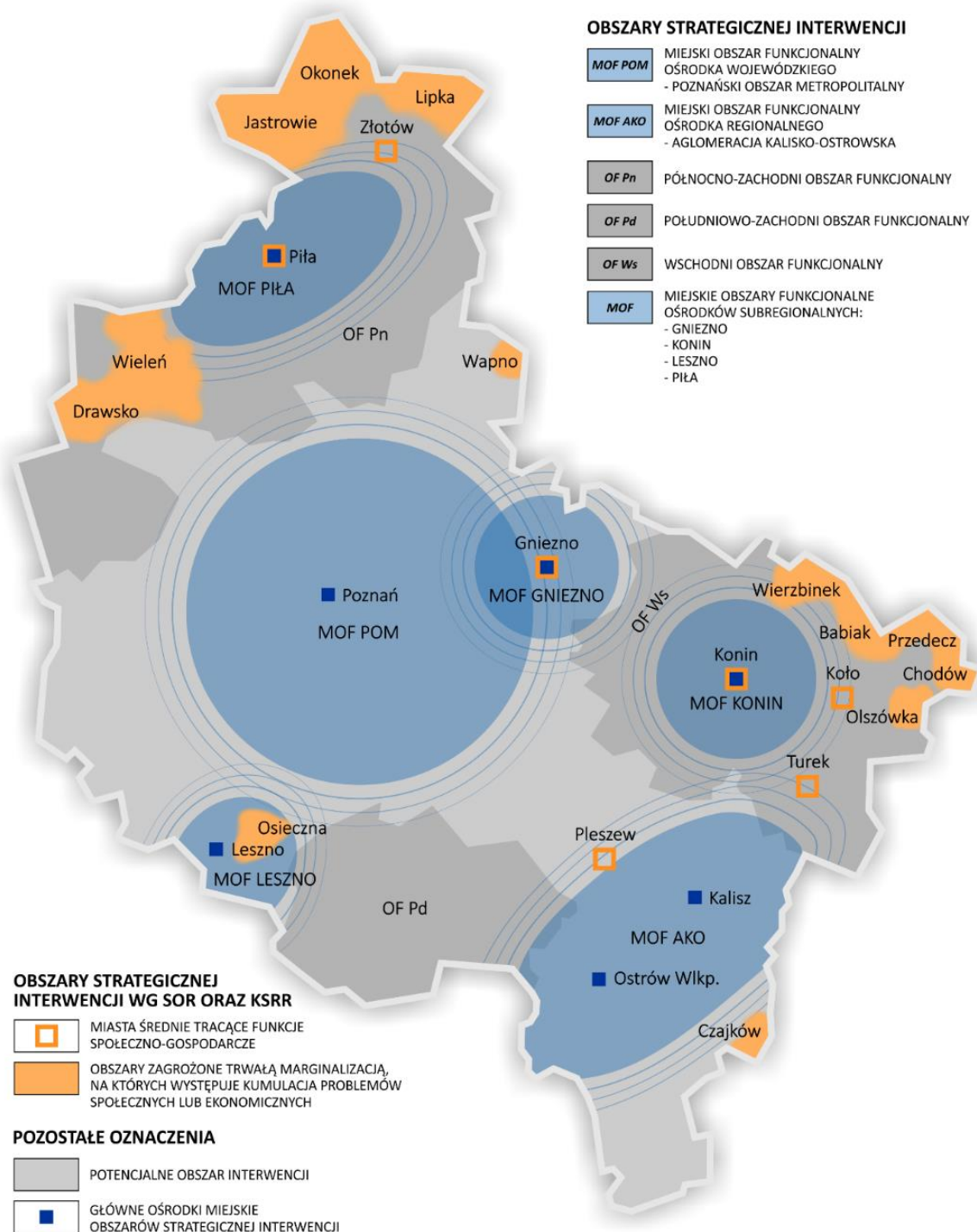
4.1. Gmina w OSI - Poznański Obszar Metropolitalny

W ramach realizacji polityki regionalnej Strategia Wielkopolska 2030 wskazuje Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), określone także w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+ (ryc. 2.). Są one, zgodnie ze strategiami krajowymi, podstawą terytorialnego ukierunkowania interwencji publicznej. Gmina Tarnowo Podgórne, podobnie jak inne gminy powiatu poznańskiego została zaliczona tylko do jednego OSI - Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego (POM). W strategii regionalnej uznany został on za obszar o najintensywniejszej sile oddziaływania Poznania na otoczenie, w którym występują silne powiązania funkcjonalno-przestrzenne.

Poznański Obszar Metropolitalny (POM) położony jest w centralnej części Wielkopolski. Poznań jako stolica województwa i najważniejszy ośrodek miejski w regionie posiada status ośrodka metropolitalnego. Ze względu na swoje położenie, POM jest głównym elementem struktury przestrzennej Wielkopolski. Skupia największą część potencjału rozwojowego województwa stanowiącego o konkurencyjności regionu na arenie zarówno krajowej, jak i międzynarodowej. Atutami POM są bardzo dobra lokalizacja pod względem komunikacyjnym, potencjał gospodarczy, kulturowy, turystyczny, naukowo-badawczy i akademicki, a także niski poziom bezrobocia oraz duża atrakcyjność rynku pracy. W Strategii Wielkopolska 2030 czynniki ograniczające dynamiczny rozwój Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego zakwalifikowano do 3 kategorii: komunikacyjne, środowiskowe i społeczne.

Cele realizowane przez samorząd województwa na obszarze OSI Poznański Obszar Metropolitalny przedstawiono w tab. 4.

Ryc. 2. Obszary strategicznej interwencji w Wielkopolsce (o indykatywnym zasięgu).

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2030.

Tab. 4. Kierunki działań samorządu regionalnego w Poznańskim Obszarze Metropolitalnym (POM) zapisane w Strategii Wielkopolska 2030.

KLUCZOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ	
WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI BAZUJĄCY NA WIEDZY SWOICH MIESZKAŃCÓW	<ul style="list-style-type: none"> – budowanie atrakcyjnego wizerunku POM wśród inwestorów i turystów oraz działania na rzecz wzrostu atrakcyjności osiedleńczej wśród kadry wysoko wykwalifikowanej, – rozwój funkcji metropolitalnych, w tym konferencyjnych i kongresowych – podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej jako jednego z elementów kształtujących aktywność gospodarczą i konkurencyjność – zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw w szczególności MŚP, przedsiębiorstw sektora TIK, m.in. przez doradztwo, działania sieciujące i kooperację, wsparcie procesów rozwojowych przedsiębiorstw i/lub ich pracowników – rozwój społeczeństwa informacyjnego – rozwój sektora B+R, w tym rozwój infrastruktury B+R, wsparcie w realizacji innowacyjnych projektów badawczo-rozwojowych poznańskich uczelni, instytutów badawczych i jednostek naukowych oraz innowacyjności przedsiębiorstw, zwiększenie efektywności kapitałowej opracowań innowacyjnych przez komercjalizację wiedzy i technologii oraz ich implementowanie do gospodarki regionalnej – rozwój IOB, współpracy sieciowej – rozwój sektorów kreatywnych (działalności gospodarczej związanej z kulturą i technologią, łączących działalność artystyczną z przedsiębiorczością) opartych na akademickich, lokalnych zasobach ludzkich – podniesienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy jako narzędzia przeciwdziałającego emigracji zarobkowej – podniesienie jakości kształcenia i dopasowanie oferty edukacyjnej szkół do lokalnego rynku pracy, wsparcie rozwoju infrastruktury edukacyjnej wysokiej jakości, upowszechnienie kształcenia ustawicznego – wsparcie rzemiosła przez rozwój edukacji, produkcji i usług związanych z tym sektorem, wykorzystanie potencjału Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Poznaniu – wspieranie rozwoju POM jako ośrodka akademickiego zdolnego do konkurowania na arenie międzynarodowej – podnoszenie jakości życia ludzi młodych stanowiących potencjał (zasoby pracy) dla rozwoju gospodarki kreatywnej i innowacyjnej
ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU	<ul style="list-style-type: none"> – ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury, m.in. przez inwestycje w infrastrukturę kultury i poprawę warunków jej funkcjonowania – rozwój turystyki przez wykorzystanie istniejącego potencjału kulturowego – polityka integracji obcokrajowców ze społecznością lokalną, w tym promowanie wśród migrantów czynnego udziału w społeczeństwie obywatelskim – działania na rzecz dopasowania oferty usług publicznych do zmieniających się potrzeb demograficznych, m.in. budowa wysoko wyspecjalizowanych ośrodków świadczenia usług zdrowotnych (np. Ośrodek Protonoterapii,

	<p>Centrum Diagnostyczne Instytutu Genetyki Człowieka Polskiej Akademii Nauk, Centralny Zintegrowany Szpital Kliniczny Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego)</p> <ul style="list-style-type: none"> – upowszechnienie programów profilaktycznych i rehabilitacyjnych dla poprawy stanu zdrowia mieszkańców POM – zwiększenie dostępności do realizowanych na terenie POM usług społecznych oraz budowa / modernizacja placówek je świadczących
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY Z POSZANOWANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa dostępności komunikacyjnej przez rozwój infrastruktury transportowej, utworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego, w tym rozbudowa Poznańskiej Kolei Metropolitalnej (m.in. w układzie pierścieniowym), poznańskiego węzła kolejowego (w tym usunięcie wąskiego gardła na odcinku Poznań Wschód - Poznań Główny; budowa dodatkowego korytarza kolejowego), budowa północno-wschodniej obwodnicy Poznania, inwestycje dotyczące ulicy Obornickiej w Poznaniu i Suchym Lesie, budowa/modernizacja dróg (m.in. S 5, S 11, DK nr 92, DW nr 430, nr 434) – rozbudowa i integracja transportu zbiorowego w oparciu o partnerstwa międzygminne, powiatowo-gminne o charakterze pozamiejskim i innymi poziomami samorządu terytorialnego w obszarze metropolitalnym oraz zmniejszenie jego emisyjności – zapobieganie kongestii na drogach POM przez rozbudowę bezkolizyjnego układu drogowego, budowę mostów i wiaduktów, węzłów przesiadkowych – rozbudowa sieci tras tramwajowych na obszarze miasta Poznania – zagęszczenie sieci dróg i ścieżek rowerowych, ze szczególnym uwzględnieniem łączenia odcinków już istniejących, w tym pomiędzy sąsiadującymi jednostkami samorządu terytorialnego – wsparcie kształtowania zielonego pierścienia POM w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji – ograniczenie niskiej emisji z sektora bytowo-komunalnego i negatywnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców, wdrożenie programów poprawy efektywności energetycznej budynków – przeciwdziałanie fragmentacji środowiska przyrodniczego, ochrona krajobrazu i racjonalne korzystanie z zasobów środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony bioróżnorodności na obszarze Wielkopolskiego Parku Narodowego – działania na rzecz racjonalnej gospodarki odpadami – promowanie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym – zwiększenie zdolności retencyjnej POM i zagospodarowanie wód opadowych
WZROST SKUTECZNOŚCI WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM	<ul style="list-style-type: none"> – wzmacnianie i kreowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Poznania – rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz obszarów o wysokich wartościach historycznych i kulturowych – promocja i wsparcie inicjatyw obywatelskich oraz kontynuacja procesów włączania organizacji pozarządowych, partnerów społeczno-gospodarczych do prac programowych w rozwoju ZIT MOF Poznania – przeciwdziałanie chaotycznej suburbanizacji w zakresie budownictwa mieszkaniowego – koordynowanie polityk przestrzennych samorządów lokalnych POM oraz wsparcie rozwoju nowoczesnych usług, w tym e-usług (np. Metropolitalna Platforma Danych, Metropolitalny System Informacji Przestrzennej)

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2030.

Z punktu prowadzenia regionalnej polityki przestrzennej za najważniejsze dla rozwoju gminy Tarnowo Podgórne uznaje się następujące ustalenia zawarte w Strategii Wielkopolska 2020:

- podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej gmin POM jako jednego z elementów kształtujących aktywność gospodarczą i konkurencyjność;
- zwiększenie dostępności do realizowanych na terenie gmin POM usług społecznych oraz budowa i modernizacja placówek je świadczących;
- poprawę dostępności komunikacyjnej przez rozwój infrastruktury transportowej, włączenie gminy do efektywnego systemu komunikacyjnego, z czym związana jest rozbudowa Poznańskiej Kolei Metropolitalnej;
- zapobieganie kongestii na drogach POM przez rozbudowę bezkolizyjnego układu drogowego, budowę mostów i wiaduktów, węzłów przesiadkowych;
- zagęszczenie sieci dróg i ścieżek rowerowych, ze szczególnym uwzględnieniem łączenia odcinków już istniejących, w tym pomiędzy sąsiadującymi gminami;
- wsparcie kształtowania zielonego pierścienia POM w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji;
- przeciwdziałanie fragmentacji środowiska przyrodniczego, ochrona krajobrazu i racjonalne korzystanie z zasobów środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony bioróżnorodności na obszarze Wielkopolskiego Parku Narodowego;
- zwiększenie zdolności retencyjnej POM i zagospodarowanie wód opadowych;
- wzmacnianie i kreowanie rozwoju funkcji metropolitalnych (uzupełniających ofertę miasta Poznania) np. w zakresie funkcji wypoczynkowych, konferencyjnych;
- ochronę i rozwój (rewitalizację) dziedzictwa historycznego, wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury, inwestycje w infrastrukturę kultury i poprawę jej funkcjonowania;
- wykorzystanie istniejącego potencjału przyrodniczego i kulturowego dla rozwoju sportu, turystyki i rekreacji;
- przeciwdziałanie chaotycznej suburbanizacji w zakresie budownictwa mieszkaniowego;
- koordynowanie polityki przestrzennych gminy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w Poznańskim Obszarze Metropolitalnym.

Wyżej wymienione działania wyznaczają także priorytety w zakresie kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Tarnowo Podgórne i prowadzenia polityki przestrzennej przez samorząd terytorialny.

4.2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej jako nowy obowiązkowy element strategii powinien przedstawiać przestrzeń gminy oraz kierunki planowanych działań w ogólnej, uproszczonej formie, stanowiąc tym samym porządkujący składnik strategii. Pod względem funkcjonalnym gmina Tarnowo Podgórne jako całość nie pełni wyłącznie tradycyjnie przypisywanej strefie podmiejskiej roli „sypialni” wielkiego miasta, ale posiada również inne własne funkcje w ramach obszaru metropolitalnego: produkcyjne, usługowe i coraz bardziej rozwijające się, rekreacyjne. Część z nich może zostać uznana za funkcje ponadlokalne: metropolitalne a nawet - w niektórych przypadkach – regionalne.

Z punktu widzenia struktury funkcjonalno-przestrzennej ujęcie modelowe zakłada uporządkowanie sieci osadniczej pod względem hierarchicznym i specjalizacji funkcjonalnej, a także wskazanie stref o charakterze pasmowym kluczowych dla rozwoju gospodarczego gminy oraz utrzymania spójności systemu przyrodniczego, przede wszystkim w skali ponadlokalnej w ramach zielonego pierścienia metropolitalnego Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego POM).

Najważniejszymi elementami modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Tarnowo Podgórne są:

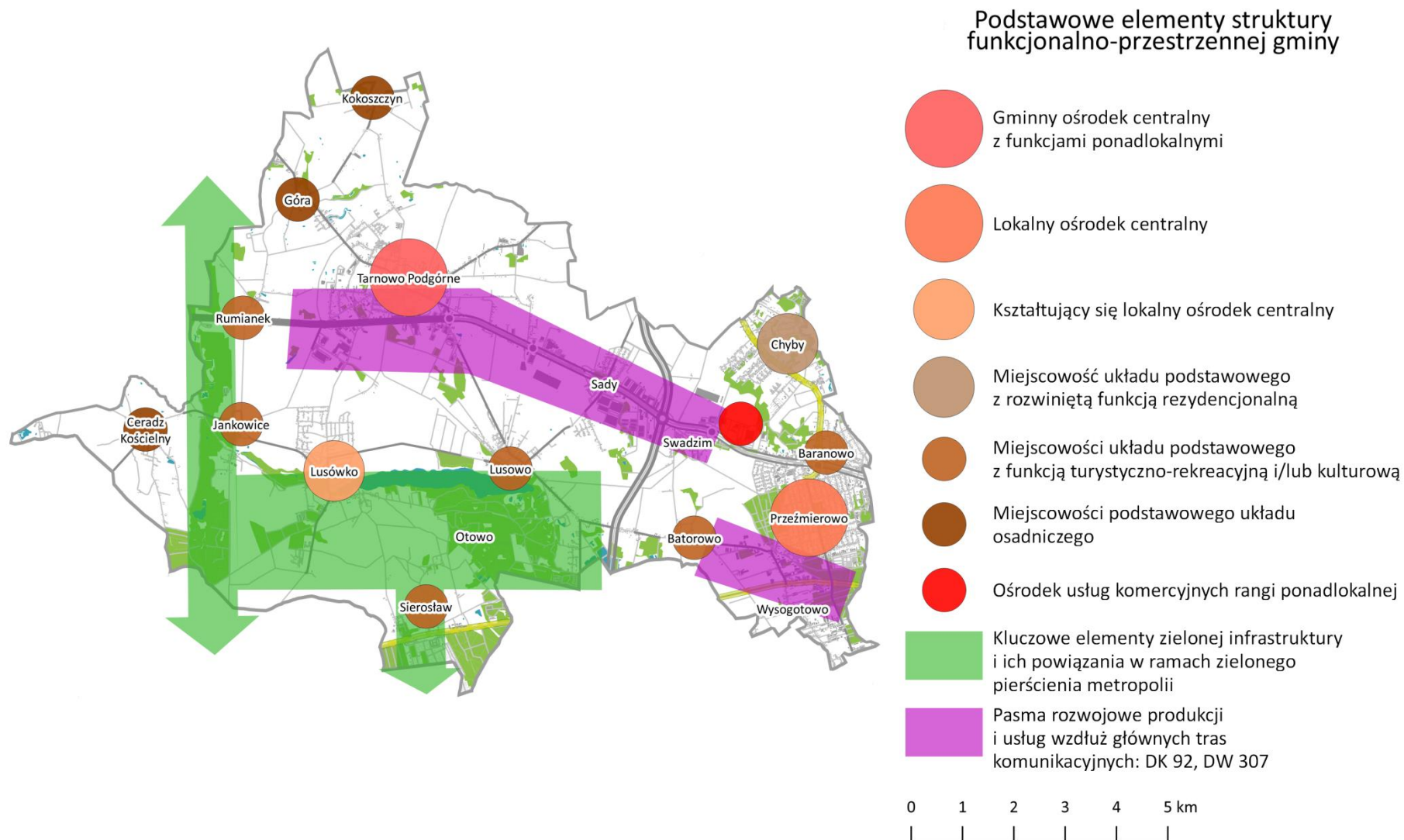
- **Siedziba gminy – Tarnowo Podgórne, wielofunkcyjny ośrodek mieszkaniowo-usługowy**, który pod względem demograficznym i funkcjonalnym, a także niektórych elementów zabudowy, bez wątpienia może aspirować do statusu miejskiego. Jako centralny ośrodek gminy skupia cały zestaw usług publicznych niezbędnych do funkcjonowania jednostki lokalnej, jednocześnie posiadając także obiekty o charakterze ponadlokalnym (Tarnowskie Termy, zespół szkół zawodowych). Rekomendowany jest dalszy wielofunkcyjny rozwój miejscowości jako ośrodka centralnego dla gminy i zachodniej części POM
- **Drugi ukształtowany centralny ośrodek usługowy gminy – Przeźmierowo**, który obsługuje zespół czterech silnie zurbanizowanych miejscowości (Chyby, Baranowo, Przeźmierowo, Wysogotowo) przy granicy z Poznaniem, tworzących w praktyce ciągły układ zabudowy. Rekomendowany jest dalszy rozwój miejscowości jako wielofunkcyjnego ośrodka mieszkaniowo-usługowego, centralnego dla wschodniej części gminy.
- **Kształtujący się lokalny ośrodek usługowy w Lusówku**, który powinien obsługiwać w niezbędnym zakresie południową część gminy. Rozwój zabudowy w tej miejscowości, z uwagi na sąsiedztwo terenów cennych przyrodniczo, powinien podlegać starannej regulacji planistycznej.
- **Miejscowości, w których funkcja mieszkaniowa łączy się z turystyczno-rekreacyjną i kulturową** (Sierosław, Jankowice, Lusowo, Baranowo, Rumianek - po uruchomieniu pola golfowego, Batorowo – w przypadku wykorzystania terenu wskazanego w studium i planie miejscowym pod turystykę, sport i rekreację) – polityka przestrzenna wobec tych ośrodków powinna być ukierunkowana na zapewnienie

równowagi pomiędzy obiema funkcjami: mieszkaniową i wypoczynkową, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony cennych walorów przyrodniczych okolicy.

- **Miejscowość Chyby** wyróżniająca się w strukturze przestrzennej gminy z uwagi na skalę rozprzestrzenienia zabudowy jednorodzinnej, w tym znaczny udział zabudowy o charakterze rezydencjonalnym. Rekomendowane jest uzupełnienie i dokończenie układu urbanistycznego miejscowości, z uwzględnieniem ochrony brzegów Jeziora Kierskiego przed nadmierną presją inwestycyjną.
- **Pozostałe miejscowości gminy (Kokoszczyń, Góra, Ceradz Kościelny)**, które zachowały jeszcze częściowo wiejski charakter. Powinny podlegać procesom stabilizacji przestrzennej, co oznacza możliwość umiarkowanego uzupełniania i rozszerzania terenów inwestycyjnych w ich sąsiedztwie poprzez zabudowę o stosunkowo niewielkiej intensywności.
- **Droga krajowa nr 92 – podstawowe pasmo rozwoju gospodarczego gminy**, wzdłuż której zlokalizowanych jest kilkadziesiąt obiektów produkcyjnych, usługowych i logistycznych o różnej wielkości. Jej uzupełnienie stanowi druga strefa w okolicy **drogi wojewódzkiej nr 307**. Pod względem urbanistycznym strefy aktywności ekonomicznej funkcjonują w pewnym oderwaniu od układów osadniczych miejscowości, wokół których powstały (Swadzim, Sady, Tarnowo Podgórne, Wysogotowo, Batorowo). W ramach planowania miejscowego niezbędne jest możliwie konsekwentne rozgraniczanie funkcji gospodarczych i mieszkaniowych i minimalizowanie konfliktów przestrzennych między obiema funkcjami.
- **Zespół obiektów handlowo-usługowych w Swadzimiu**, które pełni wyróżniającą się funkcję w ramach przestrzeni gospodarczych wzdłuż DK nr 92. Centrum handlowo-usługowe w Swadzimiu wykracza swoim zasięgiem oddziaływania poza samą gminę. Dalszy rozwój tej strefy powinien doprowadzić do przekształcenia jej w nowoczesny i wielofunkcyjny park handlowo-usługowy, istotny dla całej zachodniej części POM.
- **Kluczowe elementy układu przyrodniczego** (zielonej i niebieskiej infrastruktury) gminy, zgrupowane w jej zachodniej i południowej części, wokół rynny Jeziora Lusowskiego i Doliny Samy, stanowiące część systemu zielonego pierścienia metropolitalnego POM. W odniesieniu do tego elementu struktury funkcjonalno-przestrzennej niezbędne jest bardzo rozważne wyznaczanie terenów przeznaczonych pod zabudowę, w celu przeciwdziałania utracie walorów ekologicznych i krajobrazowych tych okolic.

Model rozwoju gminy przedstawiający wykrystalizowaną strukturę przestrzenną środkowej i wschodniej części gminy, z dwoma ośrodkami centralnymi (Przeźmierowo, Tarnowo Podgórne) połączonymi intensywnie zagospodarowaną osią DK 92, należy uznać za silną stronę jednostki, dającą wysoki potencjał rozwoju na przyszłość. Dualny układ centralnych ośrodków usługowych, połączonych strefą rozwoju gospodarczego gminy stanowi gwarancję jej zrównoważonego przestrzennie rozwoju. Natomiast główne zagrożenia dla spójności i równowagi struktury, przede wszystkim w aspekcie przyrodniczym, pojawiają się w części południowej i w otoczeniu jezior: Kierskiego i Lusowskiego.

Ryc. 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Tarnowo Podgórne

4.3. Rekomendacje w zakresie polityki przestrzennej w gminie

W celu realizacji niniejszej strategii rozwoju na bazie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Tarnowo Podgórne ustala się **następujące rekomendacje w zakresie polityki przestrzennej:**

- zachowanie strefowości zagospodarowania gminy Tarnowo Podgórne oraz istniejącej hierarchii jednostek osadniczych,
- zdefiniowanie granic zwartych jednostek osadniczych, w których następować ma rozwój ilościowy i jakościowy, dla zapobieżenia rozpraszaniu się zabudowy,
- dążenie do ochrony przed zabudową elementów metropolitalnego zielonego pierścienia i sieci korytarzy ekologicznych, w tym zabezpieczenie niektórych terenów za pomocą tzw. „ochronnych” miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- kontynuację dotychczasowej polityki rozwoju funkcjonalnych centrów lokalnych w Tarnowie Podgórnym i Przeźmierowie, polegającej na wzmacnianiu ich potencjału miastotwórczego, koncentracji usług publicznych wyższego rzędu oraz urbanistycznej regulacji zabudowy w centralnych częściach obu miejscowości, w tym również harmonizacji zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej,
- kształtowanie Lusówka jako trzeciego ośrodka usług dla mieszkańców gminy,
- uporządkowanie urbanistyczne cennych krajobrazowo terenów w południowej części gminy – wokół rynny Jeziora Lusowskiego i Doliny Samy,
- stworzenie rezerw terenowych do rozwoju turystyki i rekreacji,
- uwzględnienie w dokumentach polityki przestrzennej i aktach planowania przestrzennego:
 - zasad rozwoju komunikacji oraz lokalizacji infrastruktury technicznej, w tym zasad lokalizacji odnawialnych źródeł energii,
 - usytuowania na terenie gminy obiektów ponadlokalnej infrastruktury technicznej (planowanej linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Plewiska – Piła Krzewina, istniejących i planowanych linii elektroenergetycznych 110 kV wraz z Głównymi Punktami Zasilania, istniejącego gazociągu wysokiego ciśnienia Ø350 mm i stacji redukcyjno-pomiarowej pierwszego stopnia),
 - form ochrony zabytków, poprzez ustalenie odpowiedniego przeznaczenia i szczególnych zasad zagospodarowania,
 - form ochrony przyrody poprzez ustalenie zasad korzystania z ich walorów oraz utrzymanie terenów atrakcyjnych przyrodniczo i krajobrazowo dla funkcji turystycznych, sportowych i rekreacyjnych,
 - zasad prowadzenia dolesień oraz eksploatacji kopalni,
 - zasad zagospodarowania przestrzeni rolniczej, w tym dążenia do ograniczenia chowu i hodowli zwierząt,

- konsekwentne egzekwowanie polityki przestrzennej gminy, poprzez wykorzystywanie prawnie dopuszczalnych środków zmierzających do uniemożliwienia wydawania warunków zabudowy dla inwestycji niezgodnych z polityką przestrzenną gminy oraz objęcie planami miejscowymi terenów szczególnie narażonych na zamierzenia inwestycyjne niezgodne ze studium oraz intencjami władz samorządowych i mieszkańców.

Z uwagi na wielofunkcyjny charakter gminy i zróżnicowanie priorytetów rozwojowych dla poszczególnych elementów jej struktury przestrzennej, nie zakłada się szczególnej koncentracji działań tylko w wybranych miejscowościach lub obszarach. Z uwagi na zrównoważony charakter planowanej polityki przestrzennej nie wyznacza się Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) w skali gminy.

5. PROCES REALIZACJI STRATEGII

Dla zapewnienia osiągnięcia wyznaczonych celów rozwojowych w sposób skuteczny i efektywny ustala się system realizacji strategii, obejmujące główne instrumenty realizacji, procesy monitorowania celów strategicznych i ich ewaluację.

Proces realizacji Strategii Gminy Tarnowo Podgórne do 2030 r. to sekwencja działań instytucjonalnych, finansowanych przez budżet gminy oraz wspartych zewnętrznymi: krajowymi i europejskimi środkami finansowymi. Oprócz wdrażania strategii ważny jest jej monitoring oraz ewaluacja, zmierzająca do oceny stopnia realizacji strategii. W procesie strategicznym należy podkreślać wzajemne korzyści i równouprawnienie wszystkich partnerów. Władze gminy Tarnowo Podgórne będą z pełną determinacją i odpowiedzialnością tworzyć rozmaite płaszczyzny współpracy, motywując i wyzwalać energię zarówno mieszkańców jak i różnych podmiotów życia społecznego i gospodarczego gminy. Ich zaangażowanie i działania wypełnią treścią programy strategiczne, stając się ważnym elementem wdrażania strategii. Należy przy tym wyjaśnić, że wpływ na skuteczność systemu realizacji będą miały także uwarunkowania zewnętrzne, o charakterze krajowym, międzynarodowym czy wręcz globalnym (np. uwarunkowania koniunkturalne gospodarki, kwestie klimatyczne, zdrowotne czy instytucjonalne, mające swoje źródło w bliżej dziś nie określonej polityce krajowej i unijnej).

5.1. Wdrażanie Strategii

Przy opracowywaniu strategii uwzględniono przesłanki wynikające z aktualnego stanu prawnego, istniejącego poziomu zaawansowania organizacyjnego, możliwości zastosowania różnych form kooperacji oraz identyfikacji oczekiwań mieszkańców w zakresie poprawy warunków życia. Wdrożenie strategii następuje, podobnie jak w przypadku innych dokumentów programowych na trzech poziomach:

- indykatywnym,
- organizacyjnym,
- społecznym.

W aspekcie merytorycznym strategia stanowi podstawę do aktualizacji istniejących gminnych strategii sektorowych i programów branżowych. Zapisy strategii zostały skorelowane z zapisami strategii regionalnych i lokalnych, w tym Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego 2030 i Strategii Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 r.

W aspekcie organizacyjnym za wdrażanie strategii odpowiedzialne są władze samorządu gminy Tarnowo Podgórne z wójtem na czele, a za ich sprawną realizację Urząd Gminy wraz z podległymi mu jednostkami. Pełnią oni także rolę koordynującą lub wspierającą wobec organizacji pozarządowych oraz służb działających na terenie gminy. Sprawne zarządzanie programami strategicznymi wymagać będzie współdziałania z miastem Poznań oraz sąsiednimi samorządami lokalnymi, w tym gmin położonych na terenie powiatu poznańskiego. Ważnym partnerem w realizacji ponadgminnych zadań jest Powiat Poznański oraz Stowarzyszenie Metropolia Poznań, w którym gminę reprezentuje wójt.

Poziom społeczny wdrażania strategii obejmuje działania mające na celu upowszechnianie zapisów strategii wśród mieszkańców gminy, angażowanie ich do włączania się w działania strategiczne oraz cykliczne informowanie o rezultatach. W tym zakresie ważne jest:

- Opublikowanie informacji o strategii, jej celach i programach w lokalnych mediach.
- Przekazanie pełnego dokumentu strategii jednostkom organizacyjnym samorządu terytorialnego, organizacjom pozarządowym i organizacjom gospodarczym.
- Wykorzystywanie istniejących wszelkich form medialnego komunikowania oraz imprez i wydarzeń gminnych do promocji działań strategicznych.
- Wydawanie broszury dla wszystkich mieszkańców gminy, informującej o działaniach strategicznych, ich celach, osiąganym korzyściach, ale też kosztach i problemach związanych z realizacją strategii.

Skuteczna realizacja strategii zależy od wielu czynników merytorycznych, organizacyjnych i politycznych. Do najważniejszych należą:

1. Sprawne działanie podmiotu koordynującego wdrażanie strategii, jego inicjatywa, kreatywność i determinacja w pozyskiwaniu środków finansowych, zdolność do kooperacji z różnymi podmiotami w gminie, ścisła współpraca z partnerami w realizacji strategii. Stałe wsparcie organizacyjne i finansowe wdrażania strategii, które zapewnia ciągłość działania i realizację całościowego procesu strategicznego.
2. Pozyskiwanie partnerów działań strategicznych wśród różnych instytucji i organizacji na terenie gminy Tarnowo Podgórne: administracji samorządowej wyższych szczebli, administracji rządowej i specjalnej, organizacji społecznych, podmiotów gospodarczych, przedsiębiorców itd.
3. Współpraca władz i kadry administracyjnej gminy z podmiotami zewnętrznymi w zakresie realizacji działań strategicznych, jego stymulowania a także promowania. Szczególnie istotne są częste kontakty z miastem Poznań, powiatem poznańskim i gminami aglomeracji poznańskiej.
4. Informowanie opinii publicznej o postępach w zakresie wdrażania strategii, którego celem jest z jednej strony promowanie dokumentu strategicznego, jego programów i działań strategicznych, a z drugiej budowanie poczucia spójności wśród mieszkańców gminy.
5. Elastyczność i reagowanie na bieżące wydarzenia społeczno-gospodarcze i polityczne w gminie oraz zmieniającą się sytuację np. prawną i finansową w kraju.

5.2. Monitoring Strategii

Monitoring to proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych oraz jakościowych informacji, dotyczących postępów i efektów wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne 2030. Monitoring ma na celu zapewnienie zgodności realizacji działań z wyznaczonymi celami. Proces ten opiera się głównie na monitoringu rzeczowym (badaniu postępu realizacji działań) oraz monitoringu statystycznym (śledzeniu tendencji

i zmian wskaźników). Celem systemu monitoringu jest dostarczenie informacji na temat sytuacji społeczno-gospodarczej gminy i jej otoczenia, w tym pozycji konkurencyjnej w kraju jako podstawy do podejmowania decyzji zarządczych, alokacji środków finansowych oraz efektywności interwencji publicznej i właściwego wykorzystania narzędzi wspierających rozwój gminy.

Za monitorowanie Strategii Rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne 2030 odpowiada Wójt Gminy, który wykonuje to zadanie przy pomocy swoich zastępców i pracowników Urzędu Gminy. Celem monitoringu jest analiza stopnia realizacji strategii, z odniesieniem się m.in. do wartości wskaźników, zidentyfikowanych trudności w realizacji celów rozwojowych i ich przyczyn oraz propozycja wprowadzenia środków zaradczych. Monitorowaniu podlegać będzie zarówno sytuacja społeczno-gospodarcza w gminie, jak i realizacja celów strategii. Monitoring strategii powinien odbywać się w cyklu rocznym, co będzie skutkowało rocznymi sprawozdaniami poszczególnych wykonawców działań z ich realizacji. Będą one opierać się na danych i statystykach GUS, Urzędu Gminy Tarnowo Podgórne w Poznaniu a także informacji pozyskiwanych od realizatorów i partnerów programów strategicznych.

Dla celów monitoringu zaleca się wprowadzenie **Karty realizacji działania strategicznego** zawierającej następujące elementy:

1. Numer i nazwa działania.
2. Cel i zakres działania (opis działania wg zapisów strategii, zawierająca także uzasadnienie działania, założone etapowanie, założone efekty, wskaźniki).
3. Podmiot(y) realizujące działanie (odpowiedzialne za realizację działania), konkretne wydziały/placówki Starostwa, z podziałem na głównego realizatora, wydziały współpracujące, partnerów działań itp.
4. Źródła finansowania (z podziałem na środki własne, środki zewnętrzne, np. budżet powiatu, środki unijne, inne).
5. Realizacja działania (opis realizacji, przebieg realizacji działania ze wskazaniem etapowania np. w podziale na lata).
6. Nakłady finansowe (faktyczne nakłady na działania).
7. Efekty/ produkty realizacji działania (w oparciu o wyniki, wskaźniki, ich dynamikę zmian), wyrażone jakościowo oraz ilościowo.
8. Opis barier, trudności w realizacji działania.

Wartości mierników - wskaźników strategicznych, obrazują oczekiwane rezultaty realizacji celów operacyjnych i działań. Dobór wskaźników podlegał następującym regułom:

- wskaźniki powinny oddawać obraz najważniejszych efektów realizacji poszczególnych celów strategicznych,
- dobrane wskaźniki powinny być łatwe do zarządzania (przetwarzania informacji i interpretacji),
- koszt zbierania danych nie powinien przewyższać wartości informacji, jakiej dostarczają wskaźniki.

Stąd liczba wskaźników strategicznych jest zawężona, a jednocześnie – w aspekcie jakościowym – wskaźniki są w zdecydowanej mierze powszechnie dostępne i dostarczają

informacji na temat ważnych pól oddziaływania strategii. Zamieszczona przy poszczególnych działaniach lista wskaźników nie wyczerpuje wszystkich parametrów, jakie mogą być stosowane w monitorowaniu strategii. W zależności od potrzeb stosowane będą także inne mierniki, pojawiające się wraz z nowymi technikami zbierania danych.

5.3. Ewaluacja Strategii

Ewaluacja strategii czyli ocena stopnia realizacji jej celów i efektów powinna być dokonana według metodologii Unii Europejskiej. Według Komisji Europejskiej ewaluacja to „ocena interwencji publicznej pod kątem jej rezultatów, oddziaływania oraz potrzeb, które ma spełniać/miała zaspokoić” (European Commission..., 2000). Zgodnie z wytycznymi i praktyką europejską w badaniu ewaluacyjnym stosować należy pięć kryteriów ewaluacyjnych:

- **Trafność** – oznacza odwołanie do zadań powiatu, ustawy, przepisów, określenie czy działanie odpowiada potrzebom, uzasadnienie merytorycznego działania.
- **Efektywność** – oznacza zestawienie nakładów np. ilość środków, wysiłków do efektów, określenie czy realizowano możliwie racjonalnymi kosztami nakładami, czy inne metody byłyby skuteczniejsze.
- **Skuteczność** – określenie na ile osiągnięto zamierzone cele, stopień realizacji (częściowo, w pełni).
- **Użyteczność** (przydatność) – określenie dla jakich konkretnie grup działanie jest użyteczne - beneficjenci realizacji strategii.
- **Trwałość** – określenie czy działanie jest trwałe, czy zachowana jest ciągłość działań, jego długookresowość.

Każda ewaluacja polityk publicznych jest nie tylko oceną działań w określonym czasie, ale także działaniem pozwalającym na stałe ich doskonalenie oraz tworzenie nowych działań, stosownych do zmieniających się warunków i potrzeb. Jedną z funkcji ewaluacji jest więc wzmocnienie procesu programowania strategicznego rozwoju gminy Tarnowo Podgórne. W 2023 r. lub 2024 r. powinna być dokonana okresowa ewaluacja stopnia realizacji Strategii oraz, w razie konieczności, jej aktualizacja, szczególnie w przypadku zaistnienia zmian prawnych, organizacyjnych, finansowych, istotnych dla funkcjonowania i rozwoju gminy. Ewaluacja powinna być związana z wdrażaniem nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej (2021-2027). Zmiany w zapisach Strategii Rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne mogą wynikać także z przyjęcia nowych dokumentów strategicznych na poziomie kraju i Unii Europejskiej a także ze względu na zaistnienie długotrwałych zjawisk o niekorzystnych skutkach dla funkcjonowania i rozwoju gminy takich jak np. głęboki (globalny, krajowy) kryzys gospodarczy, zagrożenie dla życia i zdrowia mieszkańców z tytułu długotrwałej pandemii itp. Za zakres merytoryczny ewaluacji odpowiedzialny jest wójt gminy Tarnowo Podgórne bądź wyznaczony przez niego zastępca. Wykonawcą badań ewaluacyjnych będzie podmiot zewnętrzny.

Literatura ²

- Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej województwa wielkopolskiego, 2019. Wielkopolskie Regionalne Obserwatorium Terytorialne. Departament Polityki Regionalnej. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego. Poznań.
- European Commission, Focus on Results: Strengthening Evaluation of Commission Activities, European Commission, 2000.
- Kaczmarek T., 2017. Koncepcja governance w zarządzaniu terytorialnym. Wybrane aspekty. W: Miasta przyszłości. W poszukiwaniu nowego paradygmatu zarządzania i rozwoju (red. A. Lutrzykowski, R. Musiałkowicz, F. Nalikowski). PWSZ we Włocławku, s. 27-44.
- Koźuch B., 2011. Publiczne zarządzanie strategiczne. Zasady i metody. W: Strategiczne zarządzanie miastem. Monografie i Studia spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (red. B. Koźuch, C. Kochalski), Nr 7/2011, s. 7-24.
- Kwiecień R., Zając S. 2001. Modyfikacja krajowego programu zwiększania lesistości – etap II (A2). Dokumentacja IBL, Warszawa, s. 12-15.
- Nosarzewski K., 2016. Grzechy główne samorządowych strategii. Pismo Samorządu Terytorialnego Wspólnota. Nr 5/1193, s. 26-28.
- Strategia rozwoju krok po kroku – podręcznik dla gmin, 2021. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Warszawa.
- Sytuacja społeczna, gospodarcza i przestrzenna gminy Tarnowo Podgórne. Diagnoza strategiczna, 2021. Centrum Badań Metropolitalnych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań.
- Szulczewska B., Giedych R., Borowski J., Kuchcik M., Sikorski P., Mazurkiewicz A., Stańczyk T., 2014. How much green is needed for a vital neighbourhood? In search for empirical evidence, Land Use Policy, 38, s. 330-345.
- Zydroń A., Bober Ł. 2013. Opracowanie koncepcji zalesień dla gminy Tarnowo Podgórne, Rocznik Ochrona Środowiska, 15, s. 2942-2961.

Spis dokumentów

- Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, 2017 r.
- Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju, 2016 r.
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Trzecia fala nowoczesności Polska 2030, 2013.
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2021-2024.
- Koncepcja Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań (uchwała nr 6/2017 Rady Metropolii Stowarzyszenia Metropolia Poznań z dnia 21 lutego 2017 r.).
- Koncepcja Kierunków Rozwoju Przestrzennego Metropolii Poznań, Kaczmarek T., Mikuła Ł. (red.), Centrum Badań Metropolitalnych UAM. Poznań, 2016.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.
- Krajowy Program Kolejowy do 2023 r.

² Obszerny wykaz bibliografii, źródeł i dokumentów zawiera także Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Tarnowo Podgórne, 2021. CBM UAM.

- Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030).
- Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022.
- Krajowy Program Zwiększania Lesistości, aktualizacja 2003. Ministerstwo Środowiska, 2003.
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Tarnowo Podgórne (2014 r., ze zmianą w 2018 r.)
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, 2016. Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. (poz. 1967).
- Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2016-2020. Gmina Tarnowo Podgórne,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego (Uchwała Nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r.).
- Plan Zrównoważonego Rozwoju Transportu Zbiorowego Aglomeracji Poznańskiej.
- Plan Zrównoważonego Rozwoju Transportu Zbiorowego Województwa Wielkopolskiego
- Plany przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych oraz na obszarach dorzeczy,
- Polityka Ekologiczna Państwa 2030.
- Polityka Energetyczna Państwa do 2030 roku (2009 r.).
- Polityka Leśna Państwa (1997 r.), Rozdział: III. Cele i priorytety polityki leśnej,
- Polityka oświatowa gminy Tarnowo Podgórne na lata 2014-2019, 2014.
- Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu, 2020. Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 lutego 2020 r.
- Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015-2020.
- Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej, 2020. Załącznik do uchwały nr XXI/391/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 13 lipca 2020 roku.
- Program ochrony środowiska dla gminy Tarnowo Podgórne na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021.
- Program ochrony środowiska dla Powiatu Poznańskiego na lata 2016-2020.
- Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Poznańskiego na lata 2016-2019.
- Program opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2017-2020.
- Program współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi na rok 2020 (uchwała Nr XVII/269/2019 Rady Gminy Tarnowo Podgórne)
- Program Zwiększania Lesistości Powiatu Poznańskiego. Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska. Warszawa, 2007.
- Strategia Komunikacji Gminy Tarnowo Podgórne z 2015 r.
- Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju 2020 (z perspektywą do 2030 r.).
- Strategia Promocji Gminy Tarnowo Podgórne 2020 (2009 r.)
- Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej Metropolia Poznań 2020, Centrum Badań Metropolitalnych UAM, Poznań 2011.
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnowo Podgórne na lata 2019-2024.
- Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej, 2001 r.
- Strategia Rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne 2009-2020

Strategia Rozwoju Powiatu Poznańskiego do 2030 r.

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku, Wielkopolska 2030, 2020.

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w miejskim obszarze funkcjonalnym Poznania, 2017.

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020,

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tarnowo Podgórne, 2020.

Unijna strategia ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r.

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Tarnowo Podgórne na lata 2020-2029 (Uchwała Rady Gminy Tarnowo Podgórne Nr XIX/320/2019 z dn. 19.12.2019 roku)

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2017-2020.

Zewnętrzne koszty zdrowotne emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora bytowo-komunalnego, Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii, 2018.

Źródła internetowe

Bank Danych Lokalnych GUS: www.stat.gov.pl/bdl

Programy Ministra "Ochrona zabytków" i "Ochrona zabytków archeologicznych": www.gov.pl

Źródła prawa

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu.

Ustawa Prawo Oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r.

Wykaz skrótów

AG – aktywizacja gospodarcza

HRM – (ang. *human resource management*) - zarządzanie zasobami ludzkimi,

KSRR – Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego

MOF – Miejski Obszar Funkcjonalny

NBS (ang. *nature based solution*) – rozwiązania oparte na przyrodzie

OSI – Obszar Strategicznej Interwencji

OZE – Odnawialne Źródła Energii

POM – Poznański Obszar Metropolitalny
PTZ - Publiczny Transport Zbiorowy
ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Spis rycin

Ryc. 1. Proces budowy strategii – etapy	10
Ryc. 2. Obszary strategicznej interwencji w Wielkopolsce (o indykatywnym zasięgu).	128
Ryc. 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Tarnowo Podgórne	134

Spis tabel

Tab. 1. Zasady planowania interwencji samorządu województwa wielkopolskiego	13
Tab. 2. Zasady rozwoju gminy Tarnowo Podgórne	26
Tab. 3. Cele strategiczne, cele operacyjne i odpowiadające im działania	28
Tab. 4. Kierunki działań samorządu regionalnego w Poznańskim Obszarze Metropolitalnym (POM) zapisane w Strategii Wielkopolska 2030.	129

UZASADNIENIE

Zgodnie z Uchwałą Nr XXXV/610/2021 Rady Gminy Tarnowo Podgórne z dnia 26 stycznia 2021 r. w sprawie przystąpienia do opracowania strategii rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne na lata 2021 – 2030, Wójt Gminy Tarnowo Podgórne opracował oraz poddał konsultacjom społecznym projekt Strategii Rozwoju Gminy Tarnowo Podgórne na lata 2021-2030.

Termin przeprowadzenia konsultacji:

- I. od 1 kwietnia 2021 r. do 30 kwietnia 2021 r.
- II. wydłużenie terminu do 15 maja 2021 r. na podstawie zarządzenia Nr 75/2021 Wójta Gminy Tarnowo Podgórne z dnia 28 kwietnia 2021 r.

Forma konsultacji:

Konsultacje przeprowadzone były w formie zbierania opinii, uwag lub propozycji mieszkańców na piśmie, w tym drogą elektroniczną oraz w formie formularza elektronicznego udostępnionego na stronie internetowej Gminy.

Projekty strategii został również przekazany do konsultacji:

- radnym
 - sołtysom i członkom rad sołeckich
 - sąsiadującym gminom
 - Dyrektorowi Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu
- Ponadto po przeprowadzeniu konsultacji ostateczny projekt został przekazany do zaopiniowania przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego.
- Zarząd Województwa Wielkopolskiego Uchwała nr 3914/2021 z dnia 29 lipca 2021 r. wydał opinie pozytywna dla projektu Strategii Rozwoju Gminy Tarnowo podgórne do 2030 roku.

Informacja o konsultacjach zamieszczona została:

- na stronie Gminy - www.tarnowo-podgorne.pl
- w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Tarnowo Podgórne.
- w portalu konsultacji społecznych wraz z elektronicznym formularzem konsultacji <https://tarnowopodgorne.konsultacjejst.pl/konsultacje-spoeczne>
- na portalu społecznościowym Facebook [Gmina Tarnowo Podgórne | Facebook](#)
- w miesięczniku „Sąsiadka-Czytaj”.

W dniu 29 kwietnia 2021 r. o godzinie 16:00 odbyło się spotkanie konsultacyjne on-line komisji wspólnej Rady Gminy z zespołem opracowującym Strategię Gminy Tarnowo Podgórne, w którym również mogli uczestniczyć mieszkańcy gminy, poprzez przysłuchiwanie się dyskusji na kanale youtube i zadawanie online pisemnie pytań.

Wszystkie zgłoszone uwagi oraz ich rozstrzygnięcie zostały przedstawione w Sprawozdaniu Wójta z przeprowadzonych konsultacji społecznych.